

ISSN 2229 0710

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2564 Vol. 11 No. 1 January - June 2021

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY

ISSN 2229-0710

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์
Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2564 Vol.10 No.1 January - June 2021

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2564 Vol.11 No.1 January - June 2021

- นโยบาย**
1. สนับสนุนผลงานบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
  2. กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ฉบับละ 8 บทความ
- ขอบเขตงาน**
- เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
  2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- เจ้าของ**
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันท ชาติทอง
ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร
ดร.สุดาวรรณ มีบัว

บรรณาธิการ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการภายนอกสถานศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงศ์ ธรรมชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ บุญกำเนิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตพร แซ่แงส่ายจันทร์
ดร.ไมตรี อินทรีย์ยะ
ดร.จรัส สุตศิริ
ดร.จิราพร ไชยเชนทร์
พ.ต.ต.หญิง ดร.จิรสุตา ปลายยอด

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 8

กองบรรณาธิการภายในสถานศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร
รองศาสตราจารย์พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขภิญโญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.หญิง ดร.ณิชา วัชรกุลพลค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ ช่างसान	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ดร.สุดาวรรณ มีบัว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ดร.จุไรรัตน์ รัตติโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการอำนวยการ

ดร.สุดาวรรณ มีบัว	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.หญิง ดร.ณิชา ยี่งนคร	รองคณบดี
ว่าที่ร้อยตรีหญิงใหม่ บัวบาน	รองคณบดี
อาจารย์สุภาภาณูจน์ ชัยฤกษ์	รองคณบดี
อาจารย์วิเชียร มันแหล่	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ฯ
อาจารย์ขวัญตา หนูปลั่ง	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ฯ
นายอนุสรณ์ นิลโพธิ์	นักวิชาการศึกษา
นายสุเมธ อัจฉิ	นักวิชาการศึกษาคอมพิวเตอร์

ออกแบบปก นายธรรมรัตน์ รัตนพันธ์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 ม.4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280

โทรศัพท์ 075-809842 โทรสาร 075-377442

Website : <http://human.nstru.ac.th>

E-mail : human.nstru@gmail.com

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การ์นต์ เลขที่ 1610 ถนนราชดำเนิน ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจแนะนำทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารณ์ (Peer Review) ในสาขานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 2 คน
2. ข้อคิดเห็นใดๆ ของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

ISSN : 2229-0710

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2564 เป็นวารสารทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอ บทความอันเป็นผลมาจากการวิจัยและบทความวิชาการ ในกรอบวิชาการด้าน มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งบทความทุกบทความ จะผ่านการพิจารณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้นๆ ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน และกระบวนการส่งบทความ การพิจารณา บทความ เป็นไปตามขั้นตอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการเปิดรับบทความ โดยส่งผ่านระบบ ThaiJo และดำเนินการตาม ระบบตามมาตรฐาน TCI เพื่อให้ทุกบทความมีคุณค่า เกิดประโยชน์ทางวิชาการ และสังคม ตามเป้าหมายหลักของวารสารวิชาการ.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

กระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

The process of building community volunteers to care for the dependent elderly.

พวงเพชร ฤทธิพรพันธุ์..... 1

นวัตกรรมการประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์

“พีอาร์ยุคโควิด ต้องพลิกวิกฤติเป็นโอกาส”

Strategic public relations innovation through online social network communication“ PR in the Covid era must turn the crisis into opportunity”

ทิพย์วรรณ พัลวรรณ..... 14

กลยุทธ์การกำหนดราคาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

The pricing strategics affecting the decision making in purchasing the fashion clothes during COVID-19 of consumer in mueang Phuket Province.

รัตนาภรณ์ เพชรกุล ศรีณยา นาคแก้ว และเสาวคนธ์ ศรีสุคนธ์รัตน์..... 26

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ในจังหวัด นครศรีธรรมราช

Factors Related to Participation of Director of Sub-district Health Promoting Hospital in District Strategy Planning Formulation in Nakhon Si Thammarat Province.

วจินี จงจิตร..... 45

กลยุทธ์ในการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย Strategies for building competitive advantages toward the business among real estates in Special Economic Zones (SEZs), Chiang Rai, Thailand. ณัชชา กันทะตง และวิกรม บุญนุ่น.....	65
รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข (FART) Happy learning pattern (FART). ปานทิพย์ พอดี	78
รูปแบบการพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน Analysis of Community Enterprise: Process of Sustainable Development. ทิพย์วรรณ จันทรา พระปลัดกิตติธัช กุลระวัง โภศล สุขเกษม เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง ไพรัตน์ ฉิมหาด และเดโช แชนน้ำแก้ว.....	91
การวิจัยชุมชนด้วย RRA ยุคโควิด Community research using RRA in the COVID-19 era. ปัญญา เลิศไกร วาที ทรัพย์สิน วิกรม บุญนุ่น และพัชรินทร์ โชคอำนวย.....	106

กระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
The process of building community volunteers to care
for the dependent elderly.

พวงเพชร ฤทธิพรพันธุ์
Puangpet Rittiponpun

Received: 8 March 2021, Revised: 7 April 2021, Accepted: 18 August 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และเพื่อประเมินคุณลักษณะของอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครในชุมชน จำนวน 26 คน และผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 22 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการสร้างอาสาสมัครชุมชนมีกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) การเรียนรู้ตนเองด้วยหลักนพัตถศาสตร์ 2) กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะของอาสาสมัครชุมชนโดยการใช้การใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง 3) กิจกรรมเขียนอุดมการณ์ และ 4) การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ผลการประเมินคุณลักษณะอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครชุมชนมีการช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด ส่วนการประเมินพฤติกรรมของอาสาสมัครชุมชนจากการลงพื้นที่ของอาสาสมัครชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากผู้สังเกตการณ์ อยู่ในระดับดีเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครชุมชนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นพัฒนามากที่สุด

คำสำคัญ : กระบวนการสร้างอาสาสมัคร, อาสาสมัครชุมชน, ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

Abstract

The purpose of this study was to build the volunteering to care the elderly dependents in the community and to assess the characteristics of community volunteers for the care of the dependent elderly which is a participatory action research. The sample group is consisted of 2 targeted groups by using a random sampling method which included 26 volunteers and 22 dependent elderly who are willing to participate in the project. The research found that the successes of volunteer development is includes the following process: 1) Self-learning with the principles of Enneagram of Personality, 2) the process of enhancing volunteer spirit by using simulated situations combined with evaluation techniques from scenario-based situation, 3) The activity called 'light up the candle' for social assistance is a process of encouraging the volunteers' self-esteem and empathy to help others in need, 4) To provide knowledge about caring for elderly people with dependency and ability to build on this knowledge for other happy elderly.

Results of an assessment of the characteristics of community volunteers for the care of the dependent elderly was good level. Considering each side, it was found that community volunteers helped others with the highest grade. The evaluation of the characteristics of community volunteers from the field work of community volunteers to enhance the happiness and quality of life of the elderly from the observers was also at a good level. Considering each side, it was found that Community volunteers are the ones who develop the most.

Keywords : volunteer building process, community volunteer, dependent elderly.

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ เมื่อสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีมากถึงร้อยละ 20 และอีกไม่ถึง 20 ปี สัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด (Siriphanich, 2016) พบว่า การมีอายุที่ยืนยาวจะส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ รวมถึงสภาพจิตใจ ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ พบว่าภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมจะลดลง อีกทั้งคนทั่วไปมักมองว่าผู้สูงอายุมีความสามารถลดลงจึงไม่ได้ให้ความสำคัญหรือมอบหมายความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้ดำเนินการ ดังนั้นผู้สูงอายุจึงถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้นำกลายเป็นผู้ตาม (Charoenkun, 2012) และเมื่ออยู่ในภาวะถดถอยจนทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมประจำวันอย่างเป็นอิสระ ทั้งเนื่องจากภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังภาวะทุพพลภาพ ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าสู่ภาวะพึ่งพิง (dependent elderly) ที่ต้องการความช่วยเหลือหรือการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ทั้งยังต้องการการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจจากครอบครัว และเป็นกลุ่มที่มีความจำเป็นต้องได้รับการทางการแพทย์และสาธารณสุขมากที่สุด ภาครัฐตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรเป็นสังคมสูงวัย ซึ่งเห็นได้จากนโยบาย แผนงาน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีนโยบายการพัฒนาระบบดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ (Long Term Care) ในปีพ.ศ.2559 โดยมีเป้าหมายสำคัญคือป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงมีการเจ็บป่วยจนต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง และผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงจะได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม (National Health Security Office, 2016) โดยการสนับสนุนงบประมาณให้กับสำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ร่วมมือกับระหว่างกระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครชุมชน โดยคาดหวังให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จะได้รับการดูแลจากสหวิชาชีพหน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี เสริมสร้างความสุขและมีความมั่นคงในชีวิต และสร้างสังคมแห่งการเอื้ออาทร

จากการศึกษาข้อมูลของผู้สูงอายุอำเภอทับปุด จังหวัดพังงา พบว่าจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทุกปี โรงพยาบาล ทับปุดเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการจัดการระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานสำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) นอกเหนือจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนของชมรมผู้สูงอายุโดยมีรูปแบบของการเยี่ยมเยียน พบปะพูดคุย

และให้กำลังใจ แต่ทั้งนี้พบว่าบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมีไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความต่อเนื่อง ทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ได้แก่ การทำงานนอกบ้าน การย้ายถิ่น บุตรหลานต้องเรียนหนังสือ ทำให้เกิดการทอดทิ้งผู้สูงอายุมากขึ้น (Sawatphol, 2016)

การสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนครั้งนี้ เป็นการสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน เห็นความสำคัญของทรัพยากรบุคคล ในชุมชน สามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความเสียสละต่อสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ รวมทั้งมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคมของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poonthawe and Nuntaboot (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบอาสาสมัครชุมชนของเยาวชนโดยชุมชน โดยใช้ทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ มีการศึกษาและทำความเข้าใจบริบทของสังคม สถานะภาพ ระบบอาสาสมัครชุมชน และมีการพัฒนาระบบอาสาสมัครชุมชน นอกจากนี้ยังได้มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นอีกด้วย และได้ศึกษางานวิจัยของ Hongwachin (2013) ที่ได้ดำเนินการสร้างอาสาสมัครชุมชนโดยการให้ความรู้ สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการมีอาสาสมัครชุมชนและพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาสาสมัครชุมชน ส่วนงานวิจัยของ Sirikampeng and Phosing (2017) ที่ศึกษาเรื่องการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีภาวะพึ่งพิงในยุคประเทศไทย 4.0 ว่าต้องมีการจัดองค์กรที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถเข้าไปเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้ โดยกำหนดให้มีการศึกษาสภาพการณ์การดูแลผู้สูงอายุปัจจุบัน การพัฒนาหลักสูตรการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และลงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความสุข คุณภาพชีวิต และพัฒนาให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตที่มีความเอื้ออาทรต่อกันระหว่างผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ครอบครัว และชุมชน ผ่านการดูแลช่วยเหลือของอาสาสมัครชุมชน โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างอาสาสมัครชุมชนของคนในชุมชนของเบนดูรา (Bandura, 1977) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ สังเกตและเลียนแบบ ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออก และเป็นพฤติกรรมที่ไม่เคยเรียนรู้และไม่เคยแสดงออก และทฤษฎีการรับใช้สังคมของโคเวอร์เดล (Coverdell, 2002 cited by Taitorpon, 2015) ซึ่งเป็นการนำวิธีการเรียนรู้จากการเลียนแบบที่เน้นความสำคัญของการมีต้นแบบ นำไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมผสมผสานกับการเชื่อมโยงสู่การได้ลงมือปฏิบัติรับใช้สังคม

ในสถานการณ์จริงที่มาจากความร่วมมือกันวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Taitorpon et al. (2015), Throngyu (2017) ที่มีการนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมและทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาเป็นแนวทางในการพัฒนาความมีอาสาสมัครชุมชน

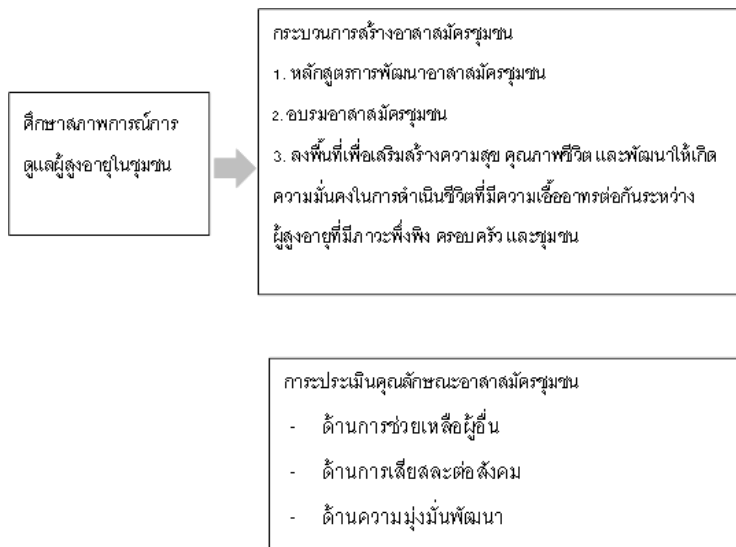
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะของอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

สมมติฐานการวิจัย

อาสาสมัครชุมชนที่ผ่านกระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชนจากโครงการแล้วเป็นผู้มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วยกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อาสาสมัครในชุมชน ซึ่งมีทั้งอาสาสมัครชุมชนที่มีประวัติการเข้าร่วมโครงการดูแลผู้สูงอายุ และอาสาสมัครชุมชนที่ยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการ จำนวน 26 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในอำเภอทับปุด จังหวัดพังงา คัดเลือกกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลทับปุดที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 22 คน รวมทั้งสองกลุ่มมีจำนวน 48 คน โดยเลือกพื้นที่ที่ความรับผิดชอบของโรงพยาบาลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 18 ชั่วโมง มีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของอาสาสมัครในชุมชน มีการกำหนดแบบแผนการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างนักวิจัย อาสาสมัครชุมชน และบุคลากรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยอ้างอิงจากทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) โดยกำหนดแผนการเรียนรู้เพื่อให้อาสาสมัครชุมชนได้รับการเสริมสร้างให้เป็นอาสาสมัครชุมชน ดังนี้ แผนที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ตนเองด้วยหลักคุณลักษณะ แผนที่ 2 กิจกรรมกระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชน แผนที่ 3 กิจกรรมเทียนอุทิศการุณเพื่อช่วยเหลือสังคม แผนที่ 4 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งแผนการฝึกอบรมนี้ได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงพร้อมใช้งาน

2.2. แบบประเมินคุณลักษณะอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และแบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญพร้อมนำไปใช้ในการประเมินพฤติกรรมของอาสาสมัครชุมชนในการทำกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอาสาสมัครชุมชนและการลงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารรวบรวมข้อมูลและแนวคิดทฤษฎีเพื่อพัฒนาหลักสูตรการสร้างให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นอาสาสมัครชุมชน และ ส่วนที่ 2 การวิจัยภาคสนามประกอบด้วย การ 1) การสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ นักวิจัย อาสาสมัครชุมชนผู้มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างอาสาสมัครชุมชน 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอาสาสมัครชุมชนตามแนวทางที่ได้กำหนดร่วมกัน มีการประเมินพฤติกรรมของอาสาสมัครชุมชนโดยผู้ประเมินและอาสาสมัครชุมชนประเมินตนเอง 3) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากทีมวิจัยจากการลงพื้นที่ของอาสาสมัครชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบประเมินคุณลักษณะอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงหาค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมนำมาจำแนกประเภทและจัดกลุ่มข้อมูล สรุปและตีความหมายของข้อมูลที่ได้โดยการเชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิดทฤษฎี เพื่ออธิบายผลการศึกษาซึ่งเป็นการพรรณนาข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายในการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมและทฤษฎีการรับใช้สังคมพบว่า

1. สภาพการณ์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในปัจจุบัน มีเจ้าหน้าที่ของรัฐจากโรงพยาบาลทัพบก อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่งานเยี่ยมบ้านเพื่อดูแลสุขภาพสื่อสารข่าวสาร จากสาธารณสุข การแนะนำ เผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานงาน กิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขต่าง ๆ และได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลและกำกับขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพบก และเทศบาลตำบลทัพบก การเข้าสังคมของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัด แต่ไม่สามารถเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง ในส่วนของสภาวะของผู้สูงอายุ ได้แก่ สุขภาพกาย จิตใจ และอารมณ์ พบว่า ช่วงอายุของผู้สูงอายุติดบ้าน อยู่ในช่วง อายุ 70 - 95 ปี สภาพแวดล้อมที่

ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่มรื่น ไม่วุ่นวาย ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมประจำวันได้เป็นปกติและต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ดูแลหรือครอบครัว

2. แนวทางการเสริมสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมและทฤษฎีการรับใช้สังคม เพื่อสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า ประกอบไปด้วยแผนการฝึกอบรมจำนวน 4 แผน ได้แก่ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ตนเองด้วยหลักนพลักษณ์ แผนกิจกรรมกระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชน แผนกิจกรรมเทียนอุตมการณ์เพื่อการช่วยเหลือสังคม แผนกิจกรรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 18 ชั่วโมง

3. ผลการประเมินคุณลักษณะตนเองของอาสาสมัครชุมชนที่เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครชุมชนมีการช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด รองลงมาคือ ความมุ่งมั่นพัฒนา และการเสียสละต่อสังคม ส่วนการประเมินพฤติกรรมของอาสาสมัครชุมชนจากการลงพื้นที่ของอาสาสมัครชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากผู้สังเกตการณ์จำนวน 7 ท่าน อยู่ในระดับดีเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างจากการประเมินตนเองของอาสาสมัครชุมชน พบว่า อาสาสมัครชุมชนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นพัฒนามากที่สุด รองลงมาคืออาสาสมัครชุมชนมีการช่วยเหลือผู้อื่น และการเสียสละต่อสังคม ดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : ผลการประเมินตนเองของอาสาสมัครที่ได้รับการฝึกอบรมและการประเมินคุณลักษณะของอาสาสมัครโดยผู้สังเกตการณ์

ตัวแปร	ผลการประเมินตนเอง		ผลการประเมินผู้สังเกตการณ์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านที่ 1 การช่วยเหลือผู้อื่น	4.59	.17	4.32	.17
ด้านที่ 2 การเสียสละต่อสังคม	4.03	.34	3.82	.24
ด้านที่ 3 ความมุ่งมั่นพัฒนา	4.57	.21	4.55	.13
รวม	4.40	.18	4.23	.16

4. การเสริมสร้างความสุข คุณภาพชีวิต และพัฒนาให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตที่มีความเอื้ออาทรต่อกันระหว่างผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ครอบครัว และชุมชน ผ่านการดูแล

ช่วยเหลือของอาสาสมัครชุมชน จำนวน 26 คน มีรูปแบบของการทำกิจกรรมแบบเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ร่วมกัน มีการถ่ายทอดประสบการณ์เสริมสร้างความสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 22 คน มีอายุระหว่าง 70 – 95 ปี เป็นผู้สูงอายุติดบ้าน ส่วนใหญ่ช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ไม่สามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานท้องถิ่นหรือโรงพยาบาลจัดได้ ผู้สูงอายุและครอบครัวให้การต้อนรับอาสาสมัครชุมชนและนักวิจัย มีการสื่อสารเรื่องการดูแลสุขภาพ และแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชน ผู้สูงอายุรับทราบว่าจะมีการเยี่ยมบ้านจากอาสาสมัครชุมชนที่เป็นคนในชุมชน มีการปรับปรุงการแต่งกาย การจัดการกับร่างกายของตนเองเพื่อรอการเยี่ยมจากทีมอาสาสมัคร การเก็บผลไม้รอบบ้านเอาไว้ต้อนรับ การแสดงผลภัณฑ์ของตนเอง เช่น ส้มไก่ ตะกร้า เป็นต้น การแสดงฝีมือการประกอบอาหาร จากการสอบถามจากครอบครัว พบว่า ผู้สูงอายุจะรอคอยการมีเยี่ยมของอาสาสมัครชุมชนและต้องการให้เข้ามาเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่ากระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยใช้หลักสูตรเสริมสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงชุมชนที่มีกิจกรรมการฝึกอบรมจำนวน 4 แผน ได้แก่ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ตนเองด้วยหลักนพลักษณ์ แผนกิจกรรมกระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชน แผนกิจกรรมเทียนอดมการณ์เพื่อการช่วยเหลือสังคม แผนกิจกรรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ทำให้ชุมชนมีอาสาสมัครชุมชนที่มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุได้ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุที่ได้รับการเสริมสร้างความสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตจะมีการพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจ รวมทั้งอารมณ์และสังคมอีกด้วย

อภิปรายผล

สภาพการณ์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในปัจจุบัน มีเจ้าหน้าที่ของรัฐจากโรงพยาบาลทัพบก อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่งานเยี่ยมบ้านเพื่อดูแลสุขภาพสื่อสารข่าวสาร จากสาธารณสุข การแนะนำ เผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานงานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suanrueang et al. (2019) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (caregiver) และกระบวนการในการดูแลผู้สูงอายุที่มี

ภาวะพึ่งพิง รายงานว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันมีความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงเพิ่มมากขึ้นโดยได้รับความรู้จากการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการการช่วยเหลือผู้สูงอายุตามกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาสุขภาพ การบำบัดฟื้นฟูสุขภาพให้สามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้ โดยคำนึงถึงความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุแต่ละราย และได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลและกำกับขององค์การบริหารส่วนตำบลทับปุด และเทศบาลตำบลทับปุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Romprasert (2010) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของรัฐบาลไทยในการเตรียมตัวเข้าสู่สังคมสูงวัย รายงานว่า รัฐบาลไทยได้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับกลุ่มผู้สูงวัย โดยมีการให้บริการที่หลากหลายเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัยให้กับผู้สูงอายุ เช่นการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ โดยให้ความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นอกจากนี้งานวิจัยของ NakaSenee (2019) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการจากรัฐโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นของการเข้าสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัด แต่ไม่สามารถเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Myers (2009) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี รายงานว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ยังมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางกีฬาและนันทนาการแต่จะเกี่ยวข้องกับการกับปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยทางปัจจัยด้านครอบครัว ส่วนในการเข้าสังคมของผู้สูงอายุ ในส่วนของสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ สุขภาพกาย จิตใจ และอารมณ์ พบว่า ช่วงอายุของผู้สูงอายุติดบ้าน อยู่ในช่วง อายุ 60 - 95 ปี สภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร้อนชื้น ไม้ฉุนฉวย ผู้สูงอายุสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้เป็นปกติและต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ดูแลหรือครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saowapaporn et al. (2014) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในจังหวัดฉะเชิงเทรา รายงานว่ามีการจำแนกสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

แนวทางการเสริมสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า หลักสูตรประกอบไปด้วยกิจกรรมการฝึกอบรม 4 แผน ได้แก่ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ตนเองด้วยหลัก

นพลักษณ์ แผนกิจกรรมกระบวนการสร้างอาสาสมัครชุมชน แผนกิจกรรมเทียนอดมการณ์เพื่อการช่วยเหลือสังคม แผนกิจกรรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า อาสาสมัครชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกโดยการใช้แบบประเมินคุณลักษณะอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีคุณลักษณะเป็นไปตามตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีการช่วยเหลือผู้อื่น มีการเสียสละต่อสังคม และมีความมุ่งมั่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hongwachin (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานสุขภาพจิตในชุมชน ผลงานวิจัยรายงานว่า หากต้องการพัฒนาสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุข ควรมีการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ ความตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือผู้มีปัญหาสุขภาพจิต มีการประเมินเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม และพัฒนาเป็นหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานสุขภาพจิตในชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruengpoot (2014) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา รายงานว่า แนวทางการส่งเสริมการมีอาสาสมัครชุมชนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำร่วมกัน เป็นลักษณะกิจกรรมที่นักเรียนได้ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละต่อสังคมและควรส่งเสริมกิจกรรมอาสาสมัครชุมชนที่เกี่ยวกับการมุ่งมั่นพัฒนา นั่นคือ แนวทางการสร้างอาสาสมัครชุมชนที่ดีควรให้อาสาสมัครชุมชนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eakponrasit (2016) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี รายงานว่า ได้มีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความมีจิตอาสาของผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล องค์ประกอบของการเรียนรู้อาสาสมัครชุมชน คือ หลักการเรียนรู้ผ่านฐานต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ความคิด จิตใจ การลงมือกระทำ การช่วยเหลือและความสุขใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ ไปใช้กับชุมชนอื่น ทั้งนี้ควรมีการปรับวิธีการเข้าถึงชุมชนหรือครอบครัวผู้สูงอายุ

2. ควรมีการติดตามอาสาสมัครที่ผ่านโครงการ เพื่อติดตามความคงทนคุณลักษณะของอาสาสมัคร

3. ควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

บรรณานุกรม

Charoenkun, P. 2012. **Care of elderly. 2nd Edition.** First Aid and Health Care Training Center, The Thai Red Cross Society. 139 p.

Eakponrasit, P. 2016. **The results of the use of activity forms to promote the volunteer spirit King Mongkut's University of Technology Thonburi.** Research Methodology & Cognitive Science. 14(1): 87 – 99. (in Thai)

Hongwachin, W., A.Paai, P.Koolnaphadol and V. Tritilanunt. 2013. **A Competencies Development of TheVillage Health Volunteers on Mental Health Community Operation.** 5(2). 1 - 2. (in Thai)

Jadesadalug, V. and S. Pienvimungsa 2018. **Quality of life of the elderly in Don Seng Village, Bang Pae Sub-district, Bang Phae District, Ratchaburi.** The Journal of the Veridian E-Journal, Silpakorn University. 11(1): 3144-3156. (in Thai)

Myers, C. 2009. **Participation in the social activities of the elderly in Pathum Thani province.** Pathumthani University Academic Journal. 1(1): 92-109. (in Thai)

NakaSenee, S. 2019. **Self-Healthcare Behavior of The Elderly in Bangkok.** Rajabhat Rambhai Barni Research Journal. 12(1): 39-48. (in Thai)

Saowapaporn, B., S. Jiradetprapai, P. Dilokwutthisit and V. Tritilanunt. 2014. **A Model for The Promotion of Holistic Well-Being of Elderly People in Chachoengsao Province.** VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science. 9(1): 47-59.

Sawatphol, C. 2017. **Care for Elderly Dependents in the Northeast of Thailand.** Journal of MCU Peace Studies: 387 - 405.

Sirikampeng, A. and P. Phosing. 2017. **The Long Term Care for the Elderly Dependency on Thailand Country 4.0 Era.** Dhammathas Academic Journal. 17(3). 235 - 245. (in Thai)

SiripoNgam, Y. 1996. **Relatives at home: Concepts and problems in research.** Journal of Ramathibodi Nursing 2(1): 84-93. (in Thai)

ผู้เขียน

พวงเพชร ฤทธิพรพันธุ์

วิทยาลัยชุมชนพังงา ตำบลบ่อแสน อำเภอทับปุด

จังหวัดพังงา ๘๒๑๘๐

E-mail : puangpet.r@pngcc.ac.th

นวัตกรรมการประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์

“พ็อาร์ยุคโควิด ต้องพลิกวิกฤติเป็นโอกาส”

Strategic public relations innovation through online social network communication“ PR in the Covid era must turn the crisis into opportunity”

ทิพย์วรรณ พัลวรรณ

Thippawan Panlawan

Received: 20 March 2021, Revised: 23 July 2021, Accepted: 18 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ “พ็อาร์ยุคโควิด ต้องพลิกวิกฤติเป็นโอกาส” เป็นการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการ PR+ NST2 Model” ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ด้วยการบริหารจัดการ โดยใช้รูปแบบ PR+ NST2 Model ก้าวสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์และขับเคลื่อนเครือข่ายประชาสัมพันธ์ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างบรรลุเป้าหมายในการ สร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความเชื่อมั่น และได้รับการส่งเสริม สนับสนุนองค์กรอย่างต่อเนื่อง

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รูปแบบ การศึกษาเป็นเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ที่รับบริการด้านข้อมูลข่าวสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 200 คน เก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับสถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการทดสอบ สมมติฐานการวิจัยคือค่าสถิติ t F-test และ Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient

ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ก่อนการนำนวัตกรรมมาใช้ สภาพการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ โดยรวมมีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์รวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่เป็นที่พึงพอใจ เท่าที่ควร และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดและการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผลการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อมีการตรวจสอบการดำเนินการ ด้วยการประเมินผลจากการสำรวจและวิเคราะห์ หลังจากดำเนินการตามขั้นตอนขับเคลื่อนนวัตกรรม การประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสาร เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้ PR+ NST2 Model มาใช้ พบว่า ผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามนวัตกรรมดังกล่าว สามารถทำให้สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความก้าวหน้าของสื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) ส่งผลต่อ วัฒนาการอีกขั้นของการประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัล ดังนั้นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ต้องปรับตัว อย่างมาก โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์องค์กรรัฐจากรูปแบบเดิมสู่รูปแบบใหม่ที่ก้าวหน้า เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น และต้องดำเนินงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่มีการวางแผนและการจัดการการ นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้กับงานประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ นัก ประชาสัมพันธ์และเครือข่ายประชาสัมพันธ์จากสถานศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะความชำนาญ ประสบการณ์ ความสามารถ รวมถึงเจตคติ ค่านิยมที่ก้าวหน้าเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถ สร้างสรรค์ผลงานสื่อประชาสัมพันธ์อย่างคุณภาพยิ่งขึ้น และกลุ่มเป้าหมายก็ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ ถูกต้อง ครบถ้วน รวดเร็ว และตลอดเวลา ภายใต้ข้อจำกัดของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่สามารถใช้สื่อสมัยใหม่มาเพิ่มประสิทธิภาพในการ ดำเนินงานโดยอาศัยการมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ภายใต้การร่วมกันทำงานแบบทีมเวิร์ค เพื่อแสวงหา แนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาการทำงานของด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการขับเคลื่อนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความน่าเชื่อถือ และองค์กรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่าง ต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ประชาสัมพันธ์, สื่อสาร, กลยุทธ์,สังคมออนไลน์

Abstract

The research entitled “Strategic public relations innovation through social network communication, “PR in the Covid era must turn the crisis into opportunity” is the study to enhance the efficiency of strategic public relations operations through online social network communication using PR+ NST2 Model of the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2. The objective of this research was to study the quality of public relations operations with management by using PR+ NST2 Model towards becoming a modern organization with quality and efficiency in public relations operations, and drive public relations networks to achieve the goal of building knowledge, understanding, trust, and being promoted and supported by the organization continuously. This study was quantitative research. The study model was survey research using a questionnaire as a tool to collect data from a sample group, including educational administrators, school administrators, teachers, educational personnel, parents, and the general public who receive information services of the Nakhorn Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2, totaling 200 people. Data was collected during November, 2020. The statistical analysis used descriptive data analysis, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The inferential statistics that were used to test the research hypothesis were the T-Score, F-test, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results of this research indicated that in the public relations operation of the Nakhorn Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2 before the innovation was implemented, the overall public relations operation condition was at a moderate level and was unsatisfactory as it should. When considering each aspect, it was found that the public relations planning aspect was at a high level.

The designation of persons responsible for public relations work was at a moderate level. The arrangement and service provision was at a moderate level. The public relations evaluation aspect was at a moderate level. When the implementation was reviewed with an evaluation, survey results and an analysis after implementing the steps to drive innovation in strategic public relations through social network communication using the PR+ NST2 Model, it was found that the implementation results of the public relations work of the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2 in overall and in each aspect was at a high level, which increased in every aspect. This showed that the implementation of such innovations can make the public relations operation conditions of the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2 truly efficient and effective.

It can be seen that the advancement of online social media has resulted in another evolution of public relations in the digital age. Therefore, public relations operations must be adjusted greatly, especially the public relations of government organizations from the old form to the new one that is more technologically advanced. They must carry out proactive public relations activities that systematically plan and manage the implementation of social media in public relations and corporate communications to enable public relations and public relations networks from educational institutions to increase their knowledge, skills, expertise, experience, abilities, attitudes, and values that are up to date with modern technology that allows them to create high-quality PR media. The target group will receive accurate, complete, fast, and all the time information under the limitations of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic situation that can use modern media to increase efficiency of the operations by having a strong network under teamwork to find ways to improve and solve problems in public relations to be more effective by driving public relations operations, producing public relations materials, and distributing public relations media to create

knowledge, understanding, building credibility, and giving the organization continuous support.

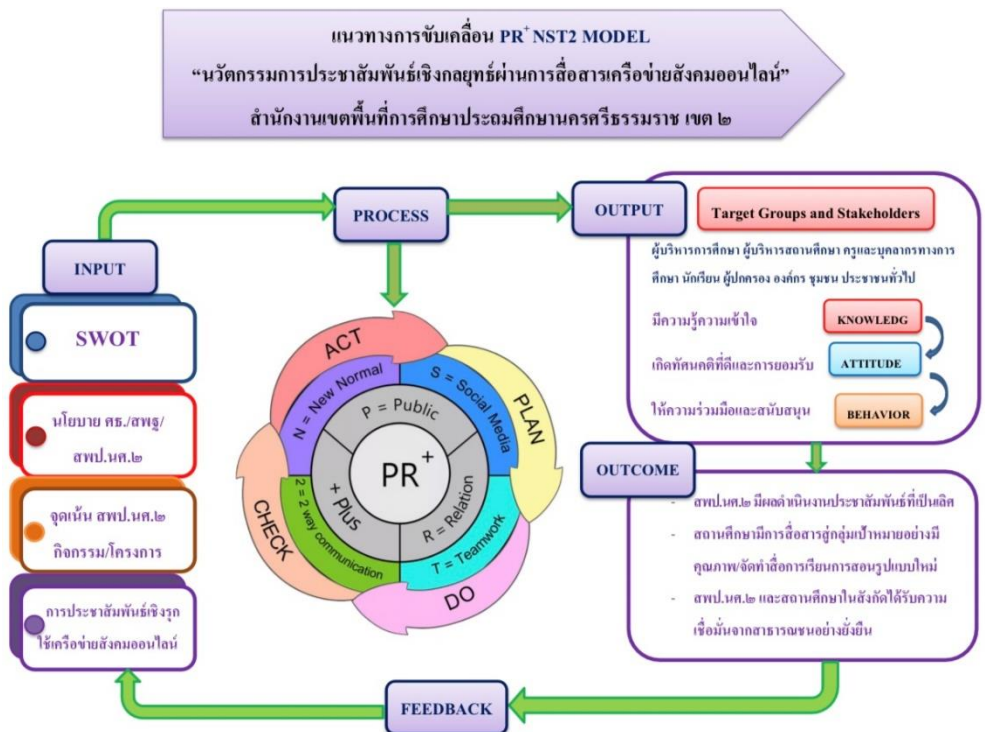
Keywords : Public relations, communication, strategy, social media

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมทางการศึกษา และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 189 โรงเรียน 12 ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ใน 8 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ อำเภอทุ่งสง ทุ่งใหญ่ บางขัน ฉวาง ช้างกลาง นาบอน พิปูน และถ้าพรธรา

สำหรับการการขับเคลื่อน “งานประชาสัมพันธ์” ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 ถือเป็นงานสำคัญ มีคุณค่าต่อองค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทำให้เกิดความร่วมมือ และการส่งเสริมภาพลักษณ์และสร้างค่านิยมของหน่วยงานได้ดีขึ้น ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า “สื่อสังคมออนไลน์” หรือ Online Social Media ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นจุดเปลี่ยนของโลกแห่งการสื่อสารไปสู่รูปแบบใหม่ที่รวดเร็ว ดังนั้นการใช้สื่อใหม่หรือ ที่เรียกกันว่า “New Media” ได้ดำเนินมาสู่ระบบยุคดิจิทัล ที่ถูกคิดค้นการใช้งานบนเครือข่ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีอุปกรณ์สื่อ อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน ไอแพด คอยทำหน้าที่เป็นช่องทาง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และเป็นการสร้างความเชื่อมั่น เชื่อใจ ประทับใจ ในบริการและการขับเคลื่อนงานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ต่อสาธารณชนพร้อมทั้งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามให้กับองค์กร เพื่อหวังผลให้เกิดความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งนวัตกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอเพื่อบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ให้มีคุณภาพ ก้าวสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ด้วยนวัตกรรมการประชาสัมพันธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัล โดยใช้ PR⁺ NST2 Model พร้อมทั้งสามารถต่อยอดให้เครือข่ายประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นครูผู้สอนนำไปใช้ประกอบเป็นสื่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้อีกด้วย

PR⁺ = Public Relation   การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เชียงบวก
 N = New normal   การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ภายใต้ความปกติใหม่ที่
 เกิดขึ้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
 S = Social Media   สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลาย
 ทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้
 T = Teamwork   การทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจกันในระบบทีม มี
 เครือข่ายประชาสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง ยั่งยืน
 2 = Two- way communication   เป็นการติดต่อสื่อสารสองทาง มีการ
 ตอบสนองอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้วยการบริหารจัดการ โดยใช้รูปแบบ PR+ NST2 Model
2. เพื่อดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้รูปแบบ PR+ NST2 Model ให้มีความเป็นเลิศ ก้าวสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่อย่างมีคุณภาพ
3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักประชาสัมพันธ์และเครือข่ายประชาสัมพันธ์ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างบรรลุเป้าหมายในการ สร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความเชื่อมั่น และได้รับการส่งเสริม สนับสนุนองค์กรอย่างต่อเนื่อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์

“พ็ออาร์ยุคโควิด ต้องพลิกวิกฤติเป็นโอกาส” เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการเก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional study) เพื่อศึกษาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้วยการบริหารจัดการ โดยใช้รูปแบบ PR+ NST2 Model

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รูปแบบ การศึกษาเป็นเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ที่รับบริการด้านข้อมูลข่าวสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 200 คน เก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ด้านการวางแผนการประชาสัมพันธ์ การกำหนดผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ การจัดและการให้บริการการประชาสัมพันธ์ และด้านการ

ประเมินผลการประชาสัมพันธ์ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการข้างต้น ส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการดำเนินงานประชาสัมพันธ์รูปแบบเดิมกับหลังการนำนวัตกรรมมาใช้ ผลการวิเคราะห์ พบว่าระดับความพึงพอใจในงานประชาสัมพันธ์ด้านการ วางแผนการประชาสัมพันธ์ การกำหนดผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดและการให้บริการการประชาสัมพันธ์ การประเมินผลการประชาสัมพันธ์ จากภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพิ่มเป็น ระดับมาก

สภาพการประชาสัมพันธ์ ก่อนใช้ Pr+NST2	MEAN	SD	ระดับ
1. ด้านการวางแผนการประชาสัมพันธ์	3.75	0.72	มาก
2. ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์	3.48	0.72	ปานกลาง
3. ด้านการจัดและการให้บริการการประชาสัมพันธ์	3.38	0.67	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผลการประชาสัมพันธ์	3.21	0.75๕	ปานกลาง
รวม	3.46	0.66	ปานกลาง

ซึ่งจากการวิจัยการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ก่อนการนำนวัตกรรมมาใช้ พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวมยังไม่มีมีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เป็นที่พึงพอใจเท่าที่ควร โดยภาพรวม รวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านการวางแผนการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก
2. ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
3. ด้านการจัดและการให้บริการ การประชาสัมพันธ์พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง
4. ด้านการประเมินผลการประชาสัมพันธ์พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

และเมื่อมีการตรวจสอบการดำเนินการ ประเมินผลผลจากการสำรวจและวิเคราะห์ หลังจากดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินงานนวัตกรรมมาใช้ พบว่า ผลการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ ใน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้

สภาพการประชาสัมพันธ์หลังใช้ Pr+NST2	MEAN	SD	ระดับ
1. ด้านการวางแผนการประชาสัมพันธ์	4.34	0.43	มาก
2. ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบงาน ประชาสัมพันธ์	4.30	0.47	มาก
3. ด้านการจัดและการให้บริการ การประชาสัมพันธ์	4.21	0.49	มาก
4. ด้านการประเมินผลการประชาสัมพันธ์	4.15	7.47	มาก
รวม	4.24	0.46	มาก

ซึ่งจากการวิจัยการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ สภาพการดำเนินงานการ ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงาน ตามนวัตกรรมดังกล่าว สามารถทำให้สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการนำนวัตกรรม “การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่าน การสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการ PR+ NST2 Model” คิดค้นโดยนักประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นับเป็นจุดเปลี่ยนเพื่อ ปรับปรุง พัฒนาและและบูรณาการการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสถานศึกษา ประโยชน์ที่จะ เกิดขึ้นกับครู นักเรียน และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคม ชุมชน ภายใต้การดำเนินงาน

ประชาสัมพันธ์เชิงรุก เผยแพร่ผ่านสื่อ เฟซบุ๊ก เพจ ไลน์ เว็บไซต์ ยูทูป ข่าวออนไลน์ ผ่านรูปแบบ การประชาสัมพันธ์โดยการจัดทำภาพข่าว บทความ อินโฟกราฟฟิก วิดิทัศน์ และการถ่ายทอดสด ให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งถือเป็นการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในทุก มิติ ตอบโจทย์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และสถานศึกษาในสังกัดสู่กลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนอย่างครอบคลุม ประกอบกับมีการขยายเครือข่ายประชาสัมพันธ์ไปทั่วทุกโรงเรียนในสังกัดทำให้ข้อมูลข่าวสาร แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งนักประชาสัมพันธ์เองจะต้องให้ความสำคัญกับ “เนื้อหา” ที่ส่งออกไป โดยมีการจัดการเนื้อหาอย่างดี ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน โดยมีการตรวจเช็คอย่างรอบคอบ เกิดผลการวิจัย

หลังจากที่มีการนำนวัตกรรม โดยยึดหลักการดำเนินงานจาก PR+NST2 Model มาใช้ ส่งผลให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์สำคัญอย่าง หนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถพัฒนากระบวนการประชาสัมพันธ์และนำไปต่อยอด ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ น่าสนใจ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ต่อไป จากแนวทางการขับเคลื่อน PR+ NST2 Model ข้างเข้าได้นำระบบการสร้างทีมงาน (Team Work) มาเป็นส่วนผลักดันการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ให้ มีศักยภาพเพื่อการทำงานระบบทีม โดยใช้การใช้เครือข่ายประชาสัมพันธ์ขับเคลื่อนการสื่อสาร องค์กร สร้างทีมที่มีเป้าหมายเดียวกัน มุ่งมั่น ร่วมแรงร่วมใจบรรลุเป้าหมายให้ได้ มีระบบการ ทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด สามัคคี ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูล ผลักดันกันและกัน ขึ้นชมความสำเร็จร่วมกัน ร่วมภาคภูมิใจไปด้วยกัน โดยมุ่งหวังว่าหลังจากมีการ นำนวัตกรรมมาใช้จะสามารถสื่อสารได้ “ถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น สั้นกระชับ ได้ใจความ และรวดเร็ว” และใช้ช่องทางการสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มคน ประสานงานและทำงานเป็นทีม เพื่อประโยชน์สูงสุดของ องค์กรมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ ภายใต้การขับเคลื่อน PR+ NST2 Model จากที่ Deirdre Breakenridge (2008, p. 257) กล่าวถึงการวางแผนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ให้ประสบความสำเร็จในยุค PR 2.0 ซึ่งผู้เขียนได้นำแนวทางดังกล่าวมาปรับให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน ในการดำเนินงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

1. นักประชาสัมพันธ์ในองค์กรภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์แบบเดิมและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างสมดุล เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายขององค์กรได้อย่างครอบคลุม

2. นักประชาสัมพันธ์ควรอัปเดตข้อมูลใหม่ ๆ หรือปรับปรุงข่าวสารจากสื่อเดิมให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสื่อสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการปรับปรุง ระบบสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตให้พร้อมใช้อยู่เสมอ

3. นักประชาสัมพันธ์ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรต้องการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และดำเนินการตามแผนประชาสัมพันธ์ที่กำหนด

4. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์จะต้องให้กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กร

5. นักการประชาสัมพันธ์ควรให้ความสำคัญกับข้อมูลในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับองค์กรโดยพิจารณาถึงความต้องการข้อมูลที่น่าเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่าตอบโจทย์ต่อกลุ่มเป้าหมายหรือไม่

6. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์จะช่วยให้องค์กรสามารถเก็บข้อมูลต่าง ๆ ได้ และเป็นโอกาสที่จะช่วยเพิ่มการเข้าถึงเนื้อหาสารขององค์กรให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ซ้ำ และตลอดเวลา

7. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของแต่ละองค์กรอาจมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นควรมีการจัดรูปแบบการประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการข้อมูลให้สอดคล้องกับองค์กรมากที่สุด

ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากองค์กรภาครัฐเร่งพัฒนาการประชาสัมพันธ์ในทุกด้าน ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยความรวดเร็ว ภายใต้การประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ผ่านการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะส่งผลให้การประชาสัมพันธ์

และการสื่อสารองค์กรเกิดความรวดเร็ว ถูกต้อง ต่อเนื่อง ทันเวลา ทันสถานการณ์ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต อันจะเกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรอย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มเป้าหมายก็มีความเชื่อถือศรัทธา ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์. (2541). *ยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตน์เมริน เจตน์ระวีโชติ. (2553). *The Future of PR and Social Media*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เพ็ญนิดา ไชยสายัณห์. (2553). *สื่อออนไลน์ นิยามความคิดสร้างสรรค์*. เข้าถึงจาก : https://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/Creative_Thinking.htm (สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564).
- ประทุม ฤกษ์กลาง. (2548). *การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร : แผนกตำราและคำสอนมหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2554). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์ จี กราฟฟิค.
- วิรัช อภิรัตน์กุล. (2542). *นักประชาสัมพันธ์กับงานประชาสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผู้เขียน

นางทิพย์วรรณ พัลวรรณ

นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

เลขที่101 ถนนชัยชุมพล ตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110 โทร. 09 7068 8899

E-mail : thippawan.pr@gmail.com

กลยุทธ์การกำหนดราคาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์
 covid – 19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

The pricing strategics affecting the decision making in purchasing the fashion
 clothes during COVID-19 of consumer in mueang Phuket Province.

รัตนภรณ์ เพชรกุล¹ ศรีณยา นาคแก้ว² และ เสาวคนธ์ ศรีสุคนธ์รัตน์³

Ruttanaporn Phatkun¹ Saranya Nakkaew² and Saowakhon Srisukhontharat³

Received: 15 May 2021, Revised: 4 June 2021, Accepted: 18 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การกำหนดราคาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในตลาดซิลลัว ตลาดเจ้าฟ้าวาไรตี้ (ตลาดนาคา) ตลาดจ๊อ ตลาดปล่อยของ และร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพศหญิง อายุ 21-25 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท และมีสถานภาพโสด ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความสำคัญระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ผู้บริโภคมีความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อกลยุทธ์การตั้งราคาเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความสำคัญระดับมากที่สุด ได้แก่ การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด และการตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ รองลงมา คือ การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา ตามลำดับ ผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การ

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : Ruttanaporn12324@gmail.com

The pricing strategics affecting the decision making in purchasing the

fashion clothes during COVID-19 of consumer in mueang Phuket Province.

ตระหนักถึงความต้องการ รองลงมา คือ การประเมินทางเลือก การค้นหาข้อมูล การประเมินผลหลังการซื้อ และการตัดสินใจซื้อ ตามลำดับ และการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ในสถานการณ์ covid-19 กลยุทธ์การกำหนดราคามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : กลยุทธ์การกำหนดราคา, กระบวนการตัดสินใจซื้อ, เสื้อผ้าแฟชั่น, สถานการณ์ covid-19

Abstract

This research aims to study the pricing strategics affecting to the decision-making process of purchasing the fashion clothes during the COVID-19 of the consumer in the Mueang District, Phuket Province. Samples were 400 consumers who bought the fashion clothes in the Chillwa Market, Choa-Fah Festival Market (Naka Market), Lard-Jue, Poy-Khong Market, and Fashion clothes shops in the Mueang district, Phuket Province. Purposively data were collected by questionnaire. Statistical method used in data analysis was frequency distribution, percentages, means, standard deviation, and pearson product moment correlation.

The majority responses were ungraduated female students who was 21-25 years old, and they had gained lower 10,000 baht. Most of them were single. Results showed that consumer opinion were high which considered in the detail found that the most important was the product follow by price, place and

promotion, respectively. Consumer opinion affected to the decision making process to buy the fashion clothes during the COVID-19 found that consumers made to buy the clothes were high, and then it shew that the Need recognition was very important follow by Evaluation of alternative, Information search, Post purchase behavior, and Purchase decision, respectively. Opinion of consumers affected to the pricing strategies of the fashion clothes during the COVID -19 found that setting out the pricing strategies was high. When we considered each side, the results revealed that had the highest level of importance was setting out the promotion pricing and skimming and penetration pricing, followed by the psychological pricing, respectively. Testing hypothesis found that during the COVID-19, pricing strategies related to the positive correlation with decision making procedure to buy the clothes in the low level. When we considered in each side shew that set price with psychological pricing was moderately correlated with fashion purchasing decision making process with statistically significant of 0.01 levels. For setting out skimming and penetration pricing and setting out the promotion pricing, for supporting the market affect the positive of decision-making process to buy the fashion clothes during the COVID-19 was very low with statistically significant of 0.01 levels.

Keywords : Pricing strategy, purchase decision process, fashion clothing, covid 19 situation

บทนำ

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronairus Disease 2019 (COVID-19) ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มีคำแนะนำของคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายโดยมีผล

บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม 2563 โดยเชื้อไวรัสนี้พบครั้งแรกในการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี 2019 (กรมควบคุมโรค, 2563) นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสุขภาพของนานาประเทศ ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ทว่าโลกต่างตระหนักถึงความสำคัญและมีความพยายามในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ให้สงบลงโดยเร็ว

ประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการเพื่อลดผลกระทบและป้องกันปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นและมุ่งมั่นให้ประชาชนทุกคนได้รับการดูแลสุขภาพอย่างทั่วถึง รัฐบาลของประเทศไทยจึงได้มีมาตรการขอความร่วมมือให้ประชาชน อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ โดยห้ามทุกคนออกจากที่พักอาศัยหากไม่จำเป็นและห้ามประชาชนเดินทางข้ามจังหวัด เพื่อลดการแพร่เชื้อ และยังปรับพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) งดกิจกรรมทางสังคม เน้นอยู่บ้านให้มากที่สุดตามนโยบาย ซึ่งส่งผลทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากทุกหน่วยงานธุรกิจได้หยุดชะงักลง ทำให้ประชาชนขาดรายได้ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต และการใช้จ่ายของประชาชนทุกคน

การระมัดระวังเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคทำให้ธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นเป็นธุรกิจได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะประชาชนต้องใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น การซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นจึงลดน้อยลงเป็นอย่างมาก อาจเนื่องจากเป็นสินค้าที่ไม่มีความจำเป็นมากต่อผู้บริโภคในสภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวจนเกือบหยุดชะงักลงเช่นนี้ ผู้บริโภคจึงมีความตระหนักและระมัดระวังเรื่องการใช้จ่าย มีการเปรียบเทียบราคาสินค้า แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยคำนึงถึงปัจจัยอื่นหลายอย่างประกอบกันอย่างแน่นอน จากการศึกษางานวิจัยของ กัญญวรินร สาทา (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกันกับ รัตนา โพธิ์วรรณ และคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นอันดับแรกคือด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคนั้นให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด และประเด็นที่น่าสนใจรองลงมาคือ ด้านราคา แสดงว่าหากผู้ประกอบการสามารถนำเสนอ

สินค้าที่มีคุณภาพดีและราคาเหมาะสมย่อมกระตุ้นการตัดสินใจซื้อได้ ดังนั้นการวางแผนกลยุทธ์ การกำหนดราคาเสื้อผ้าแฟชั่นจึงเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจ เสื้อผ้าแฟชั่น ดังนั้นเมื่อผู้บริโภคมีความตระหนักในเรื่องราคาสินค้า ผู้ประกอบการจึงต้องศึกษากลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ง่าย รองรับการเปิดให้ประชาชนเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและเป็นการช่วยเหลือผู้ประกอบการของทุกกิจการให้ฟื้นตัวได้เร็วที่สุด

การกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของไทยในช่วงสถานการณ์ covid-19 นั้น ส่งผลต่อทุกธุรกิจรวมถึงธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นเป็นอย่างมาก ถึงแม้สินค้าประเภทเสื้อผ้าแฟชั่นอาจจะไม่มีความจำเป็นมากสำหรับผู้บริโภคในสถานการณ์โรคระบาดที่กำลังเกิดขึ้นนี้ เนื่องจากผู้บริโภคอาจจะหันกลับมามองย้อนดูตัวเองว่าอะไรที่มีความสำคัญกับชีวิตเรา เราต้องการอะไรมาขนาดไหน เราต้องการใช้เสื้อผ้าจำนวนมากเพียงใดและจำเป็นออกไปนอกบ้านใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งต่าง ๆ อย่างไร ดังนั้นผู้บริโภคจะมีวิถีคิดหลากหลายอย่างเกิดขึ้นมา แล้วมีผลกระทบต่อวิธีการคิด วิธีการกิน วิธีการแต่งตัวของคน แต่อีกมุมหนึ่งของนักสร้างสรรค์เสื้อผ้า นายพลพัฒน์ อัศวประภา แห่งอาชาว่า กรู๊ป ที่มีแบรนด์แฟชั่น 3 แบรนด์ คือ ASAVA ASV และ MOO กลับให้แนวความคิดที่น่าสนใจไว้ว่า ในทุกๆ วิถีคนจะเกิดวิถีใหม่ จะเกิดวิถีคิดแบบใหม่ จะเกิดการบริโภคแบบใหม่ พอมันฟื้นตัวก็จะมีคลื่นเศรษฐกิจแบบใหม่ แนวทางการดำเนินธุรกิจแบบใหม่เกิดขึ้น และกล่าวถึงหน้าที่ของคนทำงานแฟชั่นว่า การทำงานด้านแฟชั่นคือ การเติมสุขให้คน เพราะฉะนั้นต้องสร้างสรรค์ผลงานให้คนรู้สึกได้เห็นเสื้อผ้าแล้วชีวิตมันน่ารื่นรมย์มากขึ้น (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์,2563) และผู้บริโภคบางกลุ่มยังคงมีความต้องการหาซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นที่เป็นที่นิยมในโซเชียลหรือเสื้อผ้าแฟชั่นที่มีลักษณะโดดเด่นไม่เหมือนใคร มาสวมใส่เพื่อให้ตนเองดูดีในสายตาของสังคม ทำให้พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคไม่มีที่สิ้นสุด ผู้บริโภคยังคงต้องหาเสื้อผ้าแฟชั่นใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้ตนเองตกเทรนด์ และคาดว่าธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นจะเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีราคาไม่สูงมาก สามารถซื้อขายได้สะดวก รวดเร็ว และมีลักษณะของเสื้อผ้าที่มีความหลากหลาย เช่น เสื้อยืด เสื้อครอป ชุดเดรส จั๊มสูท กางเกงยีนส์ทรงกระบอก เป็นต้น ทำให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น และแนวโน้มของเสื้อผ้าแฟชั่นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Fast fashion)

เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคมีความเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลและตามกระแสความนิยม จึงสามารถจูงใจผู้บริโภคให้เกิดความต้องการและซื้อสินค้าได้ง่าย ทั้งนี้ในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มวัยรุ่นหรือวัยทำงานตลอดจนผู้ที่สวมใส่เสื้อผ้าแฟชั่น สามารถหาซื้อได้ทั่วไป แต่ที่มีการจัดจำหน่ายมากที่สุดจะเป็นตลาดนัดที่มีความนิยม เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของเสื้อผ้าแฟชั่นซึ่งมีอยู่จำนวนมากหลายร้านและมีสไตล์เสื้อผ้าที่แตกต่างกันหรือมีความคล้ายคลึงกันตามกระแสสังคม ตามธรรมชาติแล้วผู้บริโภคมีพฤติกรรมการสวมใส่เสื้อผ้าแฟชั่นที่ต่างกันในแต่ละบุคคลตามความต้องการส่วนบุคคลหรือตามความเหมาะสมกับรูปร่าง เพศและวัยที่แตกต่างกัน ผู้บริโภคจึงหาเลือกร้านและตลาดที่เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์การสวมใส่เสื้อผ้าแฟชั่นของตนเอง โอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการในการตอบสนองความต้องการด้านเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคยังมีมาก จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่าตลาดนัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีตลาดนัดที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่นที่เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นหรือวัยทำงาน จะมีอยู่ 4 สถานที่ ได้แก่ ตลาดนัดซิลลว้า ตลาดเจ้าฟ้าวาไรตี้(ตลาดนาคา) ตลาดจี และตลาดปล่อยของ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การกำหนดราคาเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 เพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการดำเนินธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นในจังหวัดภูเก็ต

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การกำหนดราคาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ตลอดจนเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจจำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับกลยุทธ์การกำหนดราคาของเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

4. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภค เขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

5. เพื่อศึกษากลยุทธ์การกำหนดราคาที่มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

สมมติฐานการวิจัย

กลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา กลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ และกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร : ผู้บริโภคที่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ที่ซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น

ขอบเขตด้านเนื้อหา : การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษากลยุทธ์การกำหนดราคาซึ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ขอบเขตด้านสถานที่ : ตลาดนัด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ตลาดซิลลวา ตลาดเจ้าฟ้าวไรตี้ (ตลาดนาคา) ตลาดจี และตลาดปล่อยของ

ขอบเขตด้านเวลา : ใช้เวลาศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2563 - มีนาคม 2564

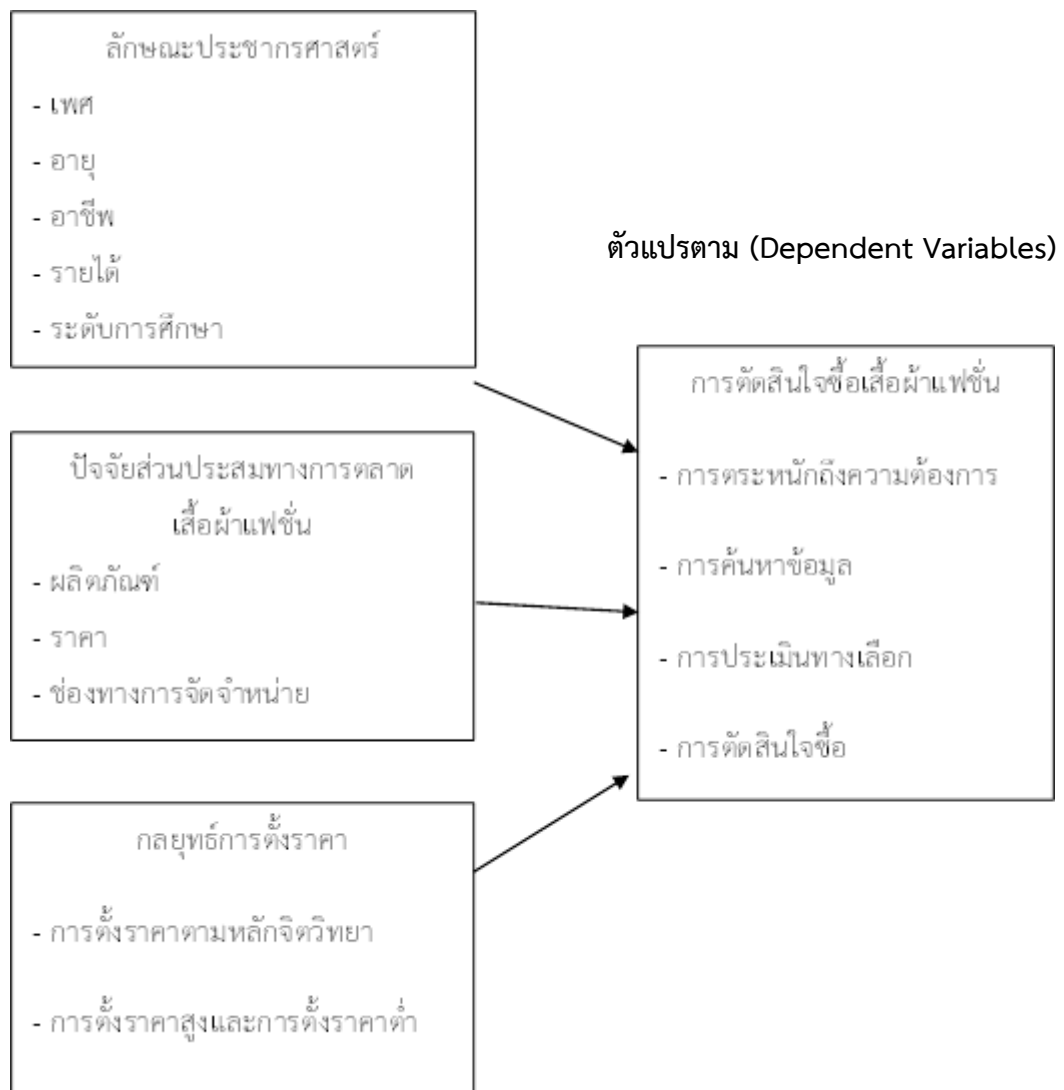
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ผู้ประกอบการที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่นสามารถนำข้อมูลและผลจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการตั้งราคาสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อ

2. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การกำหนดราคา ทำให้สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายของสินค้าได้อย่างชัดเจน

3. ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นจากตลาดซิลด์วาลาดเจ้าฟ้าวไรตี้ (ตลาดนาคา) ตลาดจ๊อ ตลาดปล่อยของ และร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

ขนาดของตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของคอคแรน (Cochran) (วุฒิ สุขเจริญ, 2562 น. 97) เพื่อคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n แทนจำนวนตัวอย่าง

P แทนสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการจะสุ่ม 0.5

Z แทนความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ร้อยละ 95 ซึ่งเป็นระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96 (เชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือผิดพลาดร้อยละ 95)

e แทนสัดส่วนในการคลาดเคลื่อน ($e = 0.05$) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{0.50(1-0.50)1.96^2}{(0.05)^2}$$

$$n = \frac{0.5(0.5)3.84}{0.0025}$$

$$n = \frac{0.96}{0.0025}$$

$$n = 384$$

จึงกำหนดขนาดตัวอย่างได้เท่ากับ 384 ราย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากจำนวนดังกล่าว เป็นรวมจำนวน 400 ราย เพื่อเป็นการลดความผิดพลาด

การสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ เก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในตลาดซิลลวา ตลาดเจ้าฟ้าวาไรตี้ (ตลาดนาคา) ตลาดจี ตลาดปล่อยของ และร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่น ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็น 4 ตอน โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ลักษณะข้อคำถามที่มีคำตอบให้เลือก 2 ตัวเลือก และคำตอบหลายตัวเลือก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด ลักษณะแบบสอบถามออกแบบมาเพื่อวัดระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Likert scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อกลยุทธ์การกำหนดราคาเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย ปัจจัยกลยุทธ์การกำหนดราคา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา กลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ และด้านกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อส่งเสริมการตลาด ลักษณะแบบสอบถามออกแบบมาเพื่อวัดระดับความสำคัญของกลยุทธ์การกำหนดราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Likert scale)

ตอนที่ 4 กระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วยปัจจัยด้านกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน

การรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการประเมินหลังการซื้อ ลักษณะแบบสอบถามออกแบบมาเพื่อวัดระดับความสำคัญของกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Likert scale)

2. การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of Item-objective concurrence) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา พิจารณาความถูกต้องของภาษาที่ใช้ และลงข้อมูลความคิดเห็นไว้ จากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาบันทึกแล้วหาค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายชื่อ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์
ให้คะแนน	-0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์

จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้แต่ละข้อคำถามมาคำนวณค่า IOC ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC เท่ากับหรือมากกว่า 0.60 จึงถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้

3. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยนำส่วนของคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การกำหนดราคาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's alpha coefficient) (วุฒิสุขจริญ : 2562 น.127) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.936 ดังนั้น จึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด ที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่มีการจัดจำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่นทั้งตลาดนัดต่างๆ และร้านค้าที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่นทั่วไปในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic)

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentages)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อกลยุทธ์การกำหนดราคาเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย ปัจจัยกลยุทธ์การกำหนดราคา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา กลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ และด้านกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อส่งเสริมการตลาด โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วยปัจจัยด้านกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการประเมินผลหลังการซื้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การทดสอบสมมติฐาน กลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา กลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ และกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation coefficient) (กัลยา วานิชย์บัญชา: 2560)

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เพศหญิง อายุ 21-25 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท และมีสถานภาพโสด

2. ความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ในภาพรวมของผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นจากตลาดซิลลัว ตลาดเจ้าฟ้าวาไรตี้ (ตลาดนาคา) ตลาดจิว หลาดปล่อยของ และร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับความสำคัญระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับกลยุทธ์การกำหนดราคาของเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ในภาพรวมของผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นจากตลาดซิลลัว ตลาดเจ้าฟ้าวาไรตี้ (ตลาดนาคา) หลาดจิว หลาดปล่อยของ และร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีความคิดเห็นโดยรวมต่อกลยุทธ์การตั้งราคาในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความสำคัญระดับมากที่สุดสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ กลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด และกลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ รองลงมา คือกลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยาตามลำดับ

4. กระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ในภาพรวมของผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นจากตลาดซิลลิว

วา ตลาดเจ้าฟ้าวาไรตี้ (ตลาดนาคา) หลาดจี หลาดปล่อยของ และร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายเสื้อผ้าแฟชั่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีความคิดเห็นโดยรวมต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความสำคัญระดับมากสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ การตระหนักถึงความต้องการ รองลงมา คือการประเมินทางเลือก การค้นหาข้อมูล การประเมินผลหลังการซื้อ และการตัดสินใจซื้อ ตามลำดับ

5. กลยุทธ์การกำหนดราคาที่มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า กลยุทธ์การตั้งราคาที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ และกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบประเด็นที่มีความสำคัญและน่าสนใจนำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

ในด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ตามที่ สูดาพร กุณฑลบุตร (2563) อธิบายถึงปัจจัยการแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะของผู้บริโภคด้วยตัวแปรทางประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ การศึกษารายได้ ลักษณะงานและสถานภาพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะและการใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งข้อค้นพบในการศึกษารายได้ พบว่า ผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในสถานการณ์โควิด - 19 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 -30 ปี มีสถานภาพโสด ซึ่งกำลังศึกษาและจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท แสดงให้เห็นว่า แม้ในสถานการณ์โรคระบาดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นก็ยังมีอยู่ในกลุ่มสภาพสตรีที่เป็นนักศึกษาและและวัยทำงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว ข้อค้นพบ

เกี่ยวกับรายได้ของกลุ่มที่ศึกษามีรายได้เฉลี่ยไม่สูงมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดราคาเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้ประกอบการที่มุ่งเป้าหมายการแบ่งส่วนตลาดเสื้อผ้าแฟชั่นในกลุ่มนักศึกษา

ด้านความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับรัตน โพธิ์วรรณ และคณะ (2562) พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์เป็นลำดับแรก และรองลงมาคือด้านราคา เมื่อผู้วิจัยพิจารณาในรายละเอียด มีข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมาก โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อประเด็นเสื้อผ้ามีความคงทน ตัดเย็บเรียบร้อยในระดับมากกว่าประเด็นอื่น แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคพิจารณาด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากที่สุดในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า อย่างไรก็ตามสำหรับด้านราคา ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประเด็นได้รับส่วนลด หรือสิทธิพิเศษ ในระดับมากกว่าประเด็นอื่น เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ สอดคล้องกับข้อมูลผลสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้บริโภคในประเทศไทยในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ผู้บริโภคต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง มีความกังวลกับสภาวะทางเศรษฐกิจและความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น หากต้องจ่ายจะคำนึงถึงความจำเป็นและความคุ้มค่า ดังนั้นมีแนวโน้มทำให้การใช้จ่ายลดลง แต่จะตัดสินใจซื้อสินค้าราคาถูกที่ช่วยสร้างความสุขได้บ้างเท่านั้น (marketingoops.com, สืบค้นวันที่ 10 มิถุนายน 2564)

ด้านความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อกลยุทธ์การกำหนดราคาเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่าผู้บริโภคเสื้อผ้าแฟชั่นให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การกำหนดราคาในรายประเด็นกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อการส่งเสริมการตลาด และกลยุทธ์การตั้งราคาสูง และการตั้งราคาต่ำ มากที่สุด ผลการวิจัยนี้สะท้อนพฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับลักษณะความไวต่อราคา (price-sensitive) ทั้งการตั้งราคาสูง และการตั้งราคาต่ำ ดังนั้นผู้ประกอบการต้องมีนโยบายการใช้กลยุทธ์ราคาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น การมีส่วนลด หรือได้รับสิทธิพิเศษ เป็นต้น การศึกษาด้านกลยุทธ์ราคาครั้งนี้สอดคล้องกับนันทวัฒน์ นครวงษ์ (2561) พบว่า ผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อ

จากการรับรู้ราคาเมื่อมีการ ตั้งราคาสินค้าที่แตกต่างกัน พบว่า การรับรู้ราคาที่ลงท้ายด้วย 90 มีผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด รองลงมาคือการรับรู้ราคาที่ลงท้ายด้วย 99 และการรับรู้ราคาที่ลงท้ายด้วย 00

ด้านกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นโดยรวมต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในระดับมาก ผู้วิจัยพบว่าประเด็นการตัดสินใจซื้อที่สำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น คือ การตระหนักถึงความต้องการ แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ผู้บริโภคยังอยู่ในขั้นตอนการตระหนักถึงความจำเป็น และความต้องการของผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการจะต้องมีการกระตุ้นให้ผู้บริโภคสนองตอบ เกิดความต้องการสินค้านั้นด้วยการดำเนินการทางการตลาด อาทิ การโฆษณา หรือการส่งเสริมการขาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปฏิพัทธ์ เพชรศิริ (2560) พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของลูกค้าต่อธุรกิจขายส่งเสื้อผ้าในเขตตลาดโบ๊เบ๊ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ กัญญ์วรินทร์ สาทา (2562) พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตั้งราคากับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น พบว่า ในสถานการณ์ covid-19 นั้น กลยุทธ์การตั้งราคามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกลยุทธ์การตั้งราคาตามหลักจิตวิทยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในระดับปานกลาง ด้านกลยุทธ์การตั้งราคาสูงและการตั้งราคาต่ำ และด้านกลยุทธ์การตั้งราคาเพื่อส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ในระดับต่ำ ความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า แม้ว่ากลยุทธ์การตั้งราคาจะมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในทิศทางเดียวกัน แต่เป็นความสัมพันธ์ระดับต่ำ ข้อค้นพบนี้จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นนั้น ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เป็นลำดับแรก และรองลงมาคือปัจจัยด้านราคา ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีการวางแผนกลยุทธ์ราคาที่เหมาะสม เนื่องจากราคาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดรายรับต่อกิจการเมื่อผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การตั้งราคาของเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จะเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้ประกอบการนำไปใช้ในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นให้ดึงดูดใจผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการกระตุ้นการตัดสินใจของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ง่าย
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของเสื้อผ้าแฟชั่นในสถานการณ์ covid-19 ของผู้บริโภคเขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จะช่วยให้ผู้ประกอบการเห็นมุมมองความคิดเห็นของผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการได้โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และทำการตลาดให้เหมาะสมกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแบบเจาะลึกโดยการสัมภาษณ์ร้านค้าหรือผู้ประกอบการถึงข้อมูลในด้านกลยุทธ์ต่างๆที่นำมาใช้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับกลยุทธ์การตั้งราคา
2. ศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน (7P's) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) พนักงาน (People) กระบวนการให้บริการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) ที่มีผลต่อพฤติกรรมกรบริโภคเครื่องแต่งกายแฟชั่น

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค. (2563). **ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่2019**. [เว็บไซต์]. วันที่สืบค้น 9 ธันวาคม 2563. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/situation.php>.
- กัญญ์วรินทร์ สาทา. (2562). **กระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วารสารวิทยาสารสนเทศและเทคโนโลยี. สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). **หลักสถิติ**. โรงพิมพ์สามลดา. กรุงเทพมหานคร.
- นันทวัฒน์ นครวงค์. (2561). **การกระตุ้นความตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมโดยใช้กลยุทธ์การตั้งราคา ต่ำกว่าจำนวนเต็ม**. วิทยานิพนธ์. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปฏิพัทธ์ เพชรศิริ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าในเขตตลาดโบ๊เบ๊ของธุรกิจค้าปลีก**. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2563). **จับชีพจรธุรกิจแฟชั่นไทย อ่อนแรงมากไหมในยุคโควิด**. [เว็บไซต์]. วันที่สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2563. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/d-life/news-445682>.
- รัตนา โพธิวรรณ และคณะ. (2562). **การใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตจตุจักรกรุงเทพมหานคร**. เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562. วันที่ 26 เมษายน 2562. หน้า 837-846.

ผู้เขียน

นางสาวรัตนภรณ์ เพชรกุล

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
21 หมู่ 6 ถนนเทพกระษัตรี ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
email : Ruttanaporn12324@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรัณยา นาคแก้ว

ประธานสาขาวิชาการตลาด
อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
21 หมู่ 6 ถนนเทพกระษัตรี ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
email : bigmk54@hotmail.com

นางสาวเสาวคนธ์ ศรีสุคนธ์รัตน์

ประธานสาขาวิชาการจัดการ
อาจารย์ประจำหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการจัดการ
วิทยาลัยชุมชนพังงา
69 หมู่ 6 ตำบลบ่อแสน อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
email : pat.kanya@gmail.com

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลใน
 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
 Factors Related to Participation of Director of Sub-district Health Promoting
 Hospital in District Strategy Planning Formulation
 in Nakhon Si Thammarat Province

วจินี จงจิตร

Wajinee Jongjit

Received: 22 August 2021, Revised: 7 September 2021, Accepted: 7 September 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีการสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Survey) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ และ 4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ จำนวน 154 คน จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 251 แห่ง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ในระดับสูง มีเจตคติทางบวกต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ และมีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นไปในทางบวก 3) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ส่วนการได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ประสบการณ์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ความรู้ เจตคติต่อการปฏิบัติงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ คือ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพล่าช้าเกินไป และขาดความรู้และทักษะในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ จึงมีข้อเสนอแนะคือ ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ และพัฒนาความรู้และทักษะในการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ

คำสำคัญ: แผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ, การมีส่วนร่วม, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

The health strategic planning is an important process for health developing in this country. There are many factors involved and impacted for developing health strategic planning. This cross-sectional descriptive research aimed to study 1) the personal characteristics, knowledge, attitude, and behaviors of Director of Sub-district Health Promoting Hospital in Nakhon Si Thammarat Province. 2) the participation of Director of Sub-district Health Promoting Hospital for district health strategic planning. 3) the relationship between personal factors, knowledge, attitude, behaviors and participation on Director of Sub-district Health Promoting Hospital to formulate the district strategic planning and 4) problems, obstacles and recommendation about district health strategic plan formulation.

The study sample were 154 directors of Sub-district Health Promoting Hospital by electing with systematic random sampling method from 251 Sub-district Health Promoting Hospital. Data were collected by using the questionnaires. The reliability of questionnaires was 0.92. Statistics for data analysis were descriptive statistics, Chi - Square's test and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

study result were 1) the participation of Director of Sub-district Health Promoting Hospital were at a high level; 2) Director of Sub-district Health Promoting Hospital's knowledge about health strategic planning were at a high level, the attitude and their working behaviors were positive for health strategic planning; 3) the personal characteristic factors such as gender, age, education, working period in Sub-district Health Promoting Hospital and working duration as a Director of Sub-district Health Promoting Hospital had no relationship with doing the health strategic planning; While knowledge the attitude and their working behaviors were related to formulate the health strategic planning at statistical significant level of 0.01; and 4) the problems and obstacles that pointed by Director of Sub-district Health Promoting Hospital were 1) delayed timing for doing the district health strategic planning 2) lack of knowledge and skill for strategic planning. The suggestions were doing the district health strategic planning in early budget year and workshop training courses were needed to improve their knowledge and skill.

Keywords : the district health strategic planning, participation, Director of Sub-district Health Promoting Hospital

บทนำ

แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่มุ่งเน้นการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพของชาติให้มีความชัดเจน โดยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาสุขภาพ โดยมองภาพระบบสุขภาพทั้งระบบ มากกว่าการมองเฉพาะระบบงาน ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชนที่มีความซับซ้อนไม่แน่นอน มีพลวัตสูง และเพื่อ

ความสอดคล้องกับการพัฒนาระบบสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 47 รัฐธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ กำหนดยุทธศาสตร์หลักใน 12 ด้าน หนึ่งในยุทธศาสตร์หลักว่าด้วยการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขและการควบคุมคุณภาพ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) พ.ศ. 2560 – 2579 ภายใต้การพัฒนาความเป็นเลิศใน 4 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและคุ้มครองผู้บริโภค เป็นเลิศ (PP&P Excellence) 2) ยุทธศาสตร์บริการเป็นเลิศ (Service Excellence) 3) ยุทธศาสตร์บุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) และ 4) ยุทธศาสตร์บริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล (Governance Excellence) โดยมีเป้าหมาย คือ ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ทั้งนี้ ยังได้กำหนดทิศทางในการสร้างความเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งให้หน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ให้มีความสอดคล้องกับสาระหลักของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ โดยมีแผนขั้นพื้นฐานที่เริ่มจากแผนพัฒนาสุขภาพระดับหน่วยงาน ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงทิศทางและกรอบของการพัฒนาระดับชาติลงไปถึงจุดเริ่มต้น เพื่อแก้ปัญหาของประเทศอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนตามหลักการของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564) (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

จังหวัดนครศรีธรรมราชดำเนินงานด้านสาธารณสุขตามนโยบายการบริหารยุทธศาสตร์สุขภาพด้านต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระบบสุขภาพจังหวัด ปี พ.ศ. 2561 – 2564 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมถึงสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของประชาชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพระดับจังหวัด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2560) มีการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเพื่อนำสู่การปฏิบัติของหน่วยงานทุกระดับ ด้วยการจัดเวทีสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้บริหารหน่วยงาน รวมถึงสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์สุขภาพระดับจังหวัดสู่ระดับอำเภอแล้ว คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) หรือคณะกรรมการบริหารเครือข่ายบริการสุขภาพแต่ละอำเภอ ซึ่งประกอบด้วยโรงพยาบาลเครือข่าย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพของ

อำเภอ โดยใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำแผนงานระดับเครือข่ายและแผนปฏิบัติการทั้งในระดับอำเภอและตำบล

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชน มีบทบาทเชิงบูรณาการทั้งการให้บริการด้านสาธารณสุขเชิงรุกแบบองค์รวมที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มวัย และเป็นผู้จัดการสุขภาพชุมชนในการดึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมแก้ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยเฉพาะผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีหน้าที่ในการบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้เป็นไปตามพันธกิจหลักของหน่วยงาน ต้องรับรู้บริบทและสภาพปัญหาของพื้นที่เป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ (ชูชัย ศุภวงศ์และคณะ, 2553) ดังนั้น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ทราบข้อมูลบริบทของพื้นที่และข้อมูลปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา เสด็จ โรจนธรรม (2554) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ระดับตำบลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในระดับปานกลาง อาจเนื่องด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเจตคติและปัจจัยพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหรือไม่ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพให้เกิดมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงที่จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบงานสาธารณสุขให้มีคุณภาพมาตรฐาน อันจะนำไปสู่การจัดบริการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพปัญหา และตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ

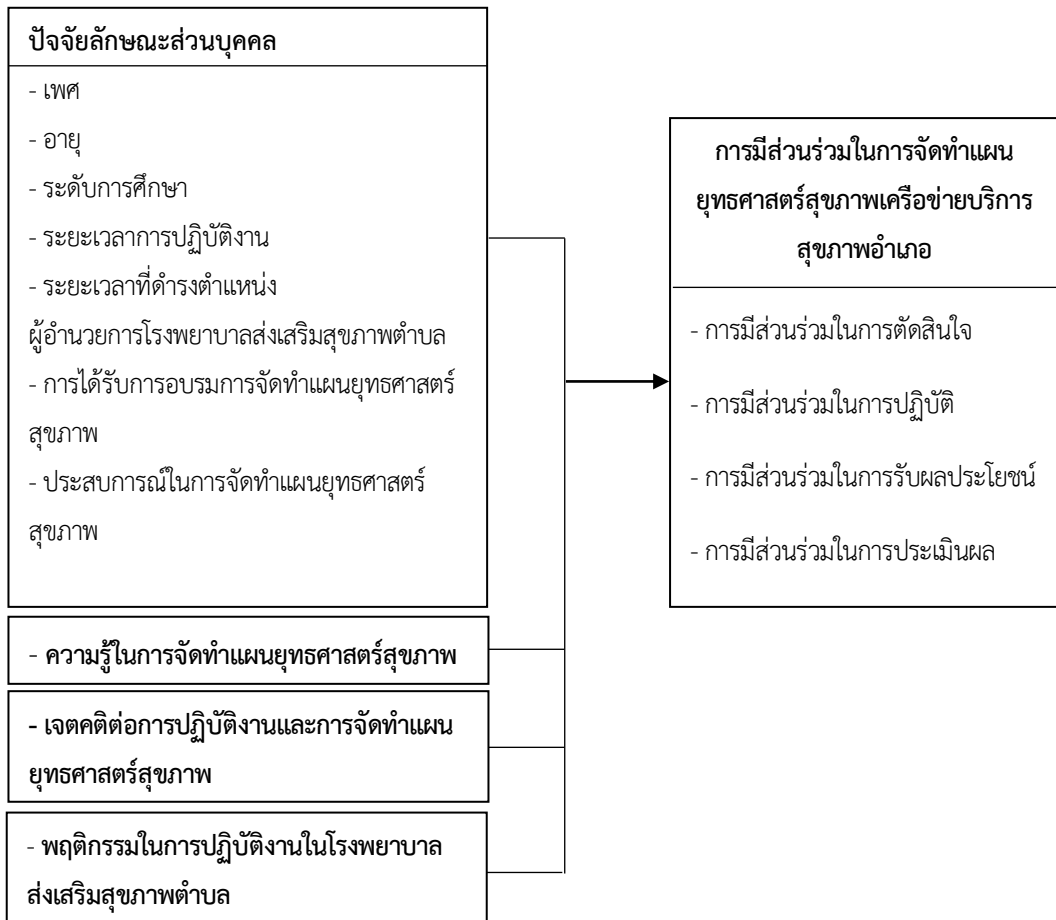
วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีการสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Survey)

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช
จำนวน 251 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช
ขนาดตัวอย่างคำนวณได้จากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 154 คน
คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 6 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบล ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือรักษาการ การ
ได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมจัดทำแผน
ยุทธศาสตร์สุขภาพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ จำนวน 28
ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่ กับ ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
สุขภาพ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับ คือ เห็นด้วย
อย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับ
คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือการมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมี
ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ

5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วม น้อยที่สุด

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์สุขภาพ จำนวนทั้งหมด 6 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิดแบบเติมคำในช่องว่าง

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดย ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง จำนวน 30 ราย หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ส่วนคำถามเกี่ยวกับความรู้ ได้หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าความ ยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.63 ได้มีการปรับแก้ ข้อคำถามที่มีความยากง่ายเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) แจกแจงความถี่ ร้อยละ คำนวณค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์ตัวแปรระหว่างเพศ ระดับการศึกษา การได้รับการอบรม การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ โดยใช้สถิติทดสอบ Chi-Square หาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ประสบการณ์การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือ วิชาการ ปัจจัยความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์สุขภาพ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient)

การวิจัยครั้งนี้ผ่านกระบวนการรับรองการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการ วิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช เอกสารรับรองเลขที่ NSTPH 015/2563 รหัสโครงการ NSTPH 029/2563

ผลการศึกษา

1. **ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล**ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การวิจัยครั้งนี้มีผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นกลุ่มตัวอย่าง 154 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.95 มีอายุเฉลี่ย 50.92 ปี (S.D. = 6.13) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 87 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 46.75 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือรักษาการ 1 – 10 ปี ร้อยละ 49.35 เคยเข้ารับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ร้อยละ 87.70 จำนวนครั้งที่เข้าร่วมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ 1 – 5 ครั้ง ร้อยละ 74.68

2. **ปัจจัยความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ**ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 55.84 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.65 (S.D. = 2.89) โดยความรู้ที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตอบถูกมากที่สุด คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วย กำลังคน ร้อยละ 99.35 ส่วนความรู้ที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตอบถูกน้อยที่สุด คือ เป้าหมายผลผลิตหลักของแผนยุทธศาสตร์สุขภาพคือจำนวนเงินที่ได้รับจัดสรร ร้อยละ 44.81

3. **ปัจจัยเจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ**ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพในทางบวก ร้อยละ 91.56 โดยผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีเจตคติต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.51 (S.D. = 0.57) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีเจตคติต่อการวางแผนยุทธศาสตร์ ต้องใช้ความรู้ทางวิชาการมาก ทำให้มีปัญหาในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 2.51 (S.D. = 0.96)

4. **ปัจจัยพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน**ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานระดับปฏิบัติมาก ร้อยละ 79.22 โดยมีการปฏิบัติเรื่องการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากที่สุด

($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.55) ส่วนเรื่องการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.68)

5. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.59) ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = 0.65) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ (n = 154)

การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการตัดสินใจ	4.08	0.59	มาก
ด้านการปฏิบัติ	3.87	0.49	มาก
ด้านการรับผลประโยชน์	3.74	0.53	มาก
ด้านการประเมินผล	3.66	0.65	ปานกลาง
ภาพรวม	3.84	0.41	มาก

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ เจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรเพศและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ส่วนการได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำ

แผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ระดับการศึกษา และการได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพกับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ (n = 154)

ปัจจัย	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วม			χ^2	p-value
		สูง	ปานกลาง	ต่ำ		
เพศ						
ชาย	74	46(62.16)	28(37.84)	0	1.433	0.231
หญิง	80	57(71.25)	23(28.75)	0		
ระดับการศึกษา						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	6(54.55)	5(45.45)	0	1.243	0.537
ปริญญาตรี	134	90(67.16)	44(32.84)	0		
ปริญญาโท	9	7(77.78)	2(22.22)	0		
การได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์						
เคยเข้ารับการอบรม	135	93(68.89)	42(31.11)	0	11.321***	0.000
ไม่เคยเข้ารับการอบรม	19	10(52.63)	9(47.37)	0		

***p<.01

จากตารางที่ 2 พบว่าการได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนตัวแปรเพศ และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ เจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ (n = 154)

ตัวแปร	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	p-value
อายุ	0.037	0.651
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	0.030	0.708
ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือรักษาการ	0.150	0.063
ประสบการณ์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ	0.270***	0.001
ความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ	0.582***	0.000
เจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ	0.834***	0.000
พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน	0.773***	0.001

***p<.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสบการณ์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ เจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ โดยที่ ประสบการณ์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับค่อนข้างต่ำ (r = 0.270) ความรู้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง (r = 0.582) เจตคติต่อการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง (r = 0.834) และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับค่อนข้างสูง (r = 0.773) ส่วนอายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่มี

ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

1) เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ คือผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพศหญิงหรือเพศชาย มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของมณีรัตน์ ช่างไม้ (2561) พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับโชติกา คงพลีว (2560) พบว่าปัจจัยด้านเพศ ไม่มีความแตกต่างในการนำหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าไปปฏิบัติในหน่วยบริการปฐมภูมิ ในเขตจังหวัดชลบุรี และสอดคล้องกับชาญณรงค์ อาจเอื้อม (2558) พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้การใช้ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์

2) อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อธิบายได้ว่าผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับมณีรัตน์ ช่างไม้ (2561) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับสาวิตรี เลิศตระกูล (2560) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับจรัญญู ทองอเนก (2557) พบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมกำกับการทำงานตามโครงการผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

3) ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ แสดงให้เห็นว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับมณีรัตน์ ช่างไม้ (2561) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับสาวิตรี เลิศตระกูล (2560) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับศิริภาณี เสนานุช (2560) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

4) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อธิบายได้ว่าผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับฐนกร คำหารพล (2561) พบว่า ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี และสอดคล้องกับลักขณาพรรณ แก้วมูลสุข (2561) พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

5) ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือรักษาการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อธิบายได้ว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวรรณกร ตาบ่านตุ๋ (2559) พบว่าระยะเวลาในการเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความขัดแย้งของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับจริญญ ทอง

เอนก (2557) พบว่า ระยะเวลาในการเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมกำกับ การดำเนินงานตามโครงการผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด และสอดคล้องกับศิริขวัญ ส่งเสริม (2555) พบว่าระยะเวลา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขก่อนเกิดเหตุของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุบลราชธานี

6) การได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอแตกต่างกับผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ไม่ได้รับการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ สอดคล้องกับศิริขวัญ ส่งเสริม (2555) พบว่าปัจจัยด้านการผ่านการอบรมมีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขก่อนเกิดเหตุของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุบลราชธานี และสอดคล้องกับสุรัตน์ สมัยกลาง (2555) พบว่า การได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลงานสาธารณสุขของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา

2. ปัจจัยด้านความรู้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อธิบายได้ว่า ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีความรู้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอแตกต่างกัน สอดคล้องกับฟ้าประทาน เต็มขุนทด (2560) พบว่า บุคลากรที่มีปัจจัยด้านความรู้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพระบบบริการแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ประชาภรณ์ ทัพโพธิ์ (2557) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครปฐม

3. ปัจจัยด้านเจตคติต่อการปฏิบัติงาน และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำ

แผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ แสดงให้เห็นว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีเจตคติในการ ปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับบรรณารัตน์ ประทุมสุวรรณและคณะ (2555) พบว่า เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และสอดคล้องกับธีระชัย เต็ดขาค (2544) พบว่า เจตคติของประชาชนต่อชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชน

4. ปัจจัยด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ อธิบายได้ว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอแตกต่างกัน สอดคล้องกับบุญมล ศิลวิศาล (2560) พบว่า ปัจจัยการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรมหัวใจและทรวงอก โรงพยาบาลตติยภูมิ และสอดคล้องกับทิพย์สุคนธ์ จงรักษ์ (2557) พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะของงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.69

5. การมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ สอดคล้องกับสมัย คำเหลื่อ (2557) พบว่า การมีส่วนร่วมต่อการประเมินการปฏิบัติราชการของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดศรีสะเกษ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประเมินการปฏิบัติราชการ คือ การรับรู้และการมีส่วนร่วมตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

6. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ช่วงเวลาในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพล่าช้าเกินไปและขาดองค์ความรู้และทักษะในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ มีข้อเสนอแนะให้กำหนดช่วงเวลาในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพให้เสร็จสิ้นช่วงต้นปีงบประมาณและจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพและเพิ่มช่องทางในการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆหรือช่องทางอื่นๆ เพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการและเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างกระบวนการทำงานเชิงระบบ เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและยกระดับการพัฒนาคุณภาพของหน่วยงาน

2. หน่วยงานระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ควรมีการกำหนดแผนกำกับติดตามและประเมินผล และสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากคณะทำงานในระดับพื้นที่ เพื่อติดตามความก้าวหน้าและประสิทธิผลจากการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ

3. เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ ควรสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมหรือให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการวางแผนที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานด้านสุขภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับจังหวัด

4. เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรร่วมกันกำหนดกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพให้ชัดเจน โดยครอบคลุมถึงผู้รับผิดชอบระยะเวลาในการดำเนินการ งบประมาณในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัจจัยนำเข้าต่างๆ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพระดับเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเชิงประเมินคุณภาพของแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนยุทธศาสตร์กระทรวงและแผนยุทธศาสตร์สุขภาพจังหวัด

2. ควรมีการวิจัยประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอไปขับเคลื่อนในหน่วยบริการต่างๆ โดยประเมินเป็นระยะๆ และประเมินเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติและทราบผลลัพธ์การขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ

3. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพเพิ่มเติม อาทิ แรงจูงใจ บรรยากาศองค์กร ทักษะผู้นำ และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

4. ควรศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพ ในกลุ่มบุคลากรอื่นๆ เพื่อทบทวนสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สุขภาพอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2561). แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2560 – 2579). นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- จตุพงศ์ พันธุ์สวัสดิ์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกเคียน อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- จรัญญู ทองอเนก. (2557). สุนทรียทักษะผู้นำที่มีผลต่อบทบาทในการควบคุมกำกับกำกับการดำเนินงานตามโครงการผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีระยุทธ มงคลมะไฟ. (2560). ปัจจัยความรู้ทางโภชนาการทัศนคติต่ออาหาร และพฤติกรรม การบริโภคอาหารที่ส่งผลต่อภาวะโภชนาการของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการระบบอาหารเพื่อโภชนาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล ศิลวิศาล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการปฏิบัติงาน การอบรมเฉพาะทาง ความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในการทำงาน กับสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรมหัวใจและทรวงอก โรงพยาบาลตติยภูมิ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปวีณา ศิริโชติ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายลดพุงลดโรคด้วยหลัก ๓ อ. ของบุคลากรโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาศุภาพชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มณีรัตน์ ช่างไม้. (2561). คุณลักษณะส่วนบุคคลและสุนทรียทักษะผู้นำที่มีต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลักษณาพรรณ แก้วมูลสุข. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิราณี เสนานุช. (2560). แรงจูงใจที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดเลย. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 10(1), 66-75.

ผู้เขียน

วจินี จงจิตร

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

E-mail : wajinee@hotmail.com

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย

Strategies for building competitive advantages toward the business among real estates in Special Economic Zones (SEZs), Chiang Rai, Thailand.

ณัชชา กันทะดง¹ และวิกรม บุญนุ่น²Natcha Kanthadong¹ And Vikrom Boonnun²

Received: 30 March 2021, Revised: 21 September 2021, Accepted: 21 September 2021

บทคัดย่อ

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาสภาพการลงทุน การสร้างกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย มีศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งที่เป็นประตูการค้าของภาคเหนือกับเมียนมา ลาวและจีน มีพื้นที่เป้าหมาย 3 อำเภอประกอบด้วย แม่สาย เชียงแสนและเชียงของ ปัจจุบันเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเงินซบเซาและวิกฤติการณ์ โควิด-19 ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด เพราะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องอาศัยกลยุทธ์หลักในการแก้ไขปัญหาเพื่อผลักดันให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เดินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำอย่างไรจะสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น จึงต้องปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการเพื่อรองรับกับการฟื้นตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีการแข่งขันกันสูง การเลือกใช้กลยุทธ์เดิมในการแข่งขันอาจจะไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ หรือการเลือกปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์จึงต้องมีการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินธุรกิจและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนโดยสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้า และนำเสนอส่วนประสมการตลาดที่เป็นที่ต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด เพื่อทำให้เกิดความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ในการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย มีด้วยกัน 2 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์ที่ 1 คือกลยุทธ์การปรับตัว ผู้ประกอบการควรมีการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจในระยะยาว ปรับแผนทางการตลาดใหม่ เพิ่มช่องทางการขายและลดต้นทุน และวางแผนการบริหารจัดการเงิน กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจขาย โอนกรรมสิทธิ์ให้เร็วขึ้น เพื่อให้มีเงินทุนสำรองหรือเงินสดเข้ามาหมุนเวียน กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทั้ง 2 กลยุทธ์มี 4 ประเด็นการพัฒนาดังนี้ ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ พัฒนาสินค้าบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ด้านราคา ส่วนประสมทางการตลาด ควรลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจสามารถคงกระแสเงินสดไว้ ประเด็นการพัฒนาที่ 3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เปิดการจำหน่ายทั้งขายตรงและแบบมีตัวแทนหน้า ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ด้านภาพลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์การบริการ ผู้บริโภคสามารถจดจำชื่อธุรกิจของเราได้

คำสำคัญ : กลยุทธ์ เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

Abstract

Real estate business is an indicator of economic maturity in Thailand and also has connections to other businesses, however today it has been influenced by the sluggish financial situation including the COVID-19 crisis. Therefore, there must be an adaptation in order to sustain and maintain the company's functioning, particularly in the real estate business, Chiang Rai, which is currently unavoidably affected by those circumstances. Accordingly, there must be a pivotal strategy for solving such difficulties in order to push the real estate business to proceed effectively.

Through strategies to build competitive advantages in the real estate market in the SEZs, Chiang Rai province consists of two strategies as follows 1) Strategy 1: an adaptation strategy and 2) Strategy 2: adjust strategy to be in line with dynamic incidents. Additionally, the strategies compose of the 4 key

development concerns as describe: Development issue 1: Product, goods, and services context, Development issue 2: Price and market blending, Development issue 3: Distribution channels and Development issue 4: perception context.

Keywords : Strategies, Special Economic Zones, business among real estates.

บทนำ

ธุรกิจภาคอสังหาริมทรัพย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศไทย และยังมีความเชื่อมโยงไปสู่ธุรกิจอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจด้านการก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้า การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง การจ้างงานและยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจอีกหลายประเภท ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์เป็นภาคธุรกิจที่สำคัญต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ถือว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก (อภิญา เสมสมบุญ, 2549) ผวนกับสถานการณ์ในปัจจุบันจากที่มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZs) อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนสู่พื้นที่เศรษฐกิจใหม่และเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนแก้ปัญหาความมั่นคง (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย. ออนไลน์) ส่งผลให้นโยบายของรัฐบาลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงมีการมุ่งเน้นในการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการและผลผลิต (Demand and Supply) เป็นหลัก โดยรัฐบาลเองได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อกระตุ้นภาคอสังหาริมทรัพย์ เช่น มาตรการด้านภาษี และให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ซื้อ มาตรการสินเชื่อร้อยละ 100 ให้แก่ข้าราชการ

การฟื้นฟูโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่มีปัญหาซึ่งก็เป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เข้าไปสานต่อเพื่อพัฒนาโครงการนำมาขายต่อได้ รวมทั้งการลดค่าธรรมเนียมการโอน การลดหย่อนภาษี และการปรับแก้ ผ่อนปรน กฎ ระเบียบและจูงใจให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์ในไทยมากขึ้น ท่ามกลางสถานการณ์ อันนับเป็นโอกาสอันดีจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจซึ่งผู้ประกอบการในภาคอสังหาริมทรัพย์จะสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น และสถานะการแข่งขันการเข้ามาแข่งขันของนักลงทุนต่างชาติ ผู้ประกอบการไทยในภาคอสังหาริมทรัพย์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการเพื่อรองรับกับการฟื้นตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีการแข่งขันกันสูง โดยสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้า และเสนอส่วน

ประสมทางการตลาดที่เป็นที่ต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด (อภิญา เสมสมบุญ, 2549) เช่นเดียวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครที่มีการปรับตัวอันเกิดจากสภาพปัญหาโควิด 19 ส่งผลให้การทำธุรกิจแบบใหม่จำต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ(ทั้งในแง่ของระบบคมนาคมและสิ่งสนับสนุนอื่นๆ)ทำให้เกิดกิจกรรมทางธุรกิจการส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แบบใหม่ตามมาคืออาคารวิเคราะห์อุปทานแบบใหม่รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป(Restmetalk, 2564)

รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งผลักดันการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา หนองคาย เชียงราย นครพนม กาญจนบุรี และ นราธิวาส โดยส่งเสริมให้เกิดการลงทุนใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ บริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชาและสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยรัฐบาล มีมาตรการสนับสนุน และส่งเสริมต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ สามารถขับเคลื่อนนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ เช่น การให้สิทธิพิเศษในการส่งเสริมการลงทุน การอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ ควบคู่กับการรองรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อดึงดูดนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติให้เข้าไปลงทุน โดยมูลค่าการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านช่วงต้นทั้ง 4 ประเทศ ที่ผ่านมามีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อปี ประมาณ 900,000 ล้านบาท และน่าจะมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษออนไลน์) ส่งผลต่อการทำธุรกิจในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากโอกาสและจุดแข็งในการลงทุนและประกอบธุรกิจในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นส่งผลให้จังหวัดเชียงรายถูกกำหนดเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในปี พ.ศ.2558 เนื่องจากมีศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งที่เป็นประตูการค้าของภาคเหนือกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาชนจีน มีพื้นที่เป้าหมาย 3 อำเภอประกอบด้วย แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ โดยมีอำเภอแม่สาย เป็นเมืองการค้าชายแดน GMS (GMS Trading City) และเมืองแห่งการท่องเที่ยว เป็นศูนย์บริการทางการค้าและการลงทุน อำเภอเชียงแสนเป็นเมืองแห่งมรดกชาติ” (GMS Port City) เมืองศูนย์การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเส้นทางแม่น้ำโขง และท่าเทียบเรือนานาชาติ และอำเภอเชียงของ เป็นเมืองโลจิสติกส์และบริการขนส่ง (Logistic City) และเมืองผ่านสำหรับนักท่องเที่ยว

(ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS). ออนไลน์) โดยจะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบด้านที่ตั้งและมีศักยภาพเป็นฐานการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยในปัจจุบันพบว่า มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายมีมูลค่า 164.45 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.73 ของมูลค่าการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด อำเภอแม่สายมีมูลค่าทุนจดทะเบียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54 รองมาได้แก่ อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ คิดเป็นร้อยละ 32 และ 14 ตามลำดับ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้าอ้างถึงใน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ออนไลน์, 2564) จากข้อมูลการลงทุนข้างต้น จะเห็นว่า การลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันมีมูลค่าการลงทุนที่สูงมากขึ้น และได้ส่งผลกระทบต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจของธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในหลายภาคส่วน เป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาธุรกิจให้เจริญเติบโตเหมาะสมสำคัญการแข่งขันในห้วงความร่วมมือที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งกรอบความร่วมมืออาเซียนและ แม่โขง-ล้านช้าง เป็นต้น

จากสภาพโอกาสและความต้องการในการพัฒนาทางธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดเชียงราย ผู้เขียนในฐานะนักอสังหาริมทรัพย์จึงมีความต้องการนำเสนอกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย เพื่อประโยชน์ต่อการลงทุนของผู้ประกอบการและนักลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและเป็นแนวทางในการวางแผนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคตได้ โดยในบทความวิชาการนี้จะมีหัวข้อที่น่าสนใจและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ดังข้อหัวต่อไปนี้

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีความสำคัญต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน เป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ในระบบเศรษฐกิจจากธุรกิจหลายประเภท อาทิเช่น บ้านอยู่อาศัย อาคารชุด อพาร์ทเมนต์ หอพัก โรงแรม และอาคารรูปแบบต่าง ๆ สิ่งปลูกสร้างทางการพาณิชย์และอุตสาหกรรม เป็นต้น จากสถานการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ก็ประสบกับปัญหา ธุรกิจหลายประเภทต้องปิดตัวลง นักลงทุนหลายรายต้องประสบกับปัญหาหนี้สิน ลูกค้ายที่จองซื้อบ้านไม่ได้บ้านหลายรายไม่ได้รับเงินจองคืน สถานการณ์ของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ยังมีผลต่อเนื่องต่อธุรกิจอื่นอีกมากมาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาอสังหาริมทรัพย์จะส่งผลกระทบต่อไปยังความมั่นคงของครัวเรือน ความสามารถในการขอ

สินเชื่อ การบริโภค และการลงทุนในระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนฐานะของสถาบันการเงิน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและหากกลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงอย่างใกล้ชิด การเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคลดลงและพฤติกรรมในการซื้ออสังหาริมทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากมองถึงความไม่มั่นใจถึงรายได้ในอนาคตและราคาขาย ประกอบกับการเกิดปัญหาจากการซื้อขายที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้านให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด หรือปัญหาในการดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ แม้ว่าทางรัฐบาลจะดำเนินการกำหนดมาตรการในการกระตุ้นภาคอสังหาริมทรัพย์ทั้งทางด้านผู้ซื้อและผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ แต่ก็ยังไม่สามารถส่งผลต่อความต้องการอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นในระยะเวลานาน (สมบุรณ์ หวังโชคดำรง. 2545 : 2)

ก่อนเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจหนึ่งที่นำลงทุนเป็นอย่างยิ่ง มีผู้ลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จำนวนมาก การปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินจึงขาดความระมัดระวัง มีเพียงแต่หลักทรัพย์ที่เป็นที่ดิน และเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ประกอบกับเป็นช่วงที่ประเทศไทยเปิดเสรีทางการเงิน จึงทำให้เงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำไหลเข้ามาในประเทศจำนวนมาก ในขณะที่รัฐบาลมีนโยบายคงอัตราแลกเปลี่ยนคงที่จึงเป็นแรงจูงใจให้มีการนำเงินทุนเข้าจากต่างประเทศ เพื่อแสวงหารายได้จากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยและการลงทุนในธุรกิจ ทำให้มีการลงทุนทั้งภาคการผลิตและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เกินความต้องการ ส่งผลให้ยอดขายตกต่ำลง

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ช่วงก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจผู้บริโภคมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการซื้อขายมีการเปลี่ยนมือค่อนข้างสูง เกิดการเก็งกำไรจากการถือครองทรัพย์สิน ทำให้ราคาสูงขึ้น ต่อมาเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศไทย ส่งผลทำให้ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันท่วงที ทำให้ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต้องเกิดภาวะซบเซาและชบเซาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการด้านอสังหาริมทรัพย์บางส่วนได้อาศัยการนำทรัพย์สินของสถาบันการเงินมาทำการประมูลขาย ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวถูกนำมาปรับโครงสร้างหนี้และถูกนำออกขายอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสถาบันการเงินต่างๆที่ยังดำเนินการอยู่ได้นำเอาหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือ NPL(Non Performing Loan) ที่มีการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วนำออกขายทอดตลาด ทำให้ปริมาณที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ในตลาดอสังหาริมทรัพย์มีจำนวนมากเกินความต้องการ (สมบุรณ์ หวังโชคดำรง. 2545 : 2) ผู้เขียน

ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ถึงแม้ในตลาดอสังหาริมทรัพย์จะมีทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก มีปริมาณการก่อสร้างในแต่ละปีเพิ่มขึ้นมากเท่าใดก็ยังไม่พอต่อความต้องการ อีกทั้งปริมาณความต้องการของผู้ซื้อยังคงมีมากขึ้นเท่าเดิม และยังเพิ่มรูปแบบความหลากหลายของส่วนประกอบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งผู้เขียนมองว่า ด้วยเศรษฐกิจภายในประเทศมีมูลค่าการซื้อขายลดลง และข้อจำกัดทางด้านงบประมาณของผู้ซื้อ ประกอบกับระดับราคาของทรัพย์สินที่สูงขึ้นทำให้ผู้ซื้อเกิดข้อจำกัดในการเลือกซื้อ ความหลากหลายของทรัพย์สินและส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ทำเลที่ตั้ง ระบบคมนาคม สาธารณูปโภคต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ในการแข่งขัน ด้วยการหาแนวทางการลดต้นทุน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนถึงการปรับทรัพย์สินใหม่ ให้ได้ราคาที่เหมาะสม ตามกำลังซื้อที่แท้จริงของคนในทำเลที่ตั้งนั้น ๆ ทำให้กลยุทธ์หรือรูปแบบการแข่งขันมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจากการศึกษาของ อาชวิศร์ มาลัย (2558: 54-55) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ขายทอดตลาดของลูกค้ำของบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด สาขาเชียงใหม่ พบว่า แนวโน้มของกลุ่มเริ่มต้นในวัยทำงาน ยังมีเงินออมหรือทุนเรื่องที่อยู่อาศัยหรือเพื่อการลงทุนยังไม่มากพอ จึงให้ความสนใจประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ทุนไม่สูงมากนัก โดยเน้นการอยู่อาศัยในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางการเข้าถึงสาธารณูปโภคอื่น ๆ หรืออยู่ในพื้นที่ที่เอื้อต่อการเดินทางไปทำงานและใช้ชีวิตประจำวัน ส่วนผู้ซื้อจะเลือกที่อยู่อาศัยในระดับที่สอดคล้องกับงบประมาณที่มีความสามารถหรือกำลังซื้อของตน ที่หมายรวมถึงความสามารถในการชดใช้และการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งให้เห็นว่า ด้านราคาซื้อขายของอสังหาริมทรัพย์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุดโดยเมื่อราคาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้โอกาสในการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ลดลงตามไปด้วย ในทางกลับกันขณะที่รายได้ต่อเดือนของผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้โอกาสในการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับธนพิชญ์ บงกชเพชร (อ้างถึงใน ชนิตา สมศักดิ์. 2558,21) ซึ่งพบว่า กลยุทธ์ระดับองค์กร ที่องค์กรเลือกคือ กลยุทธ์การเติบโต (Growth Strategy) โดยการพัฒนาอาคารชุดให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้ซื้อมีทางเลือกมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายและรายได้และยังสามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดอาคารชุดอีกด้วย และกลยุทธ์ระดับหน่วยธุรกิจ ที่องค์กรได้เลือกใช้คือ กลยุทธ์แบบมุ่งเน้นและสร้างความแตกต่าง (Differentiation Focus) เนื่องจากบริษัทจะเน้นลูกค้าเฉพาะกลุ่มได้ เช่น ระบุกลุ่มอายุของผู้ซื้อเน้นราคาให้อยู่ในระดับกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เพื่อเป็นการลด

คู่แข่งชั้นในตลาด รวมไปถึงการลดสินค้าทดแทนด้วย ในขณะที่เดียวกันปัญหาที่พบได้บ่อยของโครงการคอนโดมิเนียมของบริษัทอสังหาริมทรัพย์ คือ ผลกำไรลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการขาย และการบริหารเพิ่มขึ้นองค์กรจึงได้วางกลยุทธ์ใหม่เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและความแตกต่างจากบริษัทอื่น ๆ ซึ่งกลยุทธ์ที่เลือกใช้ระดับองค์กร ได้แก่ กลยุทธ์การเติบโต เป็นการมุ่งเน้นการเติบโตขององค์กร และตราสินค้า โดยการเพิ่มหรือขยายโครงการใหม่ ๆ ในพื้นที่กลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ และมุ่งเน้นกลุ่มลูกค้าใหม่เพื่อขยายตลาดให้กว้างขึ้น และกลยุทธ์ระดับธุรกิจ ได้เลือกใช้กลยุทธ์เร่งรุกบุกเร็ว โดยการศึกษาและเรียนรู้ให้เกิดความเชี่ยวชาญและความชำนาญในการดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงการร่วมมือกับพันธมิตรทางการค้ากับบริษัทอื่นเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มทางเลือกทางธุรกิจและการลงทุนเพิ่มเติม(พงศ์พร ไชยจรัส อ้างถึงใน ชนิตา สมศักดิ์,2558 ,21)

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวข้างต้น ก็เป็นไปตามที่ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ในเมื่อปริมาณทรัพย์สินในตลาดอสังหาริมทรัพย์ยังมีจำนวนมาก เพื่อเป็นการลดต้นทุนและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรนำทรัพย์สินที่มีอยู่มาปรับเป็นทรัพย์สินใหม่ กำหนดราคาในอัตราที่เหมาะสม เพิ่มรูปแบบความหลากหลายของทรัพย์สินให้มีความทันสมัย จะทำให้ผู้ซื้อมีความสนใจและผู้ที่มีรายได้ในระดับปานกลางสามารถตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ได้ โดยที่ผู้ขายแทบจะไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ด้วยภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ผนวกกับอัตราการลงทุนที่ลดลง เนื่องจากมีปัจจัยลบหลายด้าน ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงเรื่องของหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจกระทบกับความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เองก็ได้รับผลกระทบไม่น้อย ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงต้องปรับกลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการตัดสินใจของผู้บริโภคให้เร็วขึ้น เช่น กลยุทธ์การเติบโต (Growth Strategy) กลยุทธ์แบบหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจและกลยุทธ์แบบมุ่งเน้นและสร้างความแตกต่าง (Differentiation Focus) รวมถึงการร่วมมือกับพันธมิตรทางการค้ากับบริษัทอื่นเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มทางเลือกทางธุรกิจและการลงทุนเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายและรายได้ จะเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่างก็หา กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเข้ามาปรับใช้กับธุรกิจ เพื่อให้เกิดการเติบโตและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ สำหรับในประเด็นหัวข้อถัดไปที่จะนำเสนอ นั้น ผู้เขียนขอเสนอกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันของผู้ที่สนใจรวมทั้งเป็นข้อเสนอเชิงวิชาการและนโยบายต่อไปของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคต

สรุปและอภิปราย

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

ประเด็นที่ 1 กลยุทธ์การปรับตัว

สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือเขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศทั้งนี้ เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย ประกอบไปด้วย อำเภอแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ ทั้ง 3 อำเภอมีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากการค้าชายแดนมีความเติบโตมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และมีฐานการผลิตในอุตสาหกรรมและการค้ารองรับอยู่แล้ว ส่งผลให้กลายเป็นธุรกิจต่อเนื่องจากภาคอุตสาหกรรมและการค้าชายแดนในพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนให้มีความต้องการมากขึ้น เช่น ภาคธุรกิจที่อยู่อาศัย, วัสดุก่อสร้าง, กิจการพลังงาน, สื่อสารไร้สาย, การบริการขนส่ง, การค้าส่งค้าปลีกของสินค้าอุปโภคบริโภค การบริการด้านการเงินทั้งกับผู้ประกอบการฝั่งไทยและฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน บริการด้านสาธารณสุข ความงาม การบริการด้านการศึกษา โดยเฉพาะการอบรมแรงงานให้มีฝีมือ และการบริการด้านความปลอดภัย และเมื่อส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนจึงเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักลงทุนยังคงสนใจมองหาโอกาสเข้าไปลงทุน และเป็นปัจจัยหนุนให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวตาม (ถึงแม้ว่าภาครัฐประกาศว่าจะเลือกใช้ที่ดินของราชพัสดุ ไม่ใช่ที่ดินของเอกชน มีผลให้จำนวนการซื้อที่ดินชะลอตัวลง ส่วนราคาที่ดินก็ทรงตัวมากขึ้น แต่ไม่ได้ลดลง) โดยวิธีการที่จะดึงดูดให้นักลงทุนนำเม็ดเงินเข้ามาลงทุนให้มากที่สุดนับแต่ต้นคือ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสร้างปัจจัยจูงใจเพื่อให้เกิดการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนกำหนดมาตรการที่ก่อให้เกิดการลงทุนที่มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับสวัสดิการสังคมของประเทศโดยรวมเพื่อส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และปัจจัยดัชนีราคาที่อยู่อาศัย

มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ(จันทร์จิรา ต่อศักดิ์ อุดม อ้างถึงใน นภัสพร จันทวงษ์,2557,23-24) ในขณะเดียวกันนักลงทุนต้องให้ความสำคัญกับ ปัจจัยด้านความเหมาะสมของราคาและทำเลที่ตั้งของโครงการ(เจริญจิตต์ ผจงวิริยาทร อ้างถึงใน พิรญา พงษ์ประสุวรรณ์ และคณะ,2561,16) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริการ เช่น การมีบ้าน ตัวอย่างให้เลือกชมก่อนการตัดสินใจซื้อ มีการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจ เช่น การมีของแถม การให้ส่วนลดพิเศษ การรับประกันบ้าน เป็นต้น ลำดับถัดมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยต้องมี บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโครงการเหมาะสม และระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ระบบการจัดเก็บขยะ ระบบการระบายน้ำ เป็นต้น ปัจจัยในขณะเดียวกัน ปัจจัยด้าน คุณภาพ โดยขนาดบ้านและพื้นที่รอบ ๆ ตัวบ้านจะต้องมีความเหมาะสม มีการให้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สนามเด็กเล่น สระว่ายน้ำ เป็นต้น สุดท้ายคือ ปัจจัยด้านความปลอดภัย โดยมี เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยน่าเชื่อถือ การมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดตามจุดต่าง ๆ ภายใน โครงการมีความเหมาะสม เพียงพอ รวมถึงการมีการตรวจสอบบุคคลเข้าออกภายในโครงการอย่าง เหมาะ(สมวีณา ธิระโสภณ ,2558 อ้างถึงใน พิรญา พงษ์ประสุวรรณ์ และคณะ. มปป. : 17)

และในปัจจุบัน สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันนั่นก็คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ขาย กับลูกค้าที่สนใจอสังหาริมทรัพย์ของหน่วยงาน ทั้งนี้ในปัจจุบันพบว่านับตั้งแต่อินเทอร์เน็ตเข้ามามี บทบาทในทางการโฆษณาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ทำให้การหาข้อมูลของผู้บริโภคเปลี่ยนไป โดยการเริ่มต้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สนใจจากอินเทอร์เน็ตก่อน เนื่องจากเป็นวิธีที่ สะดวกและประหยัดเวลามากที่สุด โดยข้อมูลที่ได้รับมีมิติที่กว้างและลึก สามารถเลือกค้นได้ตาม ทำเล ตามประเภทของอสังหาริมทรัพย์ที่สนใจและงบประมาณ เมื่อได้รายการอสังหาริมทรัพย์ที่ สนใจก็สามารเข้าไปค้นข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการได้ที่เว็บไซต์ ของโครงการนั้น ๆ โดยสามารถเข้าไปอ่านความคิดเห็นของลูกค้ารายอื่น ๆ ที่มีต่อโครงการหรือผู้ประกอบการได้ ตามเว็บไซต์สาธารณะอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจพบว่า อินเทอร์เน็ตเป็น แหล่งข้อมูลที่คนในกรุงเทพใช้เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับคอนโดมิเนียม เมื่อเทียบกับการค้นหาข้อมูล จากสื่ออื่น ๆ(วิวิธ รุ่งเรืองผล อ้างถึงใน อาชวิศร์ มาลัย. 2558,15)

ประเด็นที่ 2 กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (Porter, 1990 อ้างถึงใน ชนิศา สมศักดิ์, 2558, 14-16)

1. การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน (Cost leadership) เป็นการดำเนินการผลิตสินค้าและบริการ ให้มีต้นทุนต่ำสุด เพื่อที่จะนำเสนอราคาของสินค้าและบริการที่ต่ำกว่าคู่แข่งและมุ่งไปสู่ลูกค้ากลุ่มใหญ่ในตลาดเป้าหมาย ปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุน ได้แก่ การผลิตสินค้าจำนวนมาก ทำให้อัตราต้นทุนต่อหน่วยลดลง เช่น วัตถุดิบ แรงงาน ปัจจัยการผลิต เป็นต้น การสร้างอำนาจในการต่อรอง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของความหลากหลาย การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของบริการที่มอบให้ลูกค้า คุณภาพของสินค้าและลักษณะการดำเนินการที่มากขึ้นหรือลดลง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นต้น

2. การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) การสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการที่ให้ความแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ๆ การเพิ่มคุณค่า ความคาดหวังจากการแลกเปลี่ยนสินค้ากับเงินที่ลูกค้าจะต้องจ่ายออกไป คุณภาพของสินค้าและบริการควรมีการปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเพิ่มนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าสามารถสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันให้ขยายขอบเขตของธุรกิจให้กว้างขึ้น

3. การมุ่งเฉพาะกลุ่ม (Focus) เป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม เพื่อที่จะสามารถเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเต็มที่

จากทั้งสองกลยุทธ์นำไปสู่ประเด็นการพัฒนาเพื่อการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่เหนือคู่แข่ง ได้แก่

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการ ซึ่งการพัฒนาและสร้างความแตกต่างของทรัพย์สินให้สามารถดึงดูดและตอบสนองความต้องการของลูกค้าและนักลงทุน เป็นการสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ๆ ซึ่งกลยุทธ์นี้จะต้องมีการพัฒนาตลอดเวลาเพราะเมื่อเวลาผ่านไป คุณค่า ความต้องการของผู้ซื้อในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงในอนาคตก็ย่อมแตกต่างกันออกไป อาจจะเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนเดิม คุณค่าของรูปแบบสินทรัพย์ที่เคยได้รับการยอมรับในอดีตอาจจะเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ยิ่งไปกว่านั้นในปัจจุบันการตลาดมีการแข่งขันที่สูงขึ้น สินค้ามีความคล้ายคลึงกันมาก เน้นการสร้างเร็ว ขายเร็ว เพื่อลดความเสี่ยงจากผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เพราะด้วยหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นี้โดยตรง ทั้งปัญหานี้ครัวเรือน, ค่าแรงขั้นต่ำ หรือมีผู้ประกอบการในตลาด

หลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เกิดการแข่งขันทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่และรายย่อย การพัฒนาทรัพย์สินที่ไม่มากจนเกินกำลัง เป็นข้อดีที่ทำให้ผู้ประกอบการนักลงทุนปรับตัวได้ทัน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้นักลงทุนอสังหาริมทรัพย์รายเล็กสามารถเติบโตอย่างมั่นคงได้ในธุรกิจนี้ต่อไป ดังนั้นกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างจะสามารถตอบสนองความต้องการได้มากยิ่งขึ้น เพราะเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย หากการค้าขายชายแดนในพื้นที่เหล่านี้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักลงทุนสนใจมองหาโอกาสเข้าไปลงทุน และเป็นปัจจัยหนุนให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวตามไปอีกด้วย ทำให้มีโอกาสที่จะต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของธุรกิจให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นการพัฒนา ที่ 2 ด้านราคา ส่วนประสมทางการตลาด ราคาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการลงทุนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การที่โครงการตั้งอยู่บนแหล่งชุมชน มีเส้นทางเดินทางไปมาสะดวก มีสาธารณูปโภครองรับพร้อมเป็นทำเลที่มีราคาค่อนข้างสูง ฉะนั้นแล้วการตั้งราคาที่มีความเหมาะสมกับทำเลที่ตั้ง ก็อาจจะทำให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้น เพราะส่วนใหญ่แล้วลูกค้าจะให้น้ำหนักการตัดสินใจในด้านราคาเหมาะสมกับทำเลที่ตั้งค่อนข้างมาก มีการจัดจำหน่ายในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ มุ่งเน้นจุดสนใจด้านการตลาด การมอบสิทธิพิเศษ เช่น การให้ส่วนลดเป็นเงินสด การอยู่ก่อนผ่อนทีหลัง เป็นต้น

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ต้องมีการออกแบบให้ครอบคลุมเพื่อให้ลูกค้าและนักลงทุนสามารถถึงเราให้มากกว่าคู่แข่ง เช่น การจัดทำเว็บไซต์ การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารการตลาดอื่น ๆ เพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการ

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ด้านภาพลักษณ์ การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ยังคงมีช่องว่างสำหรับการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่อาจจะเป็นตัวปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เพราะต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และแก้ไขทำให้กลยุทธ์เพื่อจะได้ดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น นักลงทุนต้องวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และกลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน หรือรูปแบบการแข่งขันให้มีการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาอยู่ตลอด เพื่อจะได้เตรียมพร้อมรับมือรูปแบบการแข่งขันในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่อาจจะมีการพัฒนาขึ้นในอนาคตอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

- พงศธร เขียวกุล. (2562). การตัดสินใจลงทุนในที่ดินเพื่อนำไปพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัยตามแนวรถไฟฟ้าภายใต้ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มงคล อัสวติลกฤทธิ และวรุณ เจตจำเริญชัย. (2564). ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อกลยุทธ์การตลาดอสังหาริมทรัพย์มือสอง. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์การบริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS).เขตเศรษฐกิจพิเศษ.ออนไลน์ จาก <https://crsez-oss.com>. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2564.
- สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.(2564).เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย. ออนไลน์ จาก <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=1844> สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2564.
- Restmetalk. (2564). เน็กซ์ซี ตลาดอสังหาริมทรัพย์ปรับตัวมากที่สุดในรอบ 10 ปี ทั้งตลาดที่อยู่อาศัยและตลาดพื้นที่พาณิชย์กรรมและผู้ประกอบการต้องคิดแบบใหม่เพื่อรองรับไลฟ์สไตล์ที่เปลี่ยนไป เผยธุรกิจให้เข้าพื้นที่เพื่อทำ Data Center จะเป็นธุรกิจอนาคตที่มาแรง.ออนไลน์. <http://www.restmetalk.com/17260687/nexus-property-market>.เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2564

ผู้เขียน

ณัชชา กันทะดวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

80 ซอย 9 ตำบล บ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย เชียงราย 57100

email : natcha_kan@crru.ac.th

ผศ.ดร.วิกรม บุญนุ่น

อาจารย์สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

80 ซอย 9 ตำบล บ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย เชียงราย 57100

email : vikrom_boo@crru.ac.th

รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข (FART)

Happy learning pattern (FART).

ปานทิพย์ พอดิ

Pantip Pordee

Received: 21 November 2020, Revised: 21 September 2021, Accepted: 21 September 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้เข้าสู่โลกในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม โดยต้องจัดการศึกษาเพื่อคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข (FART) ประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว (Family relationship) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Relationship between students and peers) คุณภาพการสอนของครู (Teacher teaching quality)

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้, ความสุข

Abstract

Education is an important tool in the development of the country. It is the quality development of the people of the country. To enter the world in the 21st century by aiming to encourage students to have morality Love thai Have analytical thinking skills Can live in peace with others in the world society In organizing education to develop the quality of people to have quality is a matter of importance and Absolutely necessary Education is the process of creating quality people that are desirable in society. It must provide education for people

to be fully developed and able to live happily in society. Using a happy learning pattern (FART) contains Family relationship Achievement motivation Relationship between students and peers. (Relationship between students and peers) Teacher teaching quality.

Keywords : Learning pattern, Happy

บทนำ

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 10 กรกฎาคม 2518 ความว่า ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำไม่ใช้ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ความเจริญที่แท้ลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ เพราะอำนวยความสะดวกถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย

ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหาและพยายามที่จะทำให้ตนเอง และคนที่รู้จักใกล้ชิดมีความสุข ความสุข คือ ความสบายกาย ความสบายใจ มี 2 แบบคือ ความสุขจากภายใน หมายถึง มีความสงบในตนเองหรือมีความสุขจากการรู้เท่าทันเข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลายเป็นความสุขของปัญญา เนื่องจากเห็นแจ้งความจริงเป็นความโปร่งโล่ง ไม่มีความติดขัดบีบคั้นใจ ความสุขภายนอก คือ การมีสุขภาพดี การมีทรัพย์สิน เงินทอง การมีอาชีพการงานที่มั่นคง การมียศ ฐานะ ตำแหน่ง การเป็นที่ยอมรับในสังคม การมีมิตรสหายบริวาร และการมีชีวิตครอบครัวที่ดี (พระธรรมปิฎก. ป.อ. ปยุตโต., 2538: 58-61) และการที่รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสามารถบังคับควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความคิด การพูดและการกระทำต่างๆ ตลอดจนการเลี้ยงชีพอย่างถูกต้องและมีจิตใจที่ผ่องใส มีความ پاکเพียร ความไม่ประมาท และความตั้งมั่น (ประเวศ วะสี, 2530 : บทนำ)

การมีสภาพชีวิตที่เป็นสุขอันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิตมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (กรมสุขภาพจิต, 2544 : 228) ซึ่งความสุขที่แท้จริงก็คือ จิตสงบ จิตว่างจากกิเลสอันตนเอง แต่ถ้าเราเป็นสุขเพราะตาหูรูป หูฟังเสียง จมูกได้กลิ่นลิ้นได้รส กายได้ถูกต้องอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้น หากใช้เป็นความสุขที่แท้จริงไม่ เพราะมัน

เป็นเรื่องของการปรุ่แต่ง สุขเพราะมีอะไรมาช่วยให้เกิด ความสุข ความเพลิดเพลิน ความหลงใหล มัวเมาอยู่ในสิ่งเหล่านั้น ไม่ใช่ความสุขแท้ ความสุขที่แท้คือใจมันสงบ แม้มีอะไรมากระทบ ก็ไม่ตื่นเต้น ไม่ยินดียินร้าย ไม่หวาดเสียว ไม่สะดุ้งกลัว ในเรื่องอะไรต่างๆ อย่างนั้นเรียกว่า ใจสงบ พอใจสงบก็เป็นความสุขที่แท้ขึ้นมาทันที (ปัญญา นันทภิกขุ, 2544: 13) ดังนั้น ความสุข (Happiness) ก็เกิดจากความรู้สึกพอใจในชีวิตของตนเองและสภาวะรอบข้าง อันเป็นผลจากการมีสติรู้จักตนเองมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจภายใต้สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

การเรียนรู้ที่จะเป็นคนเก่งและคนดี ต้องควบคู่ไปกับการเป็นคนที่มีความสุข โดยความสุข มักจะต้องมาก่อนความเก่งและความดีจึงจะตามมา รัฐบาลจะต้องช่วยให้ประชาชนได้พัฒนาทั้ง 3 อย่างนี้พร้อมกันอย่างมองเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เราจึงจะสร้างประชาชนพลเมือง ที่มีคุณภาพมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ทำให้โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน และประเทศเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง อย่างฉลาด และมีประสิทธิภาพเป็นธรรมและยั่งยืนได้อย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 166-167) การที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้นั้นเด็กจะต้องได้เรียนรู้ ภายใต้บรรยากาศการได้รับการยอมรับในความสามารถอยู่เสมอ ได้รับการชมเชยการเสริมแรงได้ ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความถนัดของตนเอง จนเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจ ในตนเอง นอกจากนี้การทำให้ผู้เรียนมีความรักและศรัทธาต่อครูผู้สอนก็จะทำให้นักเรียน มีความสุขในการเรียนได้

ในการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุขนั้นมีปัจจัยอยู่หลายประการ เช่น มาจาก คุณลักษณะภายในตัวผู้เรียนเอง พบว่า นักเรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้สึกภูมิใจในตนเองและ นักเรียนได้เรียนในวิชาที่ตนเองชอบ จะสามารถเรียนได้อย่างเต็มที่และมีความสุขในการเรียน (สายทิพย์ แก้วอินทร์, 2548 : 189) นอกจากนี้ปัจจัยด้านคุณลักษณะภายในตนเองแล้วยังมีปัจจัย ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อน และ ชุมชนที่อาศัยอยู่ (ศศิธร สิทธิพรหม, 2548 : 156) โดยปัจจัยด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว สัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นฤมล อึ้งเจริญ, 2555 : 201) อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ

คือ คุณลักษณะของครู ทั้งในด้านพฤติกรรมของตัวครูผู้สอนเอง และทักษะการปฏิบัติการสอน ในด้านพฤติกรรมครูต้องเป็นแบบอย่างทั้งในและนอกห้องเรียน มีความรักความเมตตา ความเอื้ออาทรปรารถนาดีต่อนักเรียนในด้านทักษะการสอนครูจะต้องเตรียมการสอนมาอย่างดี จัดการสอนอย่างมีกระบวนการและให้ครบบองค์ประกอบในการสอน (ประสงค์ ปุกคำ, 2554 : 128)

การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กมีความสุขจะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญคือ สิ่งแรกสุขภาพร่างกายและความปลอดภัยจากยาเสพติด ถ้าหากว่าเด็กมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บก็จะทำให้มีความสุข สิ่งที่สองคือ ภาวะทางจิตใจความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ การที่เด็กเรียนอย่างมีความสุขได้นั้น เขาต้องไม่เกิดความเบื่อหน่ายไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความจำเป็นต้องเรียน หรือถูกบังคับให้เรียน หน้าที่สำคัญของครูและผู้ปกครองคือ พยายามให้เด็กเกิดความสนใจเกิดความรูสึกว่าสิ่งที่เรียนรู้มีคุณค่า เรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้ สิ่งที่สาม คือกระบวนการศึกษาโดยเฉพาะการประเมินผล ควรประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กในส่วนตัวเนื้อหาและกระบวนการที่ควรเป็นไปตามศักยภาพของเด็ก สิ่งที่สำคัญ ครูและผู้บริหารโรงเรียน ครูรักและเข้าใจเด็ก ผู้บริหารสนับสนุนให้กำลังใจครูและอำนวยความสะดวกทุกทางในการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีความสุข สิ่งที่ยี่ห้า คือ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจระบบการศึกษาว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้ามีความสุข พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจศักยภาพของเด็กและส่งเสริมตามความสามารถที่เด็กมี สุดท้ายเมื่อเด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดำรงชีวิตอย่างคนที่มีประสิทธิภาพ ดำรงชีวิตอย่างคนที่คิดถึงประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เป็นคนที่มีความสุขในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคนที่มีความสุขในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นคนที่มีความสุขที่จะทำงาน และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือเป็นคนที่มีความสุขที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและสืบต่อสิ่งที่เป็นความดีและความสุขนี้ไปถึงลูกหลานของเขาเหล่านั้นต่อไป (คันศนีย์ ฉัตรคุปต์และคณะ, 2544 : 14-29)

การพัฒนาประเทศจึงควรรายความสำคัญและงบประมาณจากแนวทางเดิมมาสู่การพัฒนาคนโดยองค์รวม และไม่ทิ้งการพัฒนาเศรษฐกิจแต่กลับจะทำให้คนได้อยู่ในภูมิลำเนาของตนเอง ได้อบรมเลี้ยงดูลูกหลานด้วยความรักและความอบอุ่นพ่อแม่ได้ร่วมกับครูในการพัฒนาเด็กเล็กๆ ก็จะได้มีพัฒนาการด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมและร่างกายที่ดีขึ้น ความปรารถนาดีจะทำให้เขาเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขก็จะเป็นจริงได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความสุข

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์อาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการสองอย่าง คือ ความต้องการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาวะต่างๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลง กับอีกประการหนึ่ง คือ ความต้องการเรียนรู้เพื่อจัดการสรรพสิ่งต่างๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ตนต้องการ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนตายจะต้องมีทั้งการปรับตัวและการจัดการควบคู่กันไป ดังนั้น มนุษย์จึงต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีพ

การเรียนรู้ที่มีความสุขก็คือการเรียนรู้ที่มีความพอใจ ผู้เรียนเรียนวิชาได้อย่างมีความสุขก็แสดงว่าผู้เรียนมีความพอใจในวิชานั้น คนที่มีความพอใจในวิชาไหน จะต้องมีความรู้สึกรัก หรือชอบวิชานั้น หนังสือตำราเรียนไม่สามารถทำให้ผู้เรียนรักหรือเกลียดได้ แต่ผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ครูผู้สอน ถ้าครูผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจ เห็นว่าบทเรียนนั้นง่ายและมีคุณค่า ผู้เรียนจะรักชอบวิชานั้น และในทางตรงข้าม ถ้าครูผู้สอนไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจผู้เรียนเห็นว่าเป็นเรื่องยากและไม่มีคุณค่า ผู้เรียนก็จะไม่ชอบวิชานั้น กล่าวโดยสรุปก็คือการสอนให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ก็คือการสอนที่ทำให้ผู้เรียนชอบเรียนในวิชานั้น ซึ่งการสอนที่ทำให้ ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชานั้นๆ อย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่เฉพาะแต่จะทำให้ผู้เรียนชอบหรือสนุกสนานเพียงอย่างเดียวลักษณะการเรียนรู้ที่มีความสุข (จรรยาวัฒน์ ขวัญรัมย์ (2545 : 56)

ความสุขกับการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกกันได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุข การศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยความสุขที่เกิดจากการศึกษา คือ เกิดจากการมีปัญหาเข้าใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ และตอบสนองความใฝ่รู้ โดยการศึกษาจะต้องสร้างความใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นด้วยการทำให้ เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ถ้าเขารู้ว่าชีวิตต้องการอะไรก็จะเกิดความใฝ่รู้ ความใฝ่รู้ก็จะทำให้เราเกิด ความสุขที่ได้รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ ทำให้คุณค่าชีวิตดีและเป็นชีวิตที่ดีงาม พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต (2547)

การเรียนรู้ที่มีความสุขมีประโยชน์หลายด้าน เพราะทำให้คนได้เรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ใหม่จากสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ทำให้ได้เรียนรู้เท่าทันโลกทั้งทางบวกและทางลบ ที่มีทั้งผลดีและผลเสียต่อตัวเอง ดังนั้นการศึกษาเล่าเรียนจึงเป็นความรู้ที่ไม่มีวันจบสิ้น เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพราะฉะนั้นการเรียนรู้มากๆ จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทัน

เหตุการณ์ และเป็นคนมีเหตุมีผล ลักษณะของนักเรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข ลักษณะของนักเรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุขว่ามี ดังนี้ 1) นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง ร่าเริง แจ่มใส 2) นักเรียนมีการเคลื่อนไหวร่างกายในห้องเรียน 3) นักเรียนได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ 4) นักเรียนเข้าเรียนได้ตรงตามเวลา 5) นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 6) นักเรียนได้แสดงออกในด้านความคิด การกระทำและการตัดสินใจ 7) นักเรียนมีความสุขเมื่อได้เข้าเรียน 8) นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้ 9) นักเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะหาคำตอบให้สำเร็จ 10) นักเรียนมีการปรับปรุงผลงานตนเองอยู่เสมอ 11) นักเรียนสนุกสนานกับกิจกรรมที่ทำ 12) นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม 13) นักเรียนชอบวิชาที่เรียน 14) นักเรียนทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง 15) นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน 16) นักเรียนปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ 17) นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆในห้องเรียน 18) นักเรียนให้เพื่อนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานตนเอง 19) นักเรียนมีการยกย่องชมเชยเพื่อน 20) นักเรียนพร้อมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของห้อง 21) นักเรียนมีความสามัคคีกับเพื่อนในห้องเรียน 22) นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน 23) นักเรียนมีการแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมกัน 24) นักเรียนคิดว่าความสำเร็จของกลุ่มเกิดจากความร่วมมือกัน 25) นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างผู้เรียนด้วยกัน 26) ครูใช้สื่อประกอบการสอน 27) ครูให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ 28) ครูยิ้มแย้มแจ่มใสมีความเป็นมิตรกับนักเรียน 29) ครูให้กำลังใจนักเรียนเวลาทำงาน 30) ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน 31) ครูเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง 32) ครูมีความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน 33) บรรยากาศในห้องเรียนมีความผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด 34) นักเรียนปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้

ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) มีแนวคิดหลักการ คือ ต้องการให้เด็กได้แสวงหาความรู้ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข ให้โรงเรียนเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์ที่เด็กสามารถพบได้ด้วยตัวของตัวเอง ซึ่งแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนของทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข เป็นแนวคิดของนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา โดยมี กิตยวดี บุญซื่อ เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญ ได้ร่วมกันสร้างทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุขจากแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน 5 ประการ คือ

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลาต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต

3. ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
4. ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัสและสัมพันธ์
5. สาระที่สมมูลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี จากแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน 5 ประการ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข 6 ทฤษฎี ดังนี้

ทฤษฎีที่ 1 สร้างความรักความศรัทธา (Love and Respect) การเรียนรู้บนฐานแห่งความรัก และศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครูและวิชา ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็น เพราะเมื่อนักเรียนเกิดความรักและสนใจต่อบทเรียน ต่อครูและต่อผู้ร่วมเรียน ทำให้เกิดความศรัทธาและความเข้าใจตรงกันในระหว่าง ครู และนักเรียนด้วยกันก็จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขได้

ทฤษฎีที่ 2 เห็นคุณค่าการเรียนรู้ (Learning Appreciation) แนวคิดนี้ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ รู้ว่าเรียนไปทำไม เรียนไปเพื่ออะไร เรียนแล้วได้อะไร เรียนแล้วจะเป็นอะไร และเรียนแล้วจะเป็นอย่างไร เมื่อนักเรียนเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียน จะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนและสนใจในการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดและการดำเนินการ

ทฤษฎีที่ 3 เปิดประตูสู่ธรรมชาติ (Naturalization) ในบางครั้งการเรียนเฉพาะในห้องเรียน อาจจรรู้สึกอึดอัดและคับแคบ นักเรียนจะมีความรู้สึกสดชื่นและมีชีวิตชีวขึ้น หากได้มีการออกไป นอกห้องเรียน บทเรียนในห้องเรียนแม้จะสนุกสนานและได้ความรู้เพียงใดแต่การเปิดโอกาสให้ นักเรียนออกไปนอกห้องเรียนจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเสรีไม่กดดันและเป็นธรรมชาติมากขึ้น โดยมีแนวคิดเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

ทฤษฎีที่ 4 มุ่งมั่นและมั่นคง (Willing and Firm) การรู้จักตัวเอง รู้จุดดีและจุดด้อยของตนเอง ยอมรับสถานะแห่งตนไม่ดูถูกตนเอง ไม่โทษคนรอบข้าง ใจกว้างและพร้อมจะปรับปรุงและแก้ไข รู้จักระงับอารมณ์ มั่นใจ และตั้งใจจริง ย่อมจะนำความสำเร็จในชีวิตให้แก่ตน ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจในตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง และไม่คิดว่าชีวิตของตนเองไร้ค่า คุณสมบัติเหล่านี้จะเพิ่มพูนและพัฒนาได้ในตัวนักเรียน ต้องมีผู้ช่วยเหลือแนะนำและให้โอกาส เมื่ออยู่บ้านต้องการให้พ่อแม่ช่วยเหลือ เมื่ออยู่โรงเรียนต้องการให้ครูช่วย เมื่อนักเรียนมีความมั่นใจย่อมจะกล้าเผชิญสถานะต่างๆ อย่างมั่นคง มีความแน่วแน่ในการตัดสินใจ มีความกล้าที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น ทั้งยังมีหลักการและเหตุผลพอที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับเวลาบุคคลและสภาพการณ์

ทฤษฎีที่ 5 ดำรงรักษามิตรจิต (Friendship) (กิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ. 2540)จากแนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมและมี สัตว์ชาติญาณของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก ไม่ชอบอยู่โดดเดี่ยว แต่อีกด้านหนึ่งของสมองก็ แออัดไปด้วยความคิดเกี่ยวกับตัวเอง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงให้รู้ว่าคนเราคิดถึงแต่ตนเองนั้นจะเห็น ได้ชัดในเด็ก ยิ่งเล็กเท่าไรยิ่งชัดเท่านั้น เมื่อโตขึ้นก็จะค่อย ๆ ลดลง การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข จะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มีความอ่อนโยนและผ่อนปรน รู้จักประมาณความสามารถแห่งตนไม่มุ่มมั่นเอาชนะ โดยหลักแล้วนักเรียนควรจะได้เรียนรู้ว่า คนเราแม้จะคิดต่างกัน แต่ถ้ามีจุดหมาย ปลายทางอันเดียวกัน ยอมรับฟังกันและกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เห็นความสำคัญของกันและกันทำงานร่วมกัน โดยไม่มีอคติ อดทนและอดกลั้น ให้อภัยและให้ออกสหายอมรับเหตุผลและความเปลี่ยนแปลง สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สื่อความคิดและความรู้สึกด้วยความสุภาพอ่อนโยน จริงใจและให้เกียรติให้กำลังใจแก่กันแล้วความสำเร็จย่อมจะอยู่ไม่ไกล

ทฤษฎีที่ 6 ชีวิตที่สมดุล (Equilibrium of Life) การรักษาสสมดุลของชีวิต คือการปรับตัวให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี รู้ขีดจำกัดของความปรารถนาส่วนตน มีการประพฤติปฏิบัติที่งดงาม ไม่มากไม่น้อย มีความสำรวม ไม่หลงตัวเองและขณะเดียวกันก็ไม่ดูถูกตัวเอง ผู้ที่ปฏิบัติเช่นนี้ได้ย่อมมีความสุข

และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น พบว่าการ เรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญหลายประการ เช่น จาก การศึกษาของมารุต พัฒนผล (2546) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรีผลการวิจัย พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัวและเจตคติต่อครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลทางบวกต่อ ความสุขในการเรียนรู้และคุณลักษณะของครูผู้สอนส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ และจากการศึกษาวิจัยของแพรวพรรณ พิเศษ (2548) ที่ได้วิจัยพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อ การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขสูงสุด คือ การเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ ลักษณะครู ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่มและลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมถึง

สายสมร โลหะกิจ (2546) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดย วิธีการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 40 คนเห็นว่าจุดเด่นทั้งหมดของการสอนโดยวิธีการเรียนรู้ที่มีความสุข ซึ่งผลการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้ที่มีความสุข ทำให้นักเรียนสนใจกระตือรือร้นมี ความสุขและสนุกสนานในการเรียนนักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีความมั่นใจในการ แสดงความคิดเห็นกล้าแสดงออกสามารถแก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับกรมวิชาการที่ได้ศึกษาจากเด็กที่สนใจเรียนและไม่สนใจเรียน พบว่าเด็กมาโรงเรียนแล้วมีความสุขมีปัจจัย 3 ประการ คือ รักโรงเรียน รักครูและรักเพื่อน รักครูเพราะครูสอนดี ครูใจดีและ มีความรู้ รวมถึงงานวิจัยของ บพิตร อิศระ (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปว่า การเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุด จากสิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ ได้ในชีวิตประจำวัน รองลงมาตามลำดับ คือ คุณลักษณะภายในตนเอง การได้รับการยอมรับ คุณลักษณะของครู การจัดการเรียนการสอนและการได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ สำหรับตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน และรองลงมาตามลำดับ คือ คุณลักษณะของครูและการได้รับการยอมรับ โดยการจัดการเรียนการสอนส่งอิทธิพลทางอ้อม ผ่านตัวแปรด้านคุณลักษณะภายในตนเอง การได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจและสิ่งที่ เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงงานของ รวิวรรณ คำเงิน รุ่งนภา จันทรา (2553) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลใน โครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ว่า ปัจจัย ด้านครอบครัว ด้านตัวนักศึกษา และด้านเพื่อน เป็นตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาลในโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ และนอกจากนี้ นฤมล อึ้งเจริญ (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุข (FART)

รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุข (FART) ประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว (Family relationship) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Relationship between students and peers) คุณภาพการสอนของครู (Teacher teaching quality) มีรายละเอียดดังนี้

1. สัมพันธภาพในครอบครัว (Family relationship) การแสดงออกด้านพฤติกรรมที่คนในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก พี่น้อง ที่มีความรักใคร่ห่วงใยกัน ไว้วางใจกัน ปรับตัวเข้าหากัน มีกิจกรรมร่วมกัน ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ดีต่อกัน ให้ออกมาแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจกันครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีความรักใคร่ห่วงใยกัน ไว้วางใจกัน ปรับตัวเข้าหากัน มีกิจกรรมร่วมกัน ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ดีต่อกัน ให้ออกมาแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจกัน ประกอบด้วยพ่อแม่/ผู้ปกครองทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นและรักครอบครัว นักเรียนมีปัญหาพ่อแม่/ผู้ปกครองจะเป็นที่ปรึกษาที่ดี และพ่อแม่/ผู้ปกครองให้กำลังใจเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียน

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) เป็นความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังทั้งในด้านการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ประกอบด้วย การตั้งความหวังไว้สูงและพยายามทำให้ได้อย่างที่หวัง ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนตลอดชอบแก้ปัญหาด้วยวิธีของตนเองไม่ชอบตามใคร

3. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนกับเพื่อนปฏิบัติต่อกัน ด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว ทั้งในและนอกห้องเรียนได้แก่ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนการร่วมมือกันในการทำงานและกิจกรรมต่างๆตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน ประกอบด้วย การความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเรียนแก่กันและกัน การรับฟังปัญหาของกันและกันด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกันและกัน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมภายในชั้นเรียน

4. คุณภาพการสอนของครู Teacher teaching quality ครูมีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กเป็นอย่างมาก ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ตนสอนเป็นอย่างดี

ควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน เพราะว่าคุณภาพการสอนของครูสะท้อนได้จากตัวนักเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่มีบทเรียนสนุก เนื้อหาน่าสนใจ จัดบรรยากาศในการเรียนและสื่อ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนที่หลากหลาย เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนมีส่วนร่วมการเรียนรู้ตลอดจนมีการวัดประเมินผลที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง ประกอบด้วย การใช้เทคนิคการสอนที่น่าสนใจการวัดประเมินผลตามสภาพจริง การมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุข (FART) นี้ ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนจึงควรส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน และได้ทราบถึงความสามารถความถนัดที่แท้จริงของตนเพื่อที่จะได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนถนัดและสนใจ และทำให้ได้อย่างหวังเพื่อที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สำหรับคุณภาพการสอนของครูส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน ดังนั้นครูควรพัฒนาตนเองให้มีความมุ่งมั่นในการสอน มีความกระตือรือร้นและตั้งใจในการสอน ควรเตรียมการสอนและสื่อล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เอาใจใส่การเรียนของนักเรียนอย่างทั่วถึง วัดประเมินผลตามสภาพจริง สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในขณะที่สอน เพราะครูเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ที่มีเพียงจะส่งเสริมให้นักเรียนรักการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียนรู้ แต่ต้องสร้างคุณลักษณะของการเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น พึ่งตนเองให้มากกว่าพึ่งคนอื่น และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต อันจะส่งผลต่อครู ผู้บริหารและผู้ปกครองที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขได้ต่อไปในอนาคต

สรุป

รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุข (FART) ประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว (Family relationship) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Relationship between students and peers) คุณภาพการสอนของครู (Teacher teaching quality)

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). **คู่มือกิจกรรมเสริมสร้าง ความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-11 ปี**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ ร.ส.พ. นนทบุรี.
- กิตติวดี บุญซื่อ และคณะ. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้าน หลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จรรยารัตน์ ขวัญภิรมย์. (2545). **ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เล่นและเรียนคณิตศาสตร์ให้มีความสุข**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- นฤมล อึ้งเจริญ. (2552). **การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการกับการ เรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มกรุง ธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติ ทางการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- บพิตร อิศระ. (2550). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- ประสงค์ ปุกคำ. (2554). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, เชียงราย**.
- แพรวพรรณ พิเศษ. (2548). **โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ อย่างมี มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- รวีวรรณ คำเงิน และรุ่งนภา จันทรา. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ นักศึกษาพยาบาลในโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้. สุราษฎร์ธานี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี**.
- สายทิพย์ แก้วอินทร์. (2548). **การเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผู้เขียน

ปานทิพย์ พอดี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

๑ หมู่ ๔ ตำบลท่าจี่ อำเภอมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๒๘๐

E-mail : pantippordee@gmail.com

รูปแบบการพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน

Analysis of Community Enterprise: Process of Sustainable Development

ทิพย์วรรณ จันทรา¹ พระปลัด กิตติธัช กุระรัง² โกศล สุขเกษม³

เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง⁴ ไพรัตน์ ฉิมหาด⁵ และเดโช แชน้ำแก้ว⁶

Tippawan Chantra¹ Phrapalad Kittitit Kunraweng² Kosool Sukkasem³

Piamamporn Chuaybamrung⁴ Pairat Chimhad⁵ and Daycho Khaenamkhaew⁶

Received: 13 August 2021, Revised: 21 September 2021, Accepted: 21 September 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบยั่งยืนของกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่บ้านดอนโรง ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน พบว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจการเพื่อการจัดการของชุมชนที่เกี่ยวกับสินค้าและการให้บริการภายใต้ทรัพยากรและภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองแบบวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานและวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า มีองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก และมีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย พร้อมทั้งบริหารจัดการในด้านการจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการเงินและบัญชี และการจัดการด้านมาตรฐานอย่างเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการ พร้อมทั้งบูรณาการกับศาสตร์ปัจจุบันเพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืน

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน, กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This academic article is a component of a thesis titled: Sustainable Development of Community Enterprises of Bandonrong Professional Group in Tambon Khao Phrabat Chian Yai District Nakhon Si Thammarat Province. The aims were to examine the model of long-term community enterprise growth. Community enterprise is an operation for community management linked to products and services under resources and knowledge in the form of basic community businesses and advanced community enterprises to create revenue and self-reliance. There are aspects of community enterprises, the business is owned by the community. Products are created as a result of community procedures. Initiate creativity as a communal invention. a foundation of local wisdom coupled with global wisdom an integrated operation integrates diverse operations in a methodical manner. At the center of it all is a learning process. and having self-sufficiency as a goal, as well as overseeing marketing management of production Financial and accounting management, as a technique or process, and integration with current science for advancement and sustainability.

Keyword: Community Enterprises, Process of Sustainable Development.

บทนำ

ประเทศไทยในอดีตเป็นประเทศที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้คนมากกว่าครึ่งอยู่บนพื้นฐานของการทำการเกษตร เกษตรกรผลิตผลิตภัณฑ์พื้นฐานโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิด “การพัฒนาระยะหลัก” ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาดและการส่งออก ส่งผลให้โครงสร้างเศรษฐกิจในภาคเกษตรเปลี่ยนไปจาก

การผลิตเพื่อยังชีพเป็นการผลิตเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ (ชยาพร วัฒนศิริ และคณะ, 2553) ทำให้ภาคอุตสาหกรรมและบริการ เป็นภาคหลักในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแทนภาคเกษตร ประเทศไทยได้เปิดเสรีทางการเงิน มีการหลั่งไหลเข้ามาของการลงทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตในระดับสูงจนเกิดฟองสบู่เศรษฐกิจแตก ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการเงิน และการชะลอตัวของเศรษฐกิจ หรือ "วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง" (เกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนำชู, 2556) จากวิกฤตดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา และการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน” หากปล่อยไว้จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว และผลสุดท้ายจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ทบทวนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยกลับคืนสู่รากฐานเดิมคือภาคเกษตรและชุมชน ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จึงได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการกำหนดทิศทางการพัฒนาสู่การเปลี่ยนผ่านของประเทศ จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้สูงอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การสร้างขีดความสามารถของชุมชนและ “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานให้เข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จึงเกิดเป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นธุรกิจชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีผลผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและทำงานร่วมกันในรูปแบบของนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นแนวทางที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างระบบการพึ่งพาตนเองในระบบเศรษฐกิจชุมชนได้ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) ที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุ

เป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่แนวความคิดของวิสาหกิจชุมชนที่กล่าวข้างต้นจะไม่มีค่าอะไร หากไม่เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติโดยเฉพาะในบริบทของการจัดการชุมชน (อุทัย ปริญญาสุทินันท์, 2560)

จากเหตุผลข้างต้นจึงนำเสนอบทความเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืนภายใต้คำถามที่ว่า รูปแบบการพัฒนาระบบการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืนเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน รวมถึงเป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชน และคงอยู่กับประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบยั่งยืนของกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่บ้านดอนโรง ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาระบบการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน

ปฐมบท : ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

หลังจากที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เศรษฐกิจภายในประเทศก็อยู่ในภาวะวิกฤติ บริษัทใหญ่หลายแห่งปิดตัวลง ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของใครหลายคน มีแนวคิดเศรษฐกิจด้วยความหวังว่าประชาชนจะมีความพอเพียงและพอประมาณ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและปรับตัวเพื่อรับใช้ประเทศชาติ ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนร่วมกันสร้าง ความมั่นคงในสังคม และมีกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าในการบูรณาการวิสาหกิจชุมชน ดังที่กรมส่งเสริมการเกษตร (2564) ได้กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ เป็นธุรกิจที่อยู่ในรูปของสินค้าหรือบริการที่ต้องดำเนินการโดยคนในชุมชน และต้องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนเหล่านั้นเพื่อสร้างรายได้ให้พึ่งตนเองได้ เช่นเดียวกับปรียานุช อภิภัณโยภาส และคณะ (2551) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของการผลิต หรือบริการ โดยผสมผสานความรู้ความสามารถภายในชุมชนเข้ากับการจัดการที่ทันสมัย เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองของชุมชน สอดคล้องกับณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2556) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน เป็นหน่วยปฏิบัติงานที่มีกรรมสิทธิ์

ร่วมกันคล้ายกับบริษัทหรือสหกรณ์ ถ้าใช้คำอื่นที่มีความหมายคล้ายกัน ก็คือ สถานประกอบการ หรือธุรกิจของชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นวิสาหกิจเพื่อการจัดการชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการ ซึ่งรวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทักษะทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้และพึ่งตนเองให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนได้อย่างมั่นคง

พื้นฐานและความก้าวหน้า : ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2555)

1. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพในชุมชนเพื่อให้ครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างน้อยต้องดูแลให้ชุมชนพอเพียงหรือพอเพียงเมื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ซึ่งหมายความว่าแม้ทำเพื่อบริโภคเองก็สร้างรายได้เช่นกันและน่าจะดีกว่า เพราะถ้าเน้นเพิ่มรายได้โดยไม่เน้นซื้อใหม่จะมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้

2. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เพื่อนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะสู่ตลาดผู้บริโภค รวมถึงผลิตภัณฑ์ทั่วไป ของเหลือในท้องถิ่นจะถูกนำเข้าสู่ตลาดผู้บริโภคโดยการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ การตลาด และการเตรียมการเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ชุมชนต้องพัฒนาจากพื้นฐานสู่ขั้นสูงทีละขั้นตอนเพื่อทำการตลาดผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งตลาดวิสาหกิจชุมชนนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ตลาดพอเพียง หมายถึง ตลาดท้องถิ่น ตลาดภายในชุมชนและระหว่างชุมชนหรือตลาดเครือข่าย

2.2 ตลาดผูกพัน หมายถึง ตลาดที่ทำข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างองค์กร หรือองค์กรนอกชุมชน

2.3 ตลาดทั่วไป หมายถึง ตลาดเพื่อแข่งขันกับผู้อื่นในเมืองหรือส่งออกไปต่างประเทศ

ทั้งนี้การบูรณาการวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ในการผลิตแล้วยังเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้พบกับการขายผลผลิตโดยตรงให้กับผู้บริโภคปลายทาง ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่อาจช่วยแก้ปัญหาความไม่สมดุลของข้อมูลด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้

7 หลักการเพื่อขับเคลื่อนงาน : องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2555)

1. ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง บุคคลภายนอกอาจเข้าร่วมได้ โดยอาจมีส่วนถือหุ้นให้เข้าร่วมได้ ให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือแต่ไม่ถือหุ้นใหญ่ ให้อำนาจในการตัดสินใจ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจนำวัตถุดิบบางส่วนจากภายนอกมาบ้าง แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้วยความรู้และปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ความมั่นใจในตนเองจะนำไปสู่การริเริ่มสิ่งใหม่ๆ โดยไม่ต้องลอกเลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำไปปรับใช้กับความทันสมัยด้วยความรู้ทางปัญญาสากลหรือจากที่อื่น
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่โครงการที่คล้ายกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยว แต่เป็นแนวปฏิบัติวนเกษตร กล่าวคือ มีกิจกรรมหลายอย่างที่จะรวมพลัง และสนับสนุนซึ่งกันและกัน
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ถ้าไม่มีกระบวนการเรียนรู้ มีแต่ของเลียนแบบ หาสูตรสำเร็จโดยไม่ต้องสร้างสรรค์ใหม่ หากไม่มีการเรียนรู้ ก็ไม่มีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ ความปรารถนา และความต้องการที่โซเชียลมีเดียสนับสนุน ทำให้ความอยากกลายเป็นความจำเป็นของชีวิต

7. มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมายแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน หากพลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายทำไรก่อน ให้นึกถึงความรอด ไม่ใช่การพัฒนาเป็นขั้นตอนในการสร้างความมั่นคงก่อนจะก้าวไปสู่การพัฒนาธุรกิจ

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้ (พระสุธีรัตนบัณฑิต, (สุทิตย์ อากาศโร), 2561)

1. การพัฒนาคน โดยการพัฒนาร่างกายมนุษย์ให้เป็นปัจจัยที่ทำให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาผ่านการพัฒนาร่างกายมนุษย์อย่างเต็มระบบ ได้แก่

1.1 พฤติกรรม พฤติกรรมที่ดีเป็นช่องทางให้จิตใจได้พัฒนาและช่วยให้ปัญญาเติบโต โดยให้ความรู้พิเศษแก่พฤติกรรมนิสัยที่ดีและเกื้อหนุนซึ่งต้องปฏิบัติตั้งแต่วัยเป็นเด็ก

1.2 จิตใจ จิตที่นำทางจะกำหนดพฤติกรรมและสภาวะจิตใจที่พอใจเป็นสุข ก็ทำให้พฤติกรรมมั่นคง ปัญญาสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาได้ ต้องใช้สภาพจิตใจที่เหมาะสม

1.3 ปัญญา ปัญญาคือทางออก เป็นตัวกำหนดทั้งความประพฤติและความทุกข์ และจิตใจให้พอดี และเพื่อเป็นแนวทางสู่เป้าหมายแห่งอิสรภาพและสันติภาพต้องพัฒนาควบคู่กันไป และอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจ ใช้ปัญญาบนความไม่ประมาท

2. การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ที่พัฒนาระบบเป็นตัวกลางโดยเป็นปัจจัยในการดำเนินการประสานการบูรณาการระบบความสัมพันธ์แบบองค์รวมขนาดใหญ่สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่

2.1 มุ่งให้การศึกษา จัดสรรปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ให้ชีวิตมนุษย์แต่ละคนเจริญรุ่งเรือง การเข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์โดยรวม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและทรัพยากรมนุษย์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์

2.2 ระบบทางสังคม เป็นการจัดการแบบจำลองในสังคมต่าง ๆ ต้องวางมาตรการร่วมกัน ป้องกันการกดขี่ การบีบบังคับ และการแสวงประโยชน์ ไม่ว่าสังคมจะเล็กหรือใหญ่เพียงใด ควรมีมาตรการป้องกัน ป้องกันมิให้ผู้คนบุกรุกและทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2.3 ความกลมกลืนกับธรรมชาติ การมีทัศนคติที่ดีต่อธรรมชาติของมนุษย์ไม่ควรหยุดมอง หยุดมองตัวเองแยกจากธรรมชาติ และมองตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่ควรก้าวไปข้างหน้าเพื่อแสดงศักยภาพของมนุษย์ในการตั้งสมมติฐานต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเรียกร้องสิทธิรวมตัวกับธรรมชาติให้กลมกลืน ทำร้าย เอาเปรียบ เต็มใจเสียสละให้มากแล้วทำดี กรรมที่ต้องชดใช้หรือจะถือว่าได้มาจากเขาเพียงพอแล้วสามารถกลับคืนสู่ธรรมชาติได้

2.4 เทคโนโลยี เทคโนโลยีใหม่รองรับการพัฒนาไม่ทำลายธรรมชาติ เทคโนโลยีประหยัดพลังงานหรือประหยัดพลังงาน เทคโนโลยีประสิทธิภาพสูง ผลผลิตสูง มีของเสียน้อยลง กำจัดน้ำเสีย กำจัดของเสีย รีไซเคิลขยะ ตลอดจนกำหนดมาตรการควบคุม และมนุษย์ต้องไม่ประมาทการใช้เทคโนโลยี

แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจการของชุมชนที่มีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การจัดการด้านการตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร่วมกันผลิต สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ถ้าทำแล้วขายใครทำแล้วขาย ซึ่งส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม ดังนี้ (เสาวณี จุริรัชฌิกร, 2564)

1.1 สินค้า สินค้าที่จะขายต้องมีประโยชน์ ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ ผู้ซื้อรู้สึกว่าคุณค่าที่จะจ่าย การสร้างมูลค่าสินค้าต้องพิจารณาในการผลิตสินค้าที่มีประโยชน์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม สินค้าได้รับการรับรองคุณภาพ

1.2 ราคา การกำหนดราคาจะต้องขึ้นอยู่กับต้นทุน ซึ่งต้องสูงกว่าต้นทุนและสามารถทำกำไรได้ ราคาต้องพิจารณาถึงความเต็มใจของผู้ซื้อที่จะจ่าย ซึ่งราคาวิสาหกิจชุมชน สามารถ

เปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีการอัพเดทสินค้า เพื่อกระตุ้นยอดขายในช่วงเวลาที่กำหนด ขายเป็นชุดพร้อมสินค้าอื่นๆ และเมื่อต้นทุนเพิ่มขึ้น

1.3 การกระจายสินค้า การจัดจำหน่ายสินค้าต้องตัดสินใจใน 2 เรื่อง คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย ขึ้นอยู่กับระยะทางของผู้ซื้อและอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์และการกระจายของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้าถูกส่งไปยังช่องทางการจัดจำหน่ายอย่างทั่วถึง จะต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการส่งมอบด้วย และต้นทุนการจัดจำหน่ายให้ต่ำที่สุด

1.4 การส่งเสริมการตลาด เป็นการสื่อสารข้อมูลให้กับผู้ซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และกระตุ้นให้ผู้ซื้อต้องการซื้อ การส่งเสริมการตลาดสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2. การจัดการด้านการผลิต การวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (เสาวณี จุฬิรัชณีกร และคณะ, 2547)

2.1 การจัดซื้อหรือจัดหา การจัดหาวัตถุดิบต้องคำนึงถึงคุณภาพ ปริมาณ และราคา และการจัดซื้ออุปกรณ์ต้องคำนึงถึงราคาด้วย อายุการใช้งานและค่าบำรุงรักษา

2.2 การควบคุมสินค้าคงคลัง ควรมีการควบคุมสินค้าคงคลัง เช่น สินค้าที่จะขายตลอดจนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ซึ่งการควบคุมสินค้าคงคลังต้องพิจารณาปริมาณสินค้าคงคลังอย่างเหมาะสม การจัดวางสินค้า การนับและการบันทึกสินค้าคงคลัง การจัดทำบันทึกสินค้าคงคลังทั้งหมด จำนวนสินค้าที่จะนำเข้าและขาย

2.3 กระบวนการผลิต อธิบายกระบวนการผลิตให้ทราบต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนสินค้าที่จะขาย เช่น วัตถุดิบที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน ใช้แรงงานคน และทักษะอะไรบ้าง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์การผลิตและสาธารณูปโภค

2.4 สถานที่ตั้งของสถานประกอบการ การเลือกสถานที่ต้องคำนึงถึงเงินทุนและต้นทุนที่ตามมา โดยคำนึงถึงระยะทางของแหล่งวัตถุดิบ การขนส่ง แรงงาน แหล่งพลังงาน การกำจัดของเสีย และความสามารถในการเป็นเจ้าของที่ดิน

2.5 ผังของสถานประกอบการ การออกแบบที่เหมาะสมช่วยประหยัดแรงงานและเวลา รูปแบบการประกอบต้องพิจารณาในแง่ของกำลังการผลิต ระบบจัดส่งกระบวนการผลิต จำนวนคนงาน การจัดหาวัตถุดิบและพื้นที่คลังสินค้า

2.5 การวางแผนกำลังการผลิต สำหรับวิสาหกิจชุมชน กำลังการผลิตขึ้นอยู่กับคุณภาพและความสามารถของคนงานในชุมชน วิธีการผลิตโดยใช้แรงงานเป็นฐานซึ่งคนงานควรได้รับค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมและมีการพัฒนาแรงงานที่มีทักษะ ความสามารถอีกประการหนึ่งคือเครื่องจักรที่ต้องทันสมัยและใช้งานง่ายเพื่อช่วยเสริมกำลังผลิตภาพของแรงงานที่ไม่สามารถทำได้

2.6 สิทธิพลยถาวร ได้แก่ อาคาร เครื่องจักร หรือเครื่องมือที่ใช้ในการผลิต เป็นสิทธิพลยถาวรที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนต้องคำนึงถึงในด้านการขายเครื่องมือหรือเครื่องจักร วิธีบำรุงรักษาเครื่องจักรและอายุการใช้งานของอาคารและเครื่องจักรและอุปกรณ์

2.8 การคำนวณต้นทุนการผลิต ตัวช่วยในการพัฒนาธุรกิจคือช่วยในการตั้งราคาควบคุมต้นทุนและช่วยในการตัดสินใจทางธุรกิจ ต้นทุนการผลิตแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงและค่าโรงงาน

3. การจัดการด้านการเงินและบัญชี การจัดการด้านตลาดและการจัดการด้านการผลิตในวิสาหกิจชุมชนแล้วหลักการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในวิสาหกิจชุมชน คือ

3.1 การบริหารการเงินและการบัญชี ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เนื่องจากขาดเงินทุนสำรองและพิจารณาสินเชื่อได้ยาก

3.2 ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนต้องมีความรู้ด้านแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินจึงจะสามารถมีการลงทุนในธุรกิจ

3.3 วิสาหกิจชุมชนต้องคำนึงถึงการบัญชี ซึ่งทำให้ทราบรายจ่ายและต้นทุนการผลิตเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมทางการเงินและการพัฒนาธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การจัดการด้านมาตรฐาน เป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับจากตลาด มาตรฐานผลิตภัณฑ์

4.1 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ต้องผ่านการตรวจสอบ เมื่อผ่านการประเมินแล้ว จะได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

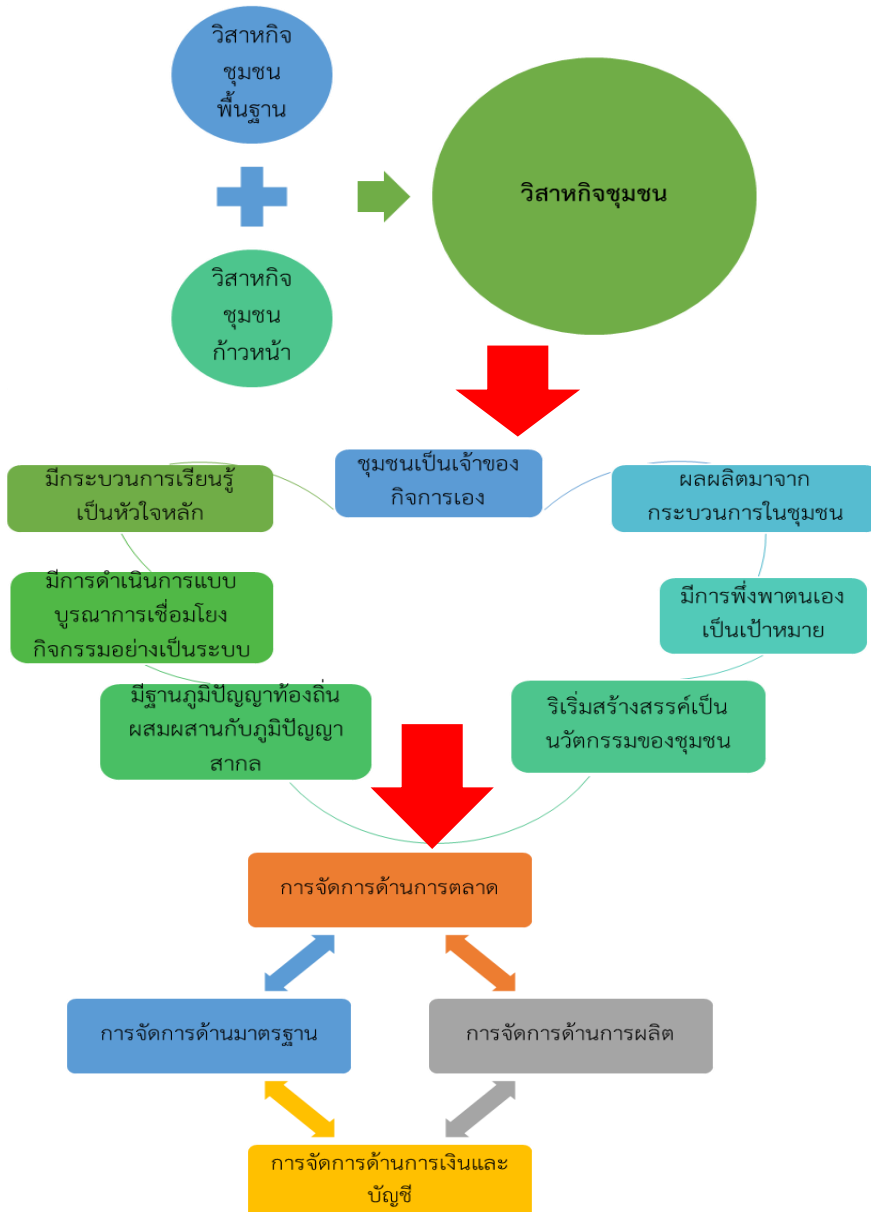
4.2 การได้มาซึ่งมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจะส่งผลให้สินค้ามีคุณภาพ สร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นผู้บริโภค

4.3 มาตรฐานระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง มาตรฐานการจัดการวิสาหกิจชุมชนคือการจัดการกลุ่มและสมาชิก การจัดการการผลิต การจัดการการตลาด การบริหาร การบัญชีและการเงินและการพัฒนาธุรกิจ

สรุป

วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบกิจการเพื่อการจัดการของชุมชนที่เกี่ยวกับสินค้าและการให้บริการ ซึ่งรวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง สร้างรายได้ให้กับชุมชน และระหว่างชุมชนให้มั่นคงและยั่งยืน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน คือ การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในชุมชนเพื่อให้ครอบครัวพึ่งตนเองได้ ให้ชุมชนเกิดความพอเพียงอย่างน้อยให้พออยู่พอกินหรือพอกินพอใช้เมื่อลดรายจ่าย รายได้ก็เพิ่มขึ้น และ 2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดบริโภค รวมไปถึงผลผลิตทั่วไปที่เหลือกินเหลือใช้ในท้องถิ่นที่นำออกสู่ตลาดบริโภคโดยการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต มีองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก และ 7) มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย ในส่วนของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดการด้านการตลาด 2) การจัดการด้านการผลิต 3) การจัดการด้านการเงินและบัญชี และ 4) การจัดการด้านมาตรฐาน ควรดำเนินการขั้นตอน หรือกระบวนการ

และบูรณาการกับศาสตร์ปัจจุบันเพื่อพัฒนาไปในหลักของปัจจุบัน จะได้มีความก้าวหน้าและมีความยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). **การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน**. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.doae.go.th/index.php>
- กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนำชู. (2553). **แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม การแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม**. วารสารศิลปกรศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 108-120.
- ชยาพร วัฒนศิริ และคณะ. (2553). **การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของผักเกษตรอินทรีย์**. (รายงานการวิจัย). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2556). **วิสาหกิจชุมชน : กลไกเศรษฐกิจฐานราก**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรียานุช อภิบุญโยภาส และคณะ. (2551). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากรโ). (2561). **องค์ประกอบ รูปแบบ และกระบวนการสร้าง เครือข่ายการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2555). **วิสาหกิจ**. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <http://ophbgo.blogspot.com/>.
- เสาวณี จุลิรัชณีกร และคณะ. (2547). **การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเพื่อความยั่งยืนของ วิสาหกิจชุมชน**. สงขลา : ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เสาวณี จุฬิรัชณีกร. (2564). โอกาสและศักยภาพการค้าชายแดนสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/>.

อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2560). วิสาหกิจชุมชน ปฏิทรรศน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 37(2), 131-150.

ผู้เขียน

ทิพย์วรรณ จันทร์หา

นักศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
อีเมล: tippawan.jan@mcu.ac.th

พระปลัด กิตติธัช กุลระวัง

นักศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โกศล สุขเกษม

นักศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง

นักศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผศ.ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด

อาจารย์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดร.เดโช แขน้ำแก้ว

อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
อีเมล: Daycho_kha@nstru.ac.th โทร.084-9323736

การวิจัยชุมชนด้วย RRA ยุคโควิด

Community research using RRA in the COVID-19 era.

ปัญญา เลิศไกร¹ วาที ทรัพย์สิน² วิกรม บุญนุ่น³ และพัชรินทร์ โชคอำนวย⁴Punya Lertgrai¹ Watee Supsin² Wikrom Boonnoon³ And Phatcharin chokumnuay⁴

Received: 3 September 2021, Revised: 5 October 2021, Accepted: 5 October 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยชุมชนด้วย RRA ยุคโควิด เป็นทางเลือกหนึ่งของการวิจัย ที่สังคมมีความเข้มข้นในเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชน การเข้าออกชุมชนจึงมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น การวิจัยด้วยเทคนิค RRA เป็นการเข้าออกในการเก็บข้อมูลที่ใช้เวาไม่มาก และปรับตัวเข้ากับมาตรการสาธารณสุขยุคโควิด และช่วยให้การวิจัยชุมชนมีความเป็นไปได้มากขึ้น

กระบวนการวิจัย RRA ยุคโควิด ยังคงรูปแบบวิธีการการวิจัยภาคสนาม เพียงแต่การเก็บข้อมูลภาคสนาม ต้องเน้นระยะห่างทางสังคม เน้นการสวมหน้ากากอนามัย ใช้เจลล้างมือ แบบเคร่งครัด รวมถึงต้องเสริมความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยระบบ วิดีโอไลน์ การประชุมด้วยโปรแกรม Meet เข้ามาช่วยเสริมเติมเต็มข้อมูลภาคสนามให้ครบถ้วนจนอิมตัวเชิงทฤษฎี

คำสำคัญ : การวิจัยชุมชน, การวิจัย RRA, การเก็บข้อมูลยุคโควิด

Abstract

Community research using RRA in the COVID-19 era is one of the alternative research methods that emphasized the social aspect of interpersonal communications within the community. The passage in and out of the community had more restrictions; and thus, using RRA helped the research team collected data in a limited time. By adjusting to the public health standards, it increased the possibilities of accomplishing community researches.

The RRA processes during COVID-19 still upheld its standards as a field research practice; however, the data collection process needed to be strictly mindful of social distancing etiquette as well as the use of medical mask, and

handwash alcohol gel. In addition, the research team increased reliability by using LINE video call, and Google Meet to fulfilled data collected from field researches.

Keywords : community research, RRA research, data collection during COVID-19 era

บทนำ

วิกฤติการณ์แพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ตั้งแต่ปี 2562 ได้เป็นปัจจัยให้เกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั่วโลก แนวคิดหลักในการรักษาความปลอดภัยด้านสุขภาพและสาธารณสุขจะเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดในการร่วมกิจกรรม หรือแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมการที่นักวิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลชุมชน ไปเดินหรือไปเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน การพูดคุยใกล้ชิดเกี่ยวกับเรื่องราว เนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลสำคัญจากชุมชน รวมถึงการสัมผัสวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ในการเข้าถึงข้อมูล จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมอย่างมาก ให้สอดคล้องกับมาตรการป้องกันโรคระบาด ขั้นตอนการป้องกันตนเอง และความร่วมมือกับมาตรการต่าง ๆ ขององค์กรในชุมชน กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยชุมชนตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป นักวิจัยจะต้องรับผิดชอบตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม และรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์สังคมข้อมูลในด้านความปลอดภัยทางสุขภาพและสาธารณสุข รวมถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด มาตรการป้องกันตัวเอง โดยนักวิจัยควร ฉีดวัคซีนป้องกัน โควิด- 19 สวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่าง ล้างมือให้สะอาดบ่อย ๆ และให้บุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย ทั้งผู้ให้ข้อมูล ผู้ร่วมกิจกรรมต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันตามมาตรฐานสาธารณสุขตลอดเวลา

ความตระหนักในความรับผิดชอบต่อบุคคลผู้ให้ข้อมูล และผู้ได้รับผลกระทบจากงานวิจัยเป็นคุณสมบัติหลักที่สำคัญในการเข้าพื้นที่วิจัย เกณฑ์มาตรฐาน จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ นักวิจัยต้องผ่านการอบรม และมีวุฒิบัตรผ่านการสอบ การอบรมจริยธรรมในมนุษย์ (วุฒิบัตรมีอายุ 2 ปี) และกำกับทีมงานในปฏิบัติตามเกณฑ์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด และเค้าโครงการวิจัย ต้องผ่านการตรวจสอบโดยคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ที่จัดตั้งตามเกณฑ์ ก่อนการดำเนินการวิจัย

เนื้อหา

การวิจัยปฏิบัติการพัฒนาแบบเร่งด่วน ด้วยเทคนิค RRA (Rapid Rural Appraisal) ในขอบเขตพื้นที่ที่ไม่กว้างขวางมากนัก ใช้เวลาปฏิบัติการ วิจัยประมวลผลในระยะเวลาที่ไม่นาน เป็นการวิจัยทางเลือกที่น่าสนใจ ซึ่งนักวิชาการและ ผู้ปฏิบัติงานโครงการพัฒนาใช้อย่างแพร่หลาย (ครุชิต พุทธิโกษา, 2554 หน้า 7) การศึกษาวิจัยปฏิบัติการในพื้นที่ ชุมชน เทคนิควิจัย แบบ RRA สามารถตอบโจทย์การวิจัยและพัฒนาชุมชนได้ เป็นการวิจัย ในระยะเวลาสั้น กระบวนการศึกษาวิจัยไม่มีความซับซ้อนมากนัก ประหยัดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการวิจัยได้มาก รวดเร็ว แม่นตรง และครบถ้วน จุดเด่นของการวิจัยด้วยเทคนิค RRA ใช้เวลาน้อย งานวิจัยเสร็จตามที่ต้องการ และการวิจัยจะต้องมี ความน่าเชื่อถือสูง กระบวนการวิจัยจึงต้องมีระบบ เป็นกระบวนการ ดำเนินงานที่มีกรอบแนวคิด มีหลักการ แนวทางการปฏิบัติที่มีความ ชัดเจน กระบวนการเก็บข้อมูลภาคสนาม จึงต้องใช้หลากหลายวิธี มี กระบวนการตรวจสอบข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ เป็นไปตามความจริง มากที่สุด แล้วดำเนินการจัดการข้อมูลตามกระบวนการวิจัย จนครบทุก ขั้นตอน

เครื่องมือการวิจัย ส่วนใหญ่ในแนวทางมานุษยวิทยาและจิตวิทยาสังคมในการศึกษา เก็บข้อมูลชุมชน ด้วยการศึกษาริบทแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (สุดาวรรณ มีบัว, 2561) โดยตรงและโดยอ้อมในเวลารวดเร็วและรอบคอบ นอกจากกริบทสังคม เครื่องมือในการศึกษา วิเคราะห์ต้องมีความเหมาะสมกับ สถานการณ์ หรือช่วงจังหวะเวลาเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนและเที่ยงตรง มากขึ้นตามลำดับในเวลาที่กำหนด ซึ่งความรู้ความจริงเกี่ยวกับ ประเด็นที่ต้องการศึกษา ธรรมดาในสภาพบรรยากาศการดำเนินชีวิต ปกติตามสภาพการณ์ธรรมชาติของคนในพื้นที่เป้าหมาย โดยวิธีการที่ไม่ เป็นทางการหรือกึ่งทางการนิดหน่อย เน้นการศึกษาหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

การประเมินสภาวะชนบท แบบเร่งด่วน (RRA) จึง เป็นเทคนิคที่ มีการศึกษาพื้นที่เบื้องต้น โดยการประเมินสภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน ได้นิยามความหมายของ RRA คือการศึกษาที่เป็นจุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นแห่งหนึ่ง เป็นการศึกษาที่ทำโดยอาศัย ทีมสหวิชาการใช้เวลาอย่างน้อย 4 วัน อย่างมากไม่เกิน 3 สัปดาห์ และ ใช้ประโยชน์จาก ข้อมูลมือสอง การสังเกตโดยตรง และการสัมภาษณ์ซึ่ง เป็นที่เข้าใจว่าคำถามทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูลนั้นไม่สามารถ กำหนดไว้ล่วงหน้าเทคนิค RRA สามารถใช้ในการศึกษาพื้นที่ชุมชน

ซึ่งอาจจะ ไม่ใช่ชุมชนชนบท ที่เป็นพื้นที่ชุมชนเมือง หรือพื้นที่ที่เป็นชุมชนที่มี ขอบเขตชัดเจนโดยใช้วิธีวิจัยศึกษาในระยะเวลาไม่มากนัก วิธีการนี้จึง ต้องเก็บข้อมูลเชิงระบบที่รวดเร็ว มีความแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ ตามหลักการวิจัย

กระบวนการเก็บข้อมูล ใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นหลัก ข้อมูลการวิจัยแบบ RRA จึงต้องเป็นข้อมูลที่ เป็นจริงเท่านั้น นักวิจัยสามารถออกแบบเครื่องมือที่เก็บข้อมูลได้ สะดวก รวดเร็ว แม่นยำตรงน่าเชื่อถือ จนได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ (ข้อมูลอ้อมตัวเชิงทฤษฎี) จนสามารถนำไปวิเคราะห์สังเคราะห์ตาม หลักการวิจัยได้ การเข้าถึงข้อมูลชุมชนที่ต้องการ ในเวลาที่รวดเร็ว จึงต้องมีการเตรียมการด้วยการวางแผนในการเดินทางเข้าพื้นที่เป้าหมายแต่ละครั้งให้เข้าถึงข้อมูลครบถ้วนที่สุด มีความถูกต้องแม่นยำตรงตามหลักการวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัย

แผนที่ชุมชนเป้าหมาย เพื่อแสดงเส้นทางการเดินทางของคนใน ชุมชนที่ตั้งชุมชนแหล่งทำกินที่ตั้งของสถาบันทางสังคม (หน่วยงาน องค์กร โรงงาน ตลาดฯ) หรืออาจจะใช้แผนที่เดินดิน (กรณีที่มี) หรือ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคจัดทำแผนที่เดินดินประกอบการสรุปรงานวิจัยก็ได้ แผนที่ช่วยให้อ่างแผนหรือดำเนินการเก็บข้อมูลได้ชัดเจน รวดเร็ว ตามที่ต้องการได้ แผนที่ช่วยสร้างความเข้าใจในภาพรวมของชุมชน เกี่ยวกับสภาพที่ตั้ง รวมถึงการกระจายตัวของการตั้งถิ่นฐาน พื้นที่ศูนย์กลางของชุมชน

ตลาดในชุมชน เป็นพื้นที่ที่นักวิจัย สามารถสังเกตความเคลื่อนไหวทางสังคมของคนในชุมชนได้มากมาย สิ่งของที่วางขาย ทั้งจำนวน ปริมาณของแต่ละชนิด รูปแบบของสินค้าบ่งบอกถึงค่านิยม สภาพทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงไปถึงสภาพของอาชีพของคนในชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ จากปรากฏการณ์ในตลาดชุมชน การเก็บข้อมูลชุมชนในสถานการณ์โรคระบาด โควิด จะต้องตระหนักถึงมาตรการการป้องกันโรคระบาดอย่างเข้มข้น การสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ ทุกครั้งที่สัมผัสสิ่งของ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นของสาธารณะหรือเมื่อของที่มีผู้คนจับต้องอยู่เสมอ โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลมือหนึ่งต้องระมัดระวังให้มาก เพื่อป้องกันตนเองและป้องกันคนในชุมชน

เครื่องมือเก็บข้อมูล RRA ในเวลาจำกัด การถ่ายภาพนิ่ง เกี่ยวกับสถานที่ ปรากฏการณ์ทางสังคม คลิปวิดีโอในเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นในภาวะปกติ และในเหตุการณ์พิเศษ จะช่วยให้นักวิจัย

ได้ รายละเอียดในการจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังต้องใช้ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือแบบมีโครงสร้างช่วยให้การเก็บข้อมูลครบถ้วนและเกิดความรวดเร็ว

ข้อมูลมือสองจากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลงานวิจัยเอกสารหรือ ข้อมูลราชการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนเป้าหมายที่มีข้อมูลจากหน่วยงาน ส่วนราชการ ช่วยลดภารกิจในการสืบค้นหรือออกเก็บ ข้อมูลได้ค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารเบื้องต้นของพื้นที่ บทบาทผลงานการดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานในพื้นที่ เป้าหมายที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยด้วย RRA เป็นไปได้สะดวกขึ้น ข้อมูลมือสองนอกจากช่วยไม่ให้หลงทิศทางในการเก็บข้อมูลแล้ว ช่วยลดเวลาจำนวนวันหรือจำนวนครั้งที่ลงพื้นที่ ทั้งยังสร้างความเข้าใจในภาพรวมของพื้นที่ที่ศึกษาในเวลารวดเร็วได้หลาย ๆ มิติที่พบเห็น

ข้อมูลมือหนึ่ง เป็นข้อมูลที่ทีมงานวิจัยออกเก็บข้อมูลจากพื้นที่ โดยตรง นักจะมาจากการสัมภาษณ์การสำรวจ สังเกตโดยตรงเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสูง และข้อมูลมือหนึ่งถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงมากต่อการวิจัย การเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลมือหนึ่งและมือสองที่มีฐานคิดมาจากทฤษฎี จะช่วยให้การวางแผนวิจัยและการดำเนินงานวิจัยมีความสมบูรณ์สูง ข้อมูลมือหนึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนา และเกิดแนวความคิด การวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลไปยังปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผ่านมา และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นต่อไป ทำให้เพิ่มประสบการณ์การทำวิจัยให้กับตัวนักวิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลักจะเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจในกระบวนการนำข้อมูลมาสกัดออกมาเป็นองค์ความรู้ เข้าใจกระบวนการวิจัยมากขึ้น

การลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลในหลายมิติจากการสนทนา สัมภาษณ์ พูดคุย ทำให้ได้รับรู้ภาษาที่แสดงออกต่อกัน ทั้งความรู้สึกร่วม อยู่ในบรรยากาศจริง ทำให้เกิดความผูกพัน มี การแลกเปลี่ยนแนวความคิดระหว่างกัน เกิดการเปิดโลกทัศน์แก่กัน ได้เห็นมิติที่เป็นจริงในพื้นที่ ทำให้การจัดระบบและลงรายละเอียดในข้อมูลได้ชัดเจน เทคนิค RRA มีจุดเด่นที่นักวิจัยจะต้องเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายโดยตรง อาจจะมีทีมงานและผู้ช่วยนักวิจัยร่วมเก็บข้อมูล ทั้ง ในรูปแบบการสำรวจระยะเวลาสั้น ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแบบมี ส่วนร่วมในระยะเวลาไม่มากนัก เครื่องมือเก็บข้อมูลแบบรวดเร็ว จำเป็นต้องมีใช้แบบเก็บข้อมูลที่ เป็นแบบมีโครงสร้าง การออกแบบโครงสร้างจึงต้องใช้แนวคิด ทฤษฎี มาเป็นแนวทางหลักในการออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูลทั้งแบบสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ที่เป็นแบบมีโครงสร้าง ส่วนใหญ่นักวิจัยจะเลือกเอา แนวคิด ทฤษฎีที่เอื้อต่อการเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยเฉพาะทฤษฎี โครงสร้างหน้าที่

การเดินทางเข้าสู่ชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลแบบรวดเร็ว จะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า การวางแผนด้วยการกำหนดเส้นทางแห่งเวลา Time Line ตั้งแต่เวลาเริ่มเข้าพื้นที่ การนัดหมายบุคคล และจุดในการสังเกต ตรวจสอบเก็บข้อมูลตามรายการที่จะต้องมีและช่วงเวลา (บนฐานมาตรการป้องกันโรคโควิด) และเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น กล้องถ่ายรูป อุปกรณ์สำหรับถ่ายคลิเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนเตรียมการเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ได้ข้อมูลครบถ้วน จะต้องเตรียมการตามแนวคิดเชิงทฤษฎี เพราะแนวคิดจากทฤษฎีจะช่วยให้ทราบว่า จะต้องใช้ข้อมูลจากส่วนไหน และต้องการข้อมูลในลักษณะใด

การสำรวจ แบบมีโครงสร้าง ก่อนการลงพื้นที่ที่พำหมายใน การศึกษาเกี่ยวกับบริบทสังคม เป็นจุดปฏิบัติการเบื้องต้น ของ RRA ด้วยการนั่งรถ หรือเดินดูพื้นที่รอบ ๆ เก็บประเด็นที่เกิดขึ้น และมีส่วนเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งควรกำหนดโครงสร้าง แบบสังเกต หรือ กำหนดประเด็นการสำรวจหาจุดที่พบหรือที่ตั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาจจะใช้วิธีเดินถ่ายรูปในพื้นที่ที่ต้องสังเกตเพิ่มเติม หรือต้องศึกษาเชิงลึกในรายละเอียดนั้น สถานการณ์โรคโควิด-19 ระบาด การลงพื้นที่สำรวจ ทีมนักวิจัยต้องเคร่งครัดกับมาตรการป้องกันการตามมาตรฐานทางสาธารณสุขแบบเข้มข้น หน้ากากอนามัย การรักษาระยะห่างทางสังคม เจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ เมื่อสัมผัสสิ่งของที่ใช้ร่วมกับคนอื่น ๆ และควรใช้นวัตกรรมในการบันทึกการสำรวจ การถ่ายภาพระยะไกล ถ่ายคลิบบันทึกภาพเคลื่อนไหว ทำให้การสำรวจได้รายละเอียดมากขึ้น

การสำรวจพื้นที่ ที่เป็นบริบททางสังคม มีความจำเป็นอย่างมาก สำหรับแนว RRA เพราะบริบทมีส่วนกำหนดลักษณะทางสังคมของชุมชน การที่คนในชุมชนมีการเคลื่อนไหวปรับตัวตลอดเวลา การดำเนินชีวิตในสังคมจะมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายตามระบบสังคมนั้น (Paul Atkinson and all, 2007) บริบทแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมจะมีส่วนเกี่ยวข้อง กำหนดพฤติกรรมคนในสังคม ขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจะมีอิทธิพลต่อคนในชุมชน อย่างเป็นกระบวนการ และมีขั้นตอนต่าง ๆ เข้ามากำหนดเป็นแนวทางให้ปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือทำกิจกรรมปกติที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อคนในสังคม และต่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาเรียนรู้แนวคิดทางสังคมของบุคคล กลุ่มคนและหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่มีมายาวนานและมี การศึกษาอย่างเป็นระบบอย่างจริงจัง จนได้ความชัดเจนเชิงทฤษฎีทางสังคม

การเคลื่อนไหวระบบ เป็นปรากฏการณ์ของสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตส่วนใหญ่ จะเป็นการเคลื่อนไหวเชิงระบบอย่างต่อเนื่อง เพราะการเคลื่อนไหวจะมีที่มาที่ไปเสมอ การสังเกต

ตรวจสอบเหตุการณ์ 1 นำไปสู่เหตุการณ์ 2 และ 3 ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะครบกระบวนการ สิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะมีการเคลื่อนไหวเชิงระบบที่ซับซ้อนกว่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เพราะปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่มากกว่า และมีปัจจัยที่เป็นตัวแปรแทรกเข้ามา มีบทบาทจำนวนมาก การสำรวจคือการส่องผ่านเหมือนเรดาร์ มองหาจุดพื้นที่ หรือประเด็นสำคัญที่ศึกษา เพื่อหาจุดที่ต้องสังเกต สัมภาษณ์หรือใช้กระบวนการสืบค้นเก็บข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมจนได้ข้อมูลครบถ้วนหรืออิมตัวเชิง ทฤษฎี การวิจัยการวิจัยประเมินสถานะชนบท เหมาะสำหรับการวิจัยชุมชนภาคสนาม ที่ต้องการศึกษาภาพรวมของชุมชน เป็นการศึกษาวิจัยที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนโดยรวมจะมีบุคลิกภาพกลุ่มคล้ายกันภายใต้วัฒนธรรมชุมชนเดียวกัน (ลัญจกร นิลกาญจน์, 2561) ที่ต้องการ ผลการศึกษาในเวลารวดเร็ว เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยมีบทบาทสูงสุด ต้องใช้ศักยภาพทั้งความรู้เชิง หลักการวิจัย ความพร้อมในการลงชุมชนภาคสนาม การวางแผนงานวิจัย ความสามารถในการ ประสานงาน ทักษะ เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลภาคสนามในระยะเวลาสั้น

ภาวะชุมชนชนบท ความเป็นชนบท จะสร้างบุคลิกภาพให้กับคนในชุมชน อุปนิสัยชนบท จะติดตัว และจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา โดยมีความเชื่อ ค่านิยมที่กลมกลืนส่งสมมา อย่างยาวนาน ในรูปแบบของภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของชุมชน (Punya Lertgrai and all, 2020) ความเป็นชนบทและพื้นที่ชนบทมีจำนวนมากเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ชนบทจึงเป็นหัวใจสำคัญ ของประเทศ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนชนบท และคนชนบทเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากของ ประเทศ การศึกษาภาพรวมของความเป็นชุมชนชนบท จะช่วยให้การวิเคราะห์ปัจจัยในบุคคล ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมที่เป็นภาพรวมของชุมชน ในแต่ละพื้นที่ได้ดีขึ้น ชนบทในพื้นที่ต่าง ๆ จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่ในทางสังคมวิทยาพบว่า ชนบททั่วโลกจะมีลักษณะโครงสร้างทาง สังคมเหมือนกันหรือคล้ายกันส่วนหนึ่ง ในลักษณะของสังคมใกล้ชิด หรือสังคมแบบปฐมนิเทศ ที่คนส่วนใหญ่จะยึดมั่นในความเชื่อประเพณี บทบาทของผู้อาวุโส ฯลฯ แต่จะมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวตามบริบททางกายภาพ และบริบทสังคมที่เกิดขึ้นมีการปรับตัวพัฒนาที่ต่อเนื่องในมิติทาง วัฒนธรรมชุมชน

บริบทแวดล้อมชุมชนในชนบท เป็นปัจจัยกำหนดสภาพชุมชน กำหนดกระบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง การศึกษาสถานะชุมชนด้วยแนวทาง RRA จึงให้ ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบทเฉพาะของพื้นที่เป้าหมาย

การวางแผนดำเนินการวิจัยประเมินภาวะชนบท เป็นขั้นที่มีความสำคัญ อย่างมากเพราะ การวางแผน เรื่องคน และเวลาจะมีผลต่อความสำเร็จของงานวิจัยแบบนี้ ผู้วิจัยต้องบริหารจัดการ เวลาในการเก็บข้อมูล ต้อง ใช้บุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเก็บ ข้อมูลภาคสนามกับคนในพื้นที่ ใช้ความรู้ในหลากหลายวิชาอย่างเหมาะสม ครอบคลุมตามประเด็น เนื้อหาที่ต้องการการวิจัยประเมินสภาวะชนบท มีลักษณะที่สำคัญเฉพาะของ การวิจัยประเมิน สภาวะชุมชนนั้น การเก็บข้อมูลใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในพื้นที่เป็นหลัก ความสามารถในการเก็บ ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล ความสมบูรณ์ของข้อมูล จึงมีความสำคัญสูงมาก การศึกษาภาพถ่าย เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ศึกษาวิจัยตามแนว RRA. ให้มีความสำคัญกับ ภาพถ่าย เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งข้อมูลหนึ่ง สามารถสังเกต ศึกษา ตรวจสอบได้สะดวก ทุกเวลา รายละเอียดปลีกย่อยบางอย่าง จะเป็นประโยชน์ต่อการ วิเคราะห์และเป็นประเด็นศึกษาที่มีความสำคัญต่อการวิจัยได้ นอกจากนี้ยังช่วยเป็นแนวคิดในการ เปิดประเด็นสำหรับสัมภาษณ์ ลังเกตในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่สำคัญต่อไป

การสนทนาพูดคุยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับคนในชุมชน เพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูล หลัก โดยผู้วิจัยและทีมงานเตรียมประเด็นหลัก ๆ ที่จะสัมภาษณ์ หรือประเด็นหลัก ประเด็น เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ โดยบรรยากาศการสนทนา พูดคุยต้องไม่มีความกดดัน ผู้ให้สัมภาษณ์สนทนาทั้งเวลาหรือผลกระทบต่าง ๆ ทั้งแบบกึ่ง ทางการและไม่เป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการสนทนา พูดคุยทั้งข้อมูลที่เป็นจริง และข้อมูลความเห็นเชิงเหตุผลที่ไม่มีอคติบรรยากาศการสนทนา การพูดคุยระหว่างนักวิจัยและ ทีมงาน กับผู้ให้ข้อมูลในชุมชนมีความสำคัญอย่างมาก บรรยากาศการสนทนาจะมีผลต่อข้อมูลที่ ได้รับ ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง และมีทัศนคติไปในทิศทางเปิดรับให้เกียรติกันและกัน ทำให้มี โอกาสเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกที่มีบทบาทสำคัญต่อสภาพทางสังคม และเรื่องหรือประเด็นที่กำลัง ศึกษาวิจัย

การวิจัยใช้ฐานความรู้จากหลายสาขาวิชา งานภาคสนาม จะมี ประเด็นให้ศึกษาที่ หลากหลาย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี นวัตกรรมเกี่ยวกับการ ก่อสร้าง อุปกรณ์ ของใช้ชีววิทยาการเกษตร ชีววิทยาการแพทย์ฯ ทั้งนี้ขึ้นกับสภาพบริบทสังคม ที่ มีพื้นที่ มีขอบเขตหรือบริเวณที่มีบทบาท เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคมของคน ในชุมชน (Punya Lertgrai and all, 2020) และประเด็นที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องนำมา

วิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ผลการศึกษา ประเด็นสำคัญในการวิจัย หลักพิจารณา Optimal Ignorance คือการพิจารณาว่า เรื่องใดมีความสำคัญละมีคุณค่าทางวิชาการที่จะเรียนรู้ เรื่องใดที่ไม่ค่อยมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ หรือประโยชน์ที่ได้รับ เรื่องใดที่ต้องมีความแม่นยำและมีรายละเอียดมาก ที่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญ ต้องให้ความสนใจที่จะต้องเรียนรู้ เป็นลักษณะของจัดเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องการศึกษา

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่นักวิจัย RRA ใช้ในการศึกษา การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่เป้าหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาในชุมชนจะช่วยให้นักวิจัย ชุมชนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ในหลาย ๆ มุมมอง หลาย ๆ มิติ ช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ต้องการและมีความสำคัญต่อการศึกษา การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เป็นข้อมูลเชิงลึก และข้อมูลความเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมาก รูปแบบการสัมภาษณ์จะมีผลต่อการให้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ นักวิจัยจึงต้องระมัดระวัง และเลือกใช้รูปแบบ เทคนิควิธีการที่เหมาะสม จึงจะได้ข้อมูลคุณภาพที่แท้จริง

การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล หรือผู้ให้การสัมภาษณ์ตามหัวข้อ ตามประเด็นที่ต้องการ ผู้สัมภาษณ์จะต้องระมัดระวังในการเข้าถึงตัวผู้ให้สัมภาษณ์ประเภทนี้ เพราะจะมีจำกัด คนที่มีคุณสมบัติครบที่จะให้ข้อมูลในบางเรื่องนั้น อาจจะมีเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเดียวเท่านั้น สามารถเข้าถึงตัวผู้ให้สัมภาษณ์ได้แล้ว บรรยากาศการสัมภาษณ์ก็ต้องระมัดระวังให้มากด้วย บุคคลเหล่านี้จะเป็นเจ้าของ ข้อมูลโดยตรง ผู้ใกล้ชิดแหล่งข้อมูล เป็นผู้รู้ข้อมูลในรายละเอียดที่ดี ที่สุด เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ เป็นผู้รู้ผู้เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ การสัมภาษณ์หรือแบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ต้องการรายละเอียดมากที่สุดในเรื่องที่ต้องการ การสัมภาษณ์แบบลึกซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อให้สัมภาษณ์มีความคุ้นเคยและพร้อมที่จะให้คำตอบมากที่สุด

การตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล มีความสำคัญอย่างมาก หากข้อมูลผิดพลาดไปจากความเป็นจริง การวิเคราะห์ วินิจฉัยเชิงสรุปจะผิดพลาด และสร้าง ความเสียหายต่อสังคมอย่างมาก การบูรณาการเทคนิควิธี ยึดหลักการ แสวงหาความแตกต่าง ทั้งรูปแบบ เทคนิควิธีการ ในการเก็บข้อมูล การ ตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ และสังเคราะห์การวิจัย ความหลากหลาย นำมาเชื่อมประสานอย่างลงตัว จะทำให้ได้มุมมอง ได้ผล สรุปที่รอบด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลจาก

การสืบค้นและข้อมูลภาคสนามที่ผ่านการตรวจสอบ นำมาวิเคราะห์บนฐานช่วงเวลาและบริบทแวดล้อม เหตุการณ์ในช่วงนั้นของเนื้อหา จากนั้นนำมาอธิบายการเชื่อมโยง สัมพันธ์กับผลกระทบ และนำมาสังเคราะห์ภาพรวม สรุปการวิจัยเชิงทฤษฎี

สรุป

การวิจัยชุมชน เป็นกระบวนการศึกษาให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนในเรื่องที่สนใจศึกษา ตามเป้าหมายของการวิจัย กิจกรรมการวิจัยส่วนใหญ่จึงอยู่ในพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย การสร้างสัมพันธ์กับคนในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นมิตรและความจริงใจ ใช้หลักการวิจัยในการเก็บข้อมูลที่ไม่มีอคติและเข้าถึงข้อมูลที่เป็นจริงจากชุมชน

การเก็บข้อมูลยุคโควิด การเดินทางเข้าสู่ชุมชนเป้าหมายในรูปแบบ RRA ซึ่งมีเวลาไม่มากนัก นักวิจัยจึงจะเข้าพื้นที่แบบไป-กลับ หรือใช้เวลาใกล้ชิดบุคคล กลุ่มคนให้น้อยที่สุด จึงต้องใช้เวลาในชุมชนให้คุ้มค่า แต่ละเวลาต้องเก็บข้อมูลที่ต้องการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกประเด็นที่ศึกษา จนได้ข้อมูลครบถ้วนหรือ อิ่มตัวเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยจะต้องตระหนักถึงมาตรการสาธารณสุข และมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด

การวิจัย RRA เป็นเทคนิคที่ มีการศึกษาพื้นที่เบื้องต้น โดยการประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน เป็นการวิจัยเพื่อเริ่มต้นในขั้นแรกของการวิจัยเพื่อพัฒนา (R&D) ช่วยให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของชุมชน เน้นการลงสัมผัสข้อมูลโดยตรงในชุมชน นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับเหตุการณ์และผลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของเหตุการณ์ที่ศึกษามาสังเคราะห์เชื่อมโยงด้วยเส้นแห่งเวลาเชิงทฤษฎีให้ได้ภาพรวมองค์ความรู้จากการวิจัยตามเป้าหมาย

บรรณานุกรม

- ชาย โปธิสิตา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ปัญญา เลิศไกร มัลลิกา คงแก้ว และลัญจกร นิลกาญจน์. (2560). **การจัดการศึกษาฝ่าวิกฤติด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช**. วารสารราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 15 (1).
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). **วัฒนธรรมบุคลิกภาพ**. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 8 (2).
- สุดาวรรณ มีบัว. (2561). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช**. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 8 (2).
- Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamont, John Lofland and Lyn Lofland. (2007). **Ethnography**. Los Angeles :Sage.
- Punya Lertgrai Lunjakon Nillakan Nilrat Navakijpaitoon and Kittaporn Sae-Ngae Sai-Jun. (2020). **Wisdom Managemt of polyculture in households at Banna ngae, Na reng sub-district, N0pphitam district, Nakhon si thammarat Province**. International Journal of Innovation, Creativity and Change, ISSN: 2201-1315 August issue 2020, Hamdard Islamicus, 43 (2) : 947-959.
- Punya Lertgrai Lunjakon Nillakan Krittaporn Saengae Saijun and WichianThaicharoen. (2020) . **Culture and Social management**. International Journal of Psychosocial Rehabilitation. ISSN:1475- 7192, 24(02), Month: February: 7187-7192.

ผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

อาจารย์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Email: kpunya551lert@gmail.com

นายวาที ทรัพย์สิน

อาจารย์สาขาวิชาการจัดการวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Email: kwatee2561@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิกรม บุญนุ่น

อาจารย์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Email: kittamate2017@gmail.com

นางสาวพัชรินทร์ โชคอำนวย

อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Email: Kop_019@hotmail.com

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับ

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความทางวิชาการทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และจากหน่วยงานภายนอก

1. ประเภทของผลงานที่จะพิมพ์

1.1 บทความวิจัย ความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษขนาด B5 ใช้ตัวพิมพ์ TH SarabunPSK ขนาด 16 Point และต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือหนังสือใดมาก่อน

2. รูปแบบของการเขียนผลงาน

2.1 รูปแบบของการเขียนบทความวิจัย

เพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ขอเขียนที่เป็นบทความการวิจัยที่จะลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ควรมีลักษณะเรียงเรียงตามลำดับดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้วิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.3 ตำแหน่ง อีเมลของผู้เขียนบทความ และสถานที่ทำงานของผู้วิจัย

2.1.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้เริ่มต้นด้วยบทคัดย่อที่เป็นภาษาไทยและท้ายบทคัดย่อให้กำหนดคำสำคัญ (Keyword)

2.1.5 เนื้อหาจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ เป็นการเขียนบทความที่ใช้งานวิจัยที่ศึกษาเป็นฐานในการเขียน ในเนื้อหาจะประกอบด้วย

1) บทนำ

2) วิธีการวิจัย

3) ผลการวิจัย

4) สรุปและอภิปรายผล (หากมีข้อเสนอแนะให้ใส่ในหัวข้อนี้)

2.1.6 เอกสารอ้างอิง (Reference)

2.1.7 กรณีบทความภาษาอังกฤษไม่ต้องมีภาษาไทย

2.2 รูปแบบของการเขียนบทความทางวิชาการ

บทความทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ควรมีลักษณะเรียงลำดับก่อนหลัง ดังนี้

2.2.1 ชื่อบทความ

2.2.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และอีเมลของผู้เขียนบทความ

2.2.3 สถานที่ทำงานของผู้เขียนบทความ

2.2.4 บทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษและคำสำคัญ

2.2.5 บทความ (บทนำ เนื้อหา และบทสรุป)

2.2.6 เอกสารอ้างอิง

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ให้จัดเรียงตามลำดับอักษร ชื่อผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตามตัวอย่างดังนี้

3.1 กรณีอ้างอิงจากหนังสือให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ไพรัช ธีชัยพงษ์ และกฤษณะ ช่างกล่อม. (2541). การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

3.2 กรณีอ้างอิงจากวารสารให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี, เดือนที่วารสารออก.//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร, ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าของบทความ.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์. (2542). วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทย. วารสารครุศาสตร์, 27 (2), 98-106.

3.3 กรณีพิมพ์อ้างอิงอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//ปีที่ทำ//ชื่อเรื่องของเอกสาร//คั่นเมื่อ/เดือน/วัน,/ปี,/จาก/URLของเว็บไซต์ที่เข้าถึง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **จรรยาบรรณนักวิจัย**. คั่นเมื่อ พฤษภาคม 3, 2556, จาก <http://www.nrct.go.th~research/ethies.html>

4. ก่อนส่งต้นฉบับให้ส่งพร้อมแผ่นซีดี (Microsoft Word)

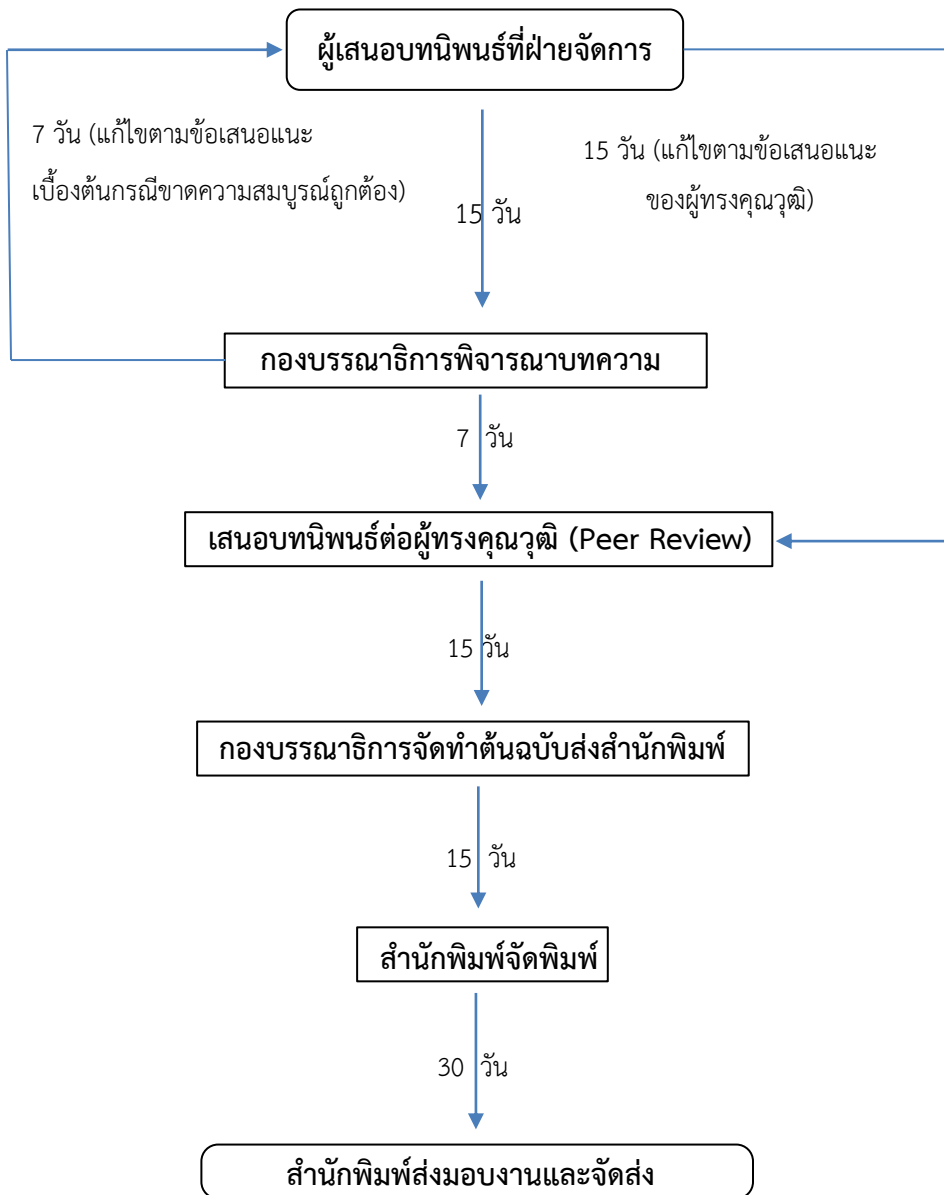
5. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีที่บรรณาธิการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ตรวจบทความวิจัยหรือบทความทางวิชาการมีความเห็นว่าควรแก้ไขความบกพร่องทางกองบรรณาธิการ จะส่งต้นฉบับให้ผู้เขียนพิจารณา จัดการแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะลงพิมพ์ ทั้งนี้กองบรรณาธิการจะยึดถือความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์

6. กองบรรณาธิการจะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ ไม่ว่าบทความวิจัยหรือบทความวิชาการนั้นจะได้รับ การลงพิมพ์หรือไม่

7. ต้นฉบับจะต้องมีชื่อผู้เขียน ผู้เรียบเรียงหรือผู้แปล โดยแจ้งชื่อ นามสกุลจริง ตำแหน่งผู้เขียนบทความ สถานที่ทำงานและหมายเลขโทรศัพท์หรืออีเมล ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ขั้นตอนการตีพิมพ์เผยแพร่วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ใช้ระยะเวลา 90-120 วัน

แบบประเมินคุณภาพบทความวิจัย

บทความวิจัย/รายงานวิจัย เรื่อง

.....
.....

ชื่อนักวิจัย

.....

ก. การประเมินคุณภาพบทความวิจัย/รายงานวิจัย

1. หัวข้อวิจัย

- ( ) เป็นหัวข้อใหม่ไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่เคยมีมาก่อน
- ( ) มีความซ้ำซ้อนแต่ใช้วิธีการที่แตกต่างออกไป
- ( ) มีความซ้ำซ้อนทั้งหัวข้อและวิธีการ

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....
.....
.....
.....
.....

2. วิธีวิจัย : มีวิธีการหรือขั้นตอนที่ถูกต้องรัดกุม มีการเก็บข้อมูลตามหลักวิธีการวิจัยได้ดี ฯลฯ

- ( ) ถูกต้องดีมาก
- ( ) ดี
- ( ) พอใช้
- ( ) ยังไม่ถูกต้อง

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....
.....
.....
.....
.....

3. ความครอบคลุมในทุกประเด็นของรายงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เป็นต้น

( ) ครอบคลุมทุกประเด็น

( ) ไม่ครอบคลุม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

( ) เหมาะสม

( ) ไม่เหมาะสม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข. ข้อวินิจฉัยสำหรับการตีพิมพ์

- ( ) มาตรฐานยังไม่ดีพอสำหรับตีพิมพ์
- ( ) ตีพิมพ์ได้โดย
- ( ) ไม่ต้องแก้ไข
- ( ) มีการแก้ไข ดังนี้

รายละเอียดที่เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข

หน้าที่	หัวข้อ	บรรทัดที่	ข้อความที่เสนอให้ปรับปรุงแก้ไข

พร้อมนี้ได้ส่งต้นฉบับบทความแนบมาด้วยแล้ว

(ลงนาม).....

(.....)

ผู้ประเมิน

วันที่.....

Journal of
HUMAN
society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
HSSF_NSTRU
[HTTP://HUMAN.NSTRU.AC.TH](http://human.nSTRU.ac.th)
0-7537-7442 / 0-7580-9842

DESIGN BY THAMMARAT RATTANAPAN